

**BELEIDS- EN FINANCIËLE
BEGROTING 2019-2022**

Olst-Wijhe, oktober 2018
zaak nr.: 8770-2018

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	2
AANBIEDINGSBRIEF	3
HOOFDSTUK 1 BELEIDSBEGROTING - DE PROGRAMMA'S	9
PROGRAMMA 1 BESTUUR, DIENSTVERLENING EN VEILIGHEID.....	10
PROGRAMMA 2 LEEFOMGEVING	20
PROGRAMMA 3 SAMENLEVING	46
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, OVERHEAD EN ONVOORZIEN	66
HOOFDSTUK 2 BELEIDSBEGROTING – DE PARAGRAFEN	75
PARAGRAAF 1 LOKALE HEFFINGEN	76
PARAGRAAF 2 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING	84
PARAGRAAF 3 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN	91
PARAGRAAF 4 FINANCIERING	96
PARAGRAAF 5 BEDRIJFSVOERING	100
PARAGRAAF 6 VERBONDEN PARTIJEN	103
PARAGRAAF 7 GRONDBELEID	115
HOOFDSTUK 3 FINANCIËLE BEGROTING	119
3.1 OVERZICHT BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA.....	120
3.2 GEPROGNOSTICEERDE BALANS	121
3.3 UITGANGSPUNTEN BEGROTING EN FINANCIËLE POSITIE	123
3.4 OVERZICHT BESCHIKBARE RESERVES EN VOORZIENINGEN	132
3.5 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA.....	135
3.6 JAARLIJKS TERUGKERENDE ARBEIDSKOSTEN- GERELATEERDE VERPLICHTINGEN VAN VERGELIJKBAAR VOLUME	137
3.7 OVERZICHT TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN RESERVE	138
3.8 EMU-SALDO	140
3.9 OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD.....	141
BIJLAGE 1 KERNGEGEVENS	143
BIJLAGE 2 MATRIX PROGRAMMA'S EN TAAKVELDEN.....	144
BIJLAGE 3 VERKLARENDE LIJST WETTELIJKE BELEIDSINDICATOREN.....	148

AANBIEDINGSBRIEF

Geachte raad,

INLEIDING

Hierbij bieden wij u de ontwerpbegroting 2019 en de meerjarenraming 2020-2022 ter vaststelling aan.

De begroting bevat de volgende indeling in programma's. Er worden drie programma's onderscheiden, te weten: programma 1. Bestuur, dienstverlening en veiligheid, programma 2. Leefomgeving (fysiek/ruimtelijk domein), programma 3. Samenleving (sociaal domein) en Algemene dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien. Ook zijn de beleidsproducten per programma vervangen door taakvelden.

In de programma's wordt, naast de beleidscontext beschreven wat we willen bereiken, wat we daarvoor in 2019 gaan doen en wat het mag kosten.

Om de doelstellingen zo concreet mogelijk te maken zijn per beleidsvelden indicatoren (ook wettelijk voorgeschreven indicatoren (aangeduid met W)), opgenomen. Deze indicatoren zijn voorzien van waarden/cijfers om een beeld te geven van de situatie voor onze gemeente. Ook is een kolom streefcijfer/landelijk cijfer weergegeven. De streefcijfers zijn in voorkomende gevallen ontleend aan het door uw raad vastgestelde beleidskader. Waar (nog) geen streefcijfer is bepaald, is aangegeven wat het landelijke cijfer is om een beeld te krijgen hoe onze cijfers zich verhouden tot het landelijke gemiddelde. De recente cijfers zijn ontleend aan waarstaatjegemeente.nl en aan eigen onderzoeken. Met uw raad gaan we nog van gedachten wisselen over de vraag hoe om te gaan met streefcijfers.

Het financiële overzicht bij de derde W-vraag is op programmaniveau weergegeven, overeenkomstig de door uw raad vastgestelde Financiële verordening. Ook bevat het financiële overzicht een beeld per taakveld. Verder is een en ander grafisch vormgegeven. De verschillen tussen deze begroting en de begroting 2018 worden per taakveld toegelicht.

In 2018 is een nieuwe raad aangetreden. Alle raadsfracties hebben het Raadsakkoord op hoofdlijnen Olst-Wijhe 2018-2022, met de titel Samen verder, ondertekend. Voor onze gemeente is dit een unicum. Het raadsakkoord bevat veel ambities. Het college is bezig om de ambities uit te werken in een collegeuitvoeringsprogramma. Deze zullen wij aan uw raad ter kennisname aanbieden. Uw raad wordt in de gelegenheid gesteld hierover van gedachten te wisselen.

De financiële positie van de gemeente ziet er in deze ontwerpbegroting in het algemeen goed uit. Dit is bevestigd in het accountantsverslag over 2017. De eigenvermogenspositie is in de afgelopen jaren gestegen van 16 naar 18 miljoen. De jaarrekeningen laten in de afgelopen jaren een voordelig resultaat zien.

De ontwerpbegroting 2019 en de meerjarenbegroting 2020-2022 laat een positief resultaat zien. De Kadernota 2019-2022, vastgesteld in uw vergadering van 9 juli jl. vormt de basis voor de aangeboden begroting.

In de begroting 2019 is nog geen rekening gehouden met de uitkomsten van de Septembercirculaire 2018.

In hoofdstuk 3.3 van deze begroting worden de verschillen in het nieuwe perspectief 2019-2022 toegelicht.

In het raadsvoorstel, dat bij deze begroting hoort, wordt een voorstel gedaan hoe om te gaan met de nieuwe beleidsambities, waarbij het resultaat van de septembercirculaire is betrokken.

BELEIDSVOORNEMENS 2019

Ons college is bezig om de ambities uit het Raadsakkoord uit te werken in een collegeuitvoeringsprogramma. Het jaar 2019 staat met name in het teken van de voorbereiding en een start met de uitvoering van dit collegeuitvoeringsprogramma. Daarnaast zijn in deze begroting de volgende activiteiten opgenomen:

- uitvoering van het uitvoeringsprogramma dienstverlening 2019
- evaluatie van de Nota Integraal Veiligheidsbeleid 2016-2019
- het onderhoud van de openbare ruimte wordt vanaf 2019 op een hoger kwaliteitsniveau uitgevoerd
- herziening van het groenbeleidsplan
- opstellen van een uitvoeringsprogramma voor de Structuurvisie
- er worden regionaal nieuwe afspraken over woningbouw gemaakt
- opstelling van een uitvoeringsprogramma duurzaamheid
- evaluatie van het programma transformatie sociaal domein en het bepalen van het vervolg
- vaststelling van een nieuw beleidsplan Spelen
- vaststelling van een nieuw integraal plan voor de jeugd.

FINANCIEEL BEELD VAN DE JAARSCHIJF 2019 EN PERSPECTIEF VAN DE MEERJARENRAMING 2020-2022

Bij het opstellen van de gedetailleerde ramingen van baten en lasten (na de Kadernota) wordt duidelijk hoe bepaalde aannames in de kadernota in de gedetailleerde begroting doorwerken. Het beeld van het meerjarenperspectief van de ontwerpbegroting 2019-2022 (incl. het noodzakelijke en gewenste nieuw beleid, zoals opgevoerd in de Kadernota 2019) is als volgt.

Financieel kader Ontwerpbegroting	2019	2020	2021	2022
Ontwerpbegroting 2019-2022	19.646	390.427	622.875	870.031

Dit nieuwe financiële perspectief van de opgestelde begroting laat een afwijking zien ten opzichte van het beeld, zoals dat geschetst is in de Kadernota 2019-2022. De verschillen worden voor een belangrijk deel veroorzaakt bij de algemene uitkering. Hier vindt onder meer een verschuiving plaats van de algemene middelen naar het budget voor het sociale domein. In hoofdstuk 3.3 Financiële positie worden de verschillen nader toegelicht. De verschillen zijn samengevat als volgt opgebouwd.

Financieel kader Ontwerpbegroting	2019	2020	2021	2022
Ontwerpbegroting 2019-2022	19.646	390.427	622.875	870.031
Vastgesteld beeld Kadernota 2019-2022	110.448	592.884	994.996	1.270.296
Vershil ten opzichte van de Kadernota 2019-2022	-90.802	-202.457	-372.121	-400.265

In de ontwerpbegroting is overeenkomstig de Kadernota het volgende noodzakelijke nieuw beleid opgenomen:

Noodzakelijk nieuw beleid (-/- is negatief financieel effect)	2019	2020	2021	2022
GGD IJsselland, suïcidepreventie	-4.200	0	0	0
Veiligheidshuis IJsselland, bijdrage	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Aanvullende subsidieaanvraag MEE IJsselhoevers	-14.900	-14.900	-14.900	-14.900
Meldpunt Sociaal domein Olst-Wijhe	-15.000	0	0	0
Adviesraad Samenleving Olst-Wijhe	-10.800	-10.800	-10.800	-10.800
Implementatie Omgevingswet	-147.250	0	0	0
Omgevingswet	-8.300	-8.300	-7.200	-7.200
Strategisch beleidsadviseur	-86.500	-50.500	0	0
Subtotaal noodzakelijk nieuw beleid	-288.950	-86.500	-34.900	-34.900
Dekking noodzakelijk nieuw beleid				
Budget Sociaal domein	14.900	14.900	14.900	14.900
Budget Sociaal Domein	15.000	0	0	0
Budget Sociaal Domein	18.800	18.800	18.800	18.800
<i>T.l.v. reserve nader te bestemmen;</i>				
GGD IJsselland, suïcidepreventie	4.200	0	0	0
Implementatie Omgevingswet	147.250	0	0	0
Strategisch beleidsadviseur	86.500	50.500	0	0
Subtotaal dekking noodzakelijk nieuw beleid	286.650	84.200	33.700	33.700
Totaal noodzakelijk nieuw beleid incl. dekking	-2.300	-2.300	-1.200	-1.200

Inclusief het noodzakelijke nieuwe beleid luidt het vernieuwde totaalbeeld van de ontwerpbegroting 2019-2022 als volgt:

Financieel kader Ontwerpbegroting	2019	2020	2021	2022
Ontwerpbegroting 2019-2022	19.646	390.427	622.875	870.031

De begroting is in alle jaarschijven in evenwicht.

In het raadsvoorstel, dat bij deze begroting hoort, zullen wij een voorstel doen hoe om te gaan met de nieuwe beleidswensen, ook die met betrekking tot de inmiddels aan u voorgelegde raadsvoorstellen. Ook de consequenties van de Septembercirculaire 2018 zullen wij in het raadsvoorstel verwerken.

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN ONTWERPBEGROTING

De ontwerpbegroting 2019-2022 laat in onderstaande tabel de totale baten en lasten (incl. noodzakelijk nieuw beleid) zien. De uitgaven zijn daarna grafisch weergegeven.

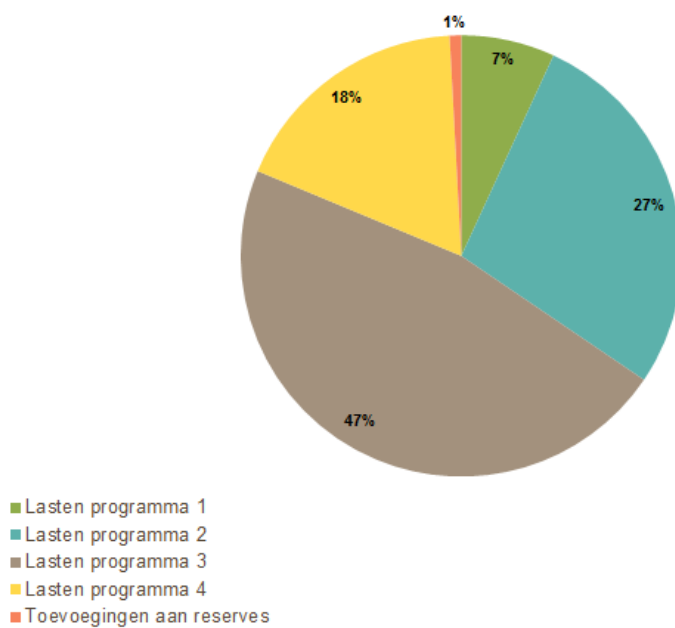
Meerjaren Begroting

(x €1.000)

Begroting 2018 - 2021	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	N/V
Lasten programma 1	3.186	2.886	3.036	2.932	2.962	2.961	
Lasten programma 2	14.935	14.049	12.219	10.442	9.912	9.091	
Lasten programma 3	21.210	20.289	20.701	20.260	20.511	20.377	
Lasten programma 4	6.199	7.530	7.903	7.481	7.639	7.391	
Toevoegingen aan reserves	3.096	1.728	376	365	363	360	
Saldo van de totale lasten	48.625	46.482	44.235	41.480	41.388	40.179	N
			Begroting 2018				
Baten programma 1	674	340	243	217	226	220	
Baten programma 2	12.428	9.119	8.497	6.990	6.492	5.673	
Baten programma 3	3.509	3.319	3.717	3.500	3.518	3.540	
Baten programma 4	30.886	29.228	30.585	30.670	30.991	31.175	
Onttrekkingen aan reserves	3.658	4.476	1.214	493	784	441	
Saldo van de totale Baten	51.155	46.482	44.254	41.871	42.010	41.049	V
Resultaat	-2.530	0	-20	-390	-623	-870	V

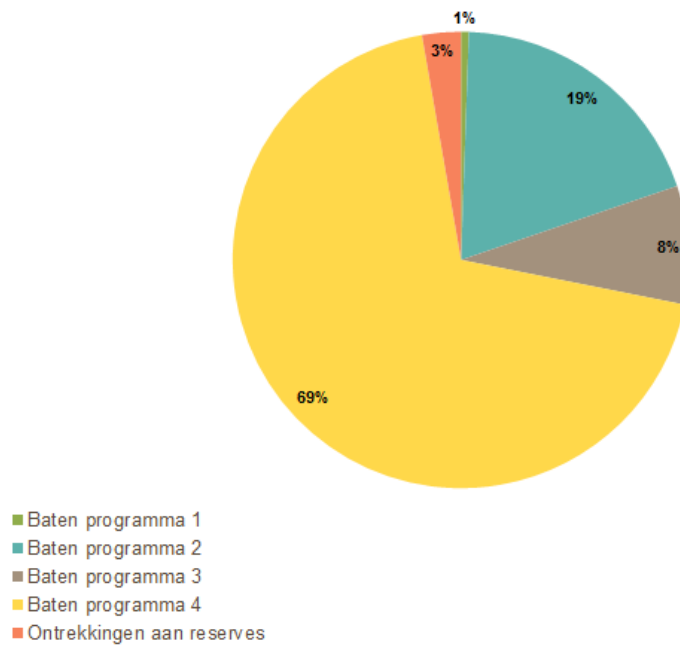
DETAIL OVERZICHT LASTEN

Begroting 2019

DETAIL OVERZICHT BATEN

Begroting 2019

SEPTEMBERCIRCULAIRE 2018

In de begroting zijn, zoals aangegeven de consequenties van de Septembercirculaire 2018 nog niet verwerkt. Deze komen aan de orde in het raadsvoorstel behorende bij deze begroting.

Burgemeester en wethouders van Olst-Wijhe,
de secretaris, de burgemeester,

drs. D.L.W. (Dries) Zielhuis

A.G.J. (Ton) Strien

HOOFDSTUK 1 BELEIDSBEGROTING - DE PROGRAMMA'S

PROGRAMMA 1 BESTUUR, DIENSTVERLENING EN VEILIGHEID

PORTEFEUILLEHOUDER: BURGEMEESTER STRIEN EN WETHOUDER BLIND

INLEIDING

Inhoud

Dit programma omvat alle taken van raad en college op het terrein van het openbaar bestuur, (overheids/burger)participatie, communicatie, dienstverlening en integrale veiligheid.

Het programma omvat de taakvelden: Bestuur, burgerzaken, crisisbeheersing en brandweer en openbare orde en veiligheid.

In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt ingegaan op het gevoerde beleid op het gebied van de ondersteunende taken door de organisatie. Deze paragraaf heeft een sterke relatie met de taakvelden van dit programma en geven inzicht in het gevoerde beleid op dit terrein.

Bij dienstverlening gaat het om dienstverlening (digitaal, telefonisch, fysiek, schriftelijk), Klantcontactcentrum, Burgerzaken.

Raadsakkoord 2018-2022

Participatie

Wij vinden burger- en overheidsparticipatie¹ van groot belang.

Bij burgerparticipatie willen we de hand uitsteken naar inwoners en dagen wij iedereen uit tot meedenken, meepraten en meedoen. Daarin zoeken wij steeds creatief naar een vorm die past bij het onderwerp en de fase waarin het proces zich bevindt.

Wij stimuleren en faciliteren initiatieven van de samenleving. Dit is overheidsparticipatie, wat we zien als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van inwoners, raad, college en ambtelijke organisatie. Daarbij hebben wij aandacht voor onze onderlinge rollen. Wij willen inwoners goed begeleiden bij het ontwikkelen en uitvoeren van initiatieven en de juiste verwachtingen geven gedurende het proces.

Veiligheid

Veiligheid is een basisbehoefte. Een veilige omgeving is een zaak voor iedereen.

Een samenleving bovendien, waarin inwoners gelijkwaardig zijn, in vrijheid kunnen leven, werken en recreëren, zonder angst voor wat dan ook.

Dienstverlening

Het mooie van een kleine gemeente is dat de afstand met de inwoners klein is en de lijnen binnen de gemeente kort zijn. Wij vinden het belangrijk dat de gemeente inzet op een gelijkwaardige samenwerking met inwoners en ondernemers, heldere communicatie en een goede dienstverlening. Daarin zit de kracht van een kleine gemeente.

Regionale samenwerking

Wij vinden regionale samenwerking belangrijk. Op verschillende gebieden zoekt de gemeente in regionaal en provinciaal verband de samenwerking met anderen. Voor een aantal taken en verantwoordelijkheden is de gemeente daarop aangewezen. We kijken daarbij steeds wat we zelf kunnen doen en waar samenwerking loont, afhankelijk van de opgave waarvoor de gemeente staat.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/burgerschap/burgerparticipatie>

Wat willen wij bereiken?

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT VOOR BESTUUR, PARTICIPATIE EN COMMUNICATIE

1. Een democratisch bestuur dat effectief, efficiënt en transparant is.
2. Beleid wordt zoveel mogelijk in samenspraak met burgers, instellingen en bedrijven opgesteld en uitgevoerd.
3. Communicatie wordt ingezet om kennis houding en/of gedrag van doelgroepen te beïnvloeden, met als beoogd resultaat een betere wisselwerking tussen het politiek bestuur, de ambtelijke organisatie en de burger, alsmede een duidelijker beeldvorming van de gemeente Olst-Wijhe bij andere relevante doelgroepen.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN VOOR BESTUUR, PARTICIPATIE EN COMMUNICATIE

Doel	Indicator	Streefcijfer (S) /Landelijk cijfer ²	Meest recente cijfer ³
Transparante en toegankelijke overheid	Waardering inwoners van alle inspanningen van de gemeente voor haar burgers	Nader te bepalen in beleidsplan.	2016: 6,6 2014: 6,5
Relatie burger - gemeente	Vertrouwen in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd (% (heel) veel)	Nader te bepalen in beleidsplan.	2016: 36% ⁴ 2014: 29% ⁴
	Waardering wijze waarop gemeente burgers en organisaties betreft bij het beleid en de samenwerking zoekt	Nader te bepalen in beleidsplan. Landelijk 2016: 6,1	2016: 6,2 2014: 6,1
Communicatie	Waardering communicatie en voorlichting vanuit de gemeente	Nader te bepalen in beleidsplan Landelijk 2016: 6,7	2016: 6,7 2014: 6,5
Bestuur en ondersteuning	Formatie per 1.000 inwoners (W)	Landelijk 2017: niet bekend 2016: 7,4	2017: 6,6 fte per 1.000 inwoners 2016: 6,4 fte per 1.000 inwoners
	Bezetting per 1.000 inwoners (W) ⁵	Landelijk ⁶ 2017: 8,5 fte 2016: 8,4 fte	2017: 6,1 fte per 1.000 inwoners 2016: 6,4 fte per 1.000 inwoners
	Apparaatskosten per inwoner (W)	Landelijk 2016: € 560	2017: € 597 2016: Niet bekend
	Externe inhuur (kosten als % van de totale loonsom en totale kosten externe inhuur) (W)	Landelijk 2016: 14%	2017: 8,2% van de totale loonsom + totale kosten inhuur externen 2016: Niet bekend.
	Overhead (% van de totale lasten) (W)		2017: 18,08% 2016: Niet bekend. 2015: 14%

² Voor zover het streefcijfer (nog) niet nader bepaald is in beleidskader, wordt het landelijke cijfer vermeld (voor zover bekend) als vergelijking.

³ Voor een deel ontleend aan ons eigen Burgerpeiling waarstaatjegemeente.nl

⁴ Percentages in de burgerpeiling 2016 over 2014 wijken iets af van de oorspronkelijke cijfers in 2014.

⁵ Gaat om werkelijke aantal fte dat werkzaam is op peildatum (vacatureruimte telt dus niet mee)

⁶ gemeentegrootteklasse <20.000 inwoners

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT VOOR DIENSTVERLENING

1. De gemeente draagt zorg voor een efficiënte dienstverlening van haar producten waarbij de vraag van de burger centraal staat en waarbij de burger zoveel mogelijk onafhankelijk van tijd en plaats via één loket de gevraagde producten kan betrekken.
2. De inwoners van de gemeente verstrekken maar één keer hun gegevens c.q. de gemeente vraagt geen gegevens waarover reeds beschikt kan worden (Andere Overheid).
3. De gemeente beschikt over kwaliteitshandvesten en servicenormen met betrekking tot haar dienstverlening.
4. De gemeente participeert actief in de ontwikkeling en investeert in de kwaliteit van het dienstverleningsniveau van derden in onze gemeente en toont zich daarbij een actieve partner.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN VOOR DIENSTVERLENING

Doel	Indicator	Streefcijfer (S) /Landelijk cijfer	Meest recente cijfer
De organisatie van onze dienstverlening sluit aan op de wensen van onze klanten Het niveau van dienstverlening in onze gemeente blijft op peil	Waardering inwoner van dienstverlening van de gemeente	7 (S)	2016: 6,7 2014: 6,7
	Waarderingscijfer van de inwoners m.b.t. de dienstverlening via de digitale faciliteiten van de gemeente	7 (S)	2016: 6,7 2014: 6,6
	Onderzoek naar de telefonische bereikbaarheid van onze organisatie	90% geslaagde contactpogingen (S)	2018: 100% geslaagde contactpogingen 2016: 69% geslaagde contactpogingen
Wij komen onze afspraken na	Hanteren van servicenormen	Wij hebben servicenormen en wij halen ze (S)	2018: telefonie voldoet met 82% op tijd beantwoorden aan de norm van 80%

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT VOOR INTEGRALE VEILIGHEID

Problemen in de woon- leefomgeving worden in principe zelf opgelost. Olst-Wijhe heeft een sterke sociale cohesie, inwoners helpen elkaar hierbij. Indien nodig faciliteren gemeente en overige partijen.

Om onze inwoners in staat te stellen om 'gewoon' te kunnen leven is het van belang dat wij als gemeente, maar ook onze partners, ook onze verantwoordelijkheid nemen. Dat betekent dat wij ons inspannen om datgene aan te pakken wat inwoners zelf niet op kunnen lossen. Hierbij is het belangrijk dat we zicht hebben op wat er speelt en leeft in de wijk. In de nota Integraal Veiligheidsbeleid 2016-2019 is prioriteit toegekend aan een veilige woon- en leefomgeving en georganiseerde criminaliteit. Dat willen wij onder meer tot stand brengen door de domeinen van straf, zorg en veiligheid met elkaar te verbinden.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN VOOR INTEGRALE VEILIGHEID

Doel	Indicator	Streefcijfer/Landelijk cijfer	Meest recente cijfer
Verstevigen van de regierol en persoonsgebonden aanpak	In het veiligheidsonderzoek 2018 weet 65% van de mensen hoe zij moet handelen in geval van brand.	65% in 2018 (S)	Geen recent cijfer bekend
Aandacht voor leefbaarheid in 'kwetsbare buurten/straten'	Percentage inwoners dat zich meestal of altijd veilig voelt in de buurt blijft minimaal gelijk aan 2014	Landelijk 2016: 87%	2016: 91% van de inwoners voelt zich meestal/altijd veilig in de buurt 2014: 86%
Waardering leefbaarheid	Oordeel burger over overlast van buurtbewoners		2016: 77% ervaart weinig/geen overlast 2014: 77%
Sluitende ketenaanpak jeugd	Aantal verwijzingen Halt per 10.000 jongeren (W)	Landelijk 2016: 137,4 (index)	2017: 24 verwijzingen 2016: 95,1 (index) 2015: 101,4 (index)
Aandacht voor het voorkomen van high impactcrimes als overvallen en woninginbraken	Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners (W)	Landelijk 2016: 2,3	2016: 0,6 2015: 0,8
	Aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners (W)	Landelijk 2016: 5,3	2016: 2,2 2015: 2,5
	Aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners (W)	Landelijk 2016: 3,3	2016: 2,0 2015: 1,7
	Het aantal woninginbraken is in 2018 gedaald met 10% ten opzichte van 2014 (53, gebiedsscan politie)	48 ⁷	2017: 26 inbraken 2016: 22 inbraken
Verbeteren woon- en leefklimaat	Aantal vernielingen en verstoring openbare orde per 1.000 inwoners (W)	Landelijk 2016: 5,6	2016: 2,2 2015: 2,0
Bewustwording en signalering op thema's als: polarisatie en radicalisering, hennepsteelt, outlaw motorcyclegangs en mensenhandel	Wij informeren onze medewerkers via bewustwordings-bijeenkomsten	Jaarlijks (S)	In 2018:1 bijeenkomst

⁷ Het aantal is afgeleid van op regionaal niveau gemaakte afspraken van het bevoegde gezag.

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit programma is, naast hetgeen in landelijke programma's wordt vastgelegd, gebaseerd op de volgende documenten:

- ✓ Communicatiebeleidsplan 2013-2017
- ✓ Nota overheidsparticipatie "In verbinding met onze kernen en inwoners" (2016)
- ✓ Visie dienstverlening gemeente Olst-Wijhe 2017-2020
- ✓ Nota Integraal Veiligheidsbeleid 2016-2019 (vastgesteld in 2016, evaluatie in 2019)
- ✓ Nota "Wat wij van keten weten" (vastgesteld in 2010, beleidslijn opgenomen in nota Lokaal Gezondheidsbeleid, 2013 – 2016, zie programma 3)
- ✓ Nota "Preventie- en handavingsplan, integrale aanpak Drank- en Horecawet" (vastgesteld in 2013)

Wat doen wij daarvoor in 2019?

BESTUUR, PARTICIPATIE EN COMMUNICATIE

Participatie

In het onderzoeksrapport Burger- en overheidsparticipatie heeft de rekenkamercommissie de volgende aanbevelingen gedaan:

- Gemeenteraad: versterk uw kaderstellende en verbindende rol.
- College en directie: werk met spoed aan een strategie en zet een veranderteam op.
- Management: organiseer de interne communicatie en verbindingen.
- Medewerkers: ontwikkel je kennis over hoe interactief beleid te maken.

Op basis van deze aanbevelingen is in 2017 gestart met programmatisch werken aan het opstellen en uitvoeren van een ontwikkelprogramma participatie. Eind 2018 volgt via een conferentie een evaluatie van deze programmatische werkwijze met een doorkijk naar de lijnen voor de toekomst. De uitkomsten hiervan zullen we verder in 2019 vertalen.

Uitvoering communicatiebeleid

De strategische uitgangspunten voor communicatie worden in 2019 verder doorontwikkeld. Daarbij richten wij ons op de doorontwikkeling van:

- onze digitale dienstverlening via de website, social media, intranet;
- de taal van de gemeente (huisstijl, IJssel berichten, dienstverlening);
- burgerparticipatie bij trajecten en projecten;
- overheidsparticipatie bij trajecten die zich aanbieden
- projectcommunicatie, waarbij als uitgangspunt het betrekken en vroegtijdig informeren van betrokkenen is;
- de interne communicatie;
- de communicatie over onze dienstverlening.

DIENSTVERLENING

Visie dienstverlening "Dichtbij en Persoonlijk"

In 2017 is de visie Dienstverlening "Dichtbij en Persoonlijk" vastgesteld. De uitwerking van de doelstellingen en de onderliggende ambities vindt plaats in een uitvoeringsprogramma, dat jaarlijks wordt geëvalueerd en aangepast.

In 2019 geven wij uitvoering aan het uitvoeringsprogramma 2019. Uitvoering vindt plaats via een programmatische werkwijze. Daarbij zoeken wij zoveel mogelijk de verbinding met lopende programma's, projecten en activiteiten in onze organisatie, zoals communicatie, participatie en digitaal werken, de invoering van de Omgevingswet en de transformatie van het sociaal domein.

Dienstverleningsconcept, Kulturhusgedachte en Holstohusconcept

In 2019 werken we samen met externe partijen. In 2019 leveren wij, als partner en vaste huurder in het Holstohus, actief een bijdrage aan het Holstohusconcept.

Toekomst BRP (Basisregistratie Personen)

Onderzoek heeft uitgewezen dat de continuïteit van de huidige BRP-voorzieningen voor de komende vijf tot zeven jaar is geborgd. Het ministerie zal in de komende periode onderzoeken hoe deze voorzieningen stap voor stap doorontwikkeld kunnen worden om ook in de toekomst aan de behoeften van de gebruikers te blijven voldoen.

In 2019 volgen wij de (landelijke) ontwikkelingen van de Gemeentelijke Verenigde Registratie van persoonsgegevens op de voet.

Wet elektronische dienstverlening burgerlijke stand

Met de komst van de Wet elektronische dienstverlening burgerlijke stand, het gewijzigde Besluit burgerlijke stand 1994 en het Besluit elektronische dienstverlening burgerlijke stand is er een wettelijk kader gerealiseerd voor de elektronische aangifte van geboorte, voorgenomen huwelijk en geregistreerd partnerschap alsmede voor de elektronische verkrijging van uittreksels en afschriften van de daarop betrekking hebbende akten. De wet en beide besluiten bevatten een bepaling op grond waarvan elektronische dienstverlening door de burgerlijke stand gefaseerd in werking kan treden. Met deze wetgeving worden de bestaande procedures voor de burger een stuk eenvoudiger. Met iBurgerzaken, door ons in oktober 2017, geïmplementeerd, is de stap naar de elektronische dienstverlening burgerlijke stand een stuk dichterbij. In 2019 volgen wij de ontwikkelingen op de voet.

Jaarlijkse zelfevaluatie Basisregistratie Personen (BRP) en zelfevaluatie Paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten (PNIK)

Aandacht voor de kwaliteit van de BRP en Paspoorten en NIK moet een constante factor zijn binnen gemeenten. In het najaar van 2018 voeren wij de zelfevaluatie BRP en de zelfevaluatie PNIK uit. De zelfevaluaties helpen om de kwaliteit van gegevens en processen rond de BRP en Paspoorten en NIK hoog te houden en het biedt de minister voldoende middelen om de kwaliteit te kunnen toetsen. In 2017 heeft voor het eerst de implementatie Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) plaatsgevonden. Het doel van het project ENSIA is het ontwikkelen en implementeren van een zo effectief en efficiënt mogelijk ingericht verantwoordingsstelsel voor informatieveiligheid gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse gemeenten (BIG). ENSIA helpt in één keer slim verantwoording af te leggen over informatieveiligheid. De verantwoordingsystematiek over de BRP en Paspoorten en NIK is samengevoegd en gestroomlijnd. De vragen die gaan over de Informatieveiligheid BRP en Paspoorten en NIK worden via de tool van ENSIA aangeboden; de domeinspecifieke vragen voor BRP en Paspoorten en NIK via de webapplicatie Kwaliteitsmonitor.

De ambitie is om vanaf 2019 ook de verantwoording over de domeinspecifieke vragen voor BRP en Paspoorten en NIK op te nemen in de ENSIA-tool en gelijk te laten lopen met het verantwoordingsproces informatieveiligheid.

Naar betrouwbare persoonsgegevens

Veel burgers realiseren zich niet dat het doorgeven van een wijziging van persoonsgegevens bij de gemeente, in de Basisregistratie Personen (BRP), doorwerkt naar de gemeentelijke en landelijke gebruikers van die gegevens en noodzakelijk is voor de uitvoering van diens wettelijke taken.

Overheidsorganisaties, zoals de Belastingdienst, UWV en instellingen als pensioenverzekeraars gebruiken deze gegevens voor het nemen van beslissingen, het berekenen van toeslagen, uitkeringen evenals het vaststellen van het recht op vergoedingen.

De kwaliteit en actualiteit van de gegevens geregistreerd in de BRP blijven continu onze aandacht vragen. Bij fraude is integrale samenwerking in de organisatie belangrijk. We werken in 2019 verder

aan voorkoming van identiteitsfraude of woonfraude. Ook nemen wij in 2019 deel aan de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA).

Verkiezingen

Op woensdag 20 maart 2019 organiseren wij de verkiezingen voor de Provinciale Staten. Deze verkiezingen worden gecombineerd met de waterschapsverkiezingen.

Op donderdag 23 mei 2019 organiseren wij de verkiezingen voor het Europees Parlement.

VEILIGHEID

Opstellen van het Jaarplan Integrale Veiligheid 2018/2019

In 2019 eindigt de looptijd van de Nota Integraal Veiligheidsbeleid 2016-2019. In 2019 wordt de huidige nota geëvalueerd. De evaluatie vormt input voor het nieuw op te stellen integraal veiligheidsbeleid 2020-2023.

High Impact Crimes

In de afgelopen jaren zijn de totale cijfers m.b.t. de high impact crimes gedaald. Dat is mede het gevolg van de extra inspanningen die gemeente, politie en OM hebben ingezet. Wij blijven daarom inzetten op het voorkomen van o.a. overvallen, diefstallen en woninginbraken. We hebben met de politie afgesproken dat zij in 2019 starten met huiskamergesprekken met omwonenden vlak na bijvoorbeeld een woninginbraak in hun buurt. Tijdens dit gesprek wordt ingegaan op preventie. Zo koppelen we het buurtonderzoek aan preventieve activiteiten.

Ondermijning

Georganiseerde ondermijnende criminaliteit kan worden samengevat als het ontstaan van de verwevenheid tussen boven en onderwereld. Criminelen maken in die werelden gebruik van legale structuren voor de uitvoering van criminele activiteiten. Het gaat hierbij vooral om ondermijnende criminaliteit zoals hennepcultuur, mensenhandel, PGB fraude en witwassen. In 2018 heeft het RIEC het Ondermijningsbeeld voor onze gemeente opgesteld. We stellen aan de hand van dit ondermijningsbeeld een plan van aanpak Ondermijning op. Daarin staan de prioriteiten die in 2019 aangepakt worden, opgesomd.

Sluitende aanpak van personen met verward gedrag

In 2018 hebben wij de sluitende aanpak van personen met verward gedrag vastgesteld. Het betreft een momentopname van de stand van zaken in september 2018. In de notitie zijn ontwikkelingen en actiepunten opgenomen, die in 2019 via een voortgangsrapportage gemonitord worden.

Verbinding zorg en veiligheid

2019 is het voorbereidingsjaar op de invoering van de Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg. Er is een projectmanager aangesteld voor Deventer, Olst-Wijhe en Raalte. Samen met de projectleider zullen wij de nieuwe taken die op de gemeente af komen vorm en inhoud geven.

De Aanpak Voorkomen Escalatie (AVE) is in 2018 geïmplementeerd in Olst-Wijhe. De borging van deze aanpak zal in 2019 aandacht moeten krijgen, zodat de aanpak beklijft.

Preventie- en handhaving Drank- en horecawet

Begin 2018 is de evaluatie van de nota "Preventie- en handavingsplan, integrale aanpak Drank- en horecawet" door de raad vastgesteld. Aan de hand van de aanbevelingen die in de evaluatie zijn gegeven wordt eind 2018 een nieuwe nota vastgesteld. In deze nota zal de focus komen te liggen op preventiemaatregelen richting ouders, communicatie-uitingen, voortzetten van de ondersteuning van evenementen en een grotere focus op het handhaven bij het niet naleven van de DHW.

Overige activiteiten 2019

- Deelname aan het regionale team Bevolkingszorg
- Herziening/actualisatie APV
- Herziening/actualisatie BIBOB-beleid

VERBONDEN PARTIJ

Veiligheidsregio

In oktober 2010 is de Wet veiligheidsregio's in werking getreden. Op basis hiervan zijn in Nederland 25 veiligheidsregio's ingesteld waaronder Veiligheidsregio IJsselland. Veiligheidsregio IJsselland werkt als brandweer, politie, geneeskundige hulpverlening met gemeenten en andere partners samen in het voorkomen, bestrijden en beperken van de gevolgen van branden, ongevallen, rampen en crisis. Dit doen ze samen met en voor de regio IJsselland, een gebied met circa 500.000 inwoners. Met als motto: Veiligheid, voor elkaar!

In 2019 wordt het beleidsplan van de Veiligheidsregio IJsselland herzien. Voor het vergaren van de inhoud van het beleidsplan 2020 worden brede informatierondes georganiseerd voor bestuurders, raadsleden en ambtenaren.

Wat mag het kosten?

Meerjaren Begroting

(x €1.000)

Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid	Rekening 2017	Begroting 2018 n.w.	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	N/V
Lasten	3.186	2.886	3.036	2.932	2.962	2.961	
Baten	674	340	243	217	226	220	
Saldo van Baten en Lasten	2.512	2.546	2.793	2.715	2.736	2.741	N
Toevoegingen aan reserves	68	45	0	0	0	0	
Onttrekkingen aan reserves	24	19	52	0	0	0	
Resultaat	2.555	2.571	2.741	2.715	2.736	2.741	N

Begroting 2019

Het totale saldo van de baten en lasten van dit programma is € 2,793 miljoen nadelig. De totale lasten zijn geraamd op € 3,036 miljoen en de totale baten op € 243.000.

De onttrekkingen aan reserves is geraamd op € 52.000, er zijn geen stortingen aan reserves geraamd. Het resultaat is € 2,741 miljoen nadelig.

Toelichting meerjaren begroting

De mutaties in het meerjarige verloop van de lasten en baten houden verband met afnemende kapitaallasten, verkiezingen die niet elk jaar worden gehouden en aflopende legesinkomsten en kosten van reisdocumenten en rijbewijzen.

Het verschil tussen de begroting 2019 en 2018 wordt hieronder verklaard per taakveld.

Begroting per taakveld		Saldo per taakveld (x €1.000)			
Thema's	Taakvelden	Begroting 2018 n.w.	Begroting 2019	Vershil	N/V
1.0 Bestuur, participatie en communicatie	0.1 Bestuur	881	928	-48	N
	0.3 Beheer overige gebouwen	13	8	5	V
1.1 Dienstverlening	0.2 Burgerzaken	-30	120	-150	N
1.2 Openbare orde & veiligheid	1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.474	1.524	-50	N
	1.2 Openbare orde en veiligheid	209	213	-5	N
Reserves	0.10 Reserve mutaties	26	-52	78	V
Resultaat		2.571	2.741	-170	N

Toelichting begroting 2019

Bestuur, participatie en communicatie

Bestuur

Het nadelig verschil in het saldo 2018-2019 komt met name door de fte uitbreiding van de wethouders. Daarnaast is de rentedotatie aan de actuariële voorziening wethouderpensioenen hoger..

Beheer overige gebouwen

Het voordelige verschil in het saldo 2018-2019 komt met name door een incidenteel budget in 2018 voor de voormalige school de Elshof.

Dienstverlening

Burgerzaken

Het nadelige verschil komt door meerdere oorzaken. In 2019 zijn er dubbele verkiezingen ten opzichte van 1 verkiezing (inclusief een referendum) in 2018. Daarnaast is er een afname van de inkomsten uit leges reisdocumenten. Dit komt vanwege de verlenging van de geldigheidsduur (van 5 naar 10 jaar) van reisdocumenten in 2014.

Tot slot wordt er in 2019 fors meer ingezet op de geografische informatievoorzieningen dan in 2018. Zo is er een vacature informatiemanager open gesteld om de informatiehuishouding van onder andere de BGT en de BAG te verbeteren en worden door de DOWR verschillende koppelingen tussen systemen gerealiseerd en onderhouden.

Openbare orde & veiligheid

Crisisbeheersing en brandweer

De bijdrage voor de uitvoering van de brandweertaken is geïndexeerd voor 2019, conform de begroting van de Veiligheidsregio IJsselland.

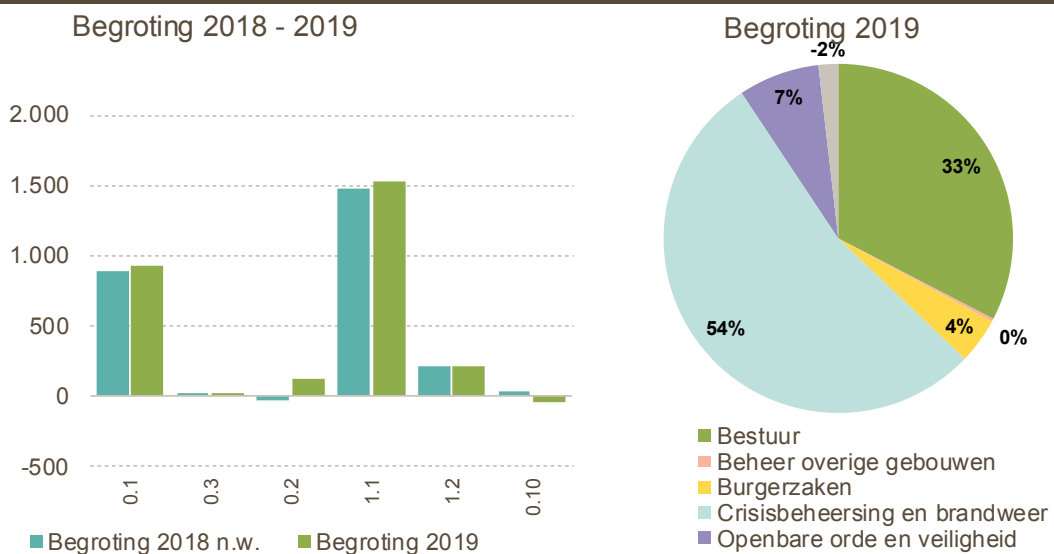
Openbare Orde en Veiligheid

Onder dit taakveld vallen de toezichthouders op de openbare ruimte (BOA's), burgernet, buurtbemiddeling en de uitvoering en handhaving van de algemene plaatselijke verordening (APV). Door indexering zijn de personele kosten hoger.

Reserve mutaties

Het voordelige verschil in de reserve mutaties houdt verband met een incidentele onttrekking in 2019 aan de reserve nader te bestemmen middelen voor vacature informatiemanager. Daarnaast vindt in 2018 de laatste storting in de reserve wachtgeldverplichting plaats. Tot slot zijn er in 2018 incidentele onttrekkingen aan de reserve in verband met de resultaatbestemming 2017.

DETAIL OVERZICHT

PROGRAMMA 2 LEEFOMGEVING

PORTEFEUILLEHOUDER: BURGEMEESTER STRIEN, WETHOUDERS BLIND, BOSCH EN ENGBERINK

INLEIDING

Inhoud

Dit programma omvat het gemeentelijke beleid op het gebied van de openbare ruimte, ruimtelijke ontwikkeling en omgeving, wonen en grondexploitaties en de gemeentelijke activiteiten op het gebied van economische zaken, recreatie en toerisme en duurzaamheid.

Het programma omvat de volgende taakvelden: Verkeer en vervoer, openbaar groen en (openlucht)recreatie, riolering, begraafplaatsen, ruimtelijke ordening, grondexploitatie, wonen en bouwen, economische ontwikkelingen, fysieke bedrijfs- en infrastructuur, economische promotie, afval en milieubeheer.

De paragraaf Grondbeleid heeft een sterke relatie met dit programma en geeft inzicht in het gevoerde beleid en de uitvoering.

Raadsakkoord 2018-2022

Kwaliteit van leven

Wij streven bij het opstellen en uitvoeren van beleid naar de hoogst mogelijke kwaliteit van leven voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers. Daarbij is aandacht voor tradities, maar ook voor de grootst mogelijke zorg voor ons milieu. Iedereen dient zich bewust te zijn van zijn of haar omgeving.

Het handhaven en ontwikkelen van waardevolle landschappen en biodiversiteit past bij het streven naar de hoogst mogelijke kwaliteit van leven. Dit geldt ook voor het stimuleren van regionale producten en korte voedselketens.

Woningbouw

Wij streven naar vitale kernen, waar inwoners met plezier wonen. Wonen en leefbaarheid hebben een sterke relatie met elkaar. Wij vinden een integrale aanpak daarin van belang.

Duurzaamheid

Wij vinden het belangrijk, dat onze gemeente, samen met inwoners en ondernemers, bijdraagt aan het verder voorkomen van een opwarming van de aarde en de klimaatverandering.

Daarom stimuleren, faciliteren en ondersteunen wij het duurzaam vormgeven van nieuwe ontwikkelingen, op het gebied van energiebesparing en het opwekken van duurzame energie in het kader van de energietransitie. Omdat dit thema ook een regionale component kent, werken wij als vanzelfsprekend samen met buurgemeenten en onze provincie.

Omgevingsvisie

Wij willen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties werken aan de voorbereiding van de omgevingsvisie en de omgevingsplannen. Samen willen wij integrale keuzes maken over de inrichting van de fysieke leefomgeving. Dit doen we door inwoners meer en beter te betrekken bij ingrepen in de omgeving en het stimuleren en faciliteren van initiatieven vanuit de samenleving. Daarbij gaan wij uit van de ja-mits-houding. Dat betekent dat wij niet meer denken in onmogelijkheden, maar in mogelijkheden.

Wij willen de ruimte die de Omgevingswet biedt optimaal benutten voor maatwerk, ruimte voor variëteit en maatschappelijk initiatief. Bij vermindering en vereenvoudiging van regels geven wij de inwoners vertrouwen en zijn wij bereid tot 'loslaten' en aansluiting te zoeken bij maatschappelijke initiatieven.

Naar vitaal platteland

Er komen de komende tientallen jaren grote structurele veranderingsopgaven bij elkaar in het landelijke gebied. Dat vraagt om een integrale, gebiedsgerichte benadering, waarbij opgaven voor landbouw, natuur, kwaliteit van de leefomgeving, milieu, water en klimaat (nog) meer hand in hand gaan en in samenhang met elkaar worden opgepakt. Een stevige opgave waar actoren gezamenlijk voor staan.

Lokale economie

Bedrijvigheid en ondernemerschap zorgen voor banen, welvaart, welzijn en dragen bij aan de vitaliteit van de kernen. Lokale ondernemers zijn vaak bereid lokale initiatieven te ondersteunen. Het onderhouden van een goede relatie van de gemeente met het bedrijfsleven en de ondernemers onderling is een voorwaarde voor een goed ondernemersklimaat.

Leefbaarheid

De leefkwaliteit van kernen en buurtschappen is van groot belang voor het welbevinden van de inwoners. Dit geldt ook voor de directe woonomgeving. Wij vinden het belangrijk dat inwoners zich verantwoordelijk voelen voor de directe woonomgeving. Daarbij hoort dat zij actief betrokken worden bij de plannen voor de openbare ruimte.

Wat willen wij bereiken?

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT LEEFOMGEVING

1. Aantrekkelijk en veilig wonen voor jong en oud met passende toekomstbestendige maatschappelijke voorzieningen en mogelijkheden om te werken in en om de dorpen en buurtschappen⁸.
2. Evenwicht tussen leefkwaliteit, bereikbaarheid en mobiliteit.
3. Vrijtijdsbesteding als impuls voor de lokale economie met de aantrekkelijke IJsselzone en 'Ijsselfront Olst-Wijhe' als integrale gebiedsontwikkeling.
4. Versterken van toekomstbestendige landbouw en landgoederen en aandacht voor natuur- en landschapskwaliteiten.
5. Inzetten op het duurzaam vormgeven van nieuwe ontwikkelingen, op duurzame energie en energiebesparing in het kader van de energietransitie.
6. Verbeteren van de bereikbaarheid en de leefbaarheid voor de inwoners van Olst.
7. Inrichten van een vraaggericht fijnmazig openbaar vervoersysteem in samenwerking met de provincie.
8. De kwaliteit van de openbare ruimte is volgens het scenario voldoende. In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen is dit verder uitgewerkt.
9. In verband met de inzameling en het transport van afvalwater is er sprake van een duurzame bescherming van de volksgezondheid, handhaving van een goede leefomgeving en duurzame bescherming van natuur en milieu.

⁸ De eerste 7 doelstellingen zijn ontleend aan de nieuwe structuurvisie Olst-Wijhe 2016-2019

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN⁹ LEEFOMGEVING

Doel	Indicator	Streefcijfer (S) /Landelijk cijfer	Meest recente cijfer
Woon- en leefomgeving	Waardering door inwoners van buurt als leef- en woonomgeving.		2016: 90% voelt zich thuis in de buurt ¹⁰
	Waardering door inwoners van de zorg van de gemeente voor de woon- en leefomgeving	Landelijk 2016: 6,7	2016: 6,5 2014: 6,5
Wonen	Realisatie woningen in de periode 2018-2021	Ca. 50 woningen per jaar (S)	2016: 34 ¹¹ 2015: 50
	Aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen (W ¹²)	Landelijk 2014: 6,0	2014: 13,6 ¹³ 2013: 2,6
	Demografische druk (groene en grijze druk t.o.v. 15-64 jarigen) (W)	Landelijk 2016: 69%	2017: 75,7% 2016: 74,9%
	Gemiddelde WOZ waarde per € 1.000 (W)	Landelijk 2016: 209	2016: 219 2015: 221
	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (W)	Landelijk 2016: € 644	2017: € 765 2016: € 753
	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (W)	Landelijk 2016: € 723	2017: € 844 2016: € 833
Duurzaamheid	Energie-index sociale huurwoningen	Gemiddeld een energie-index van 1,2 in 2020 bij sociale huurwoningen waarvan 95% max. 1,8 (S)	Nog niet bekend
	Zonnepanelen bij sociale huurwoningen	In 2018 worden 350 daken voorzien van zonnepanelen in het totale werkgebied van Salland Wonen (S)	Nog niet bekend
Goede bereikbaarheid	Straten, paden en trottoirs in de buurt zijn goed begaanbaar	Landelijk 2016: 65%	2016: 61% vindt deze goed begaanbaar 2014: 57%
Verkeersveiligheid	Onveilige verkeerssituaties in de buurt (% zelden/nooit)		2016: 38% vindt deze zelden of nooit verkeersonveilig 2014: 45% ¹⁴
	Het aantal geregistreerde	Landelijk 2017:	2017: 6,0

⁹ De aanduiding (W) is wettelijke indicator. De betekenis is vermeld in Bijlage 2 van deze begroting.

¹⁰ Ontleend aan de burgerpeiling 2016

¹¹ Ontleend aan de cijfers uit de Jaarstukken 2016

¹² W = wettelijke indicator.

¹³ Ontleend aan de website Waarstaatjegemeente.nl

¹⁴ Percentages in de burgerpeiling 2016 over 2014 wijken iets af van de oorspronkelijke cijfers in 2014.

	verkeersongevallen per 1.000 inwoners	7,4	2015: 5,2 2014: 4,9
	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met motorvoertuig (W)	Landelijk 2015: 8%	2015: 4% 2014: 10%
	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser (W)	Landelijk 2015: 9%	2015: 7% 2014: 11%
Onderhouden perken, plantsoenen en parken in de buurt	Oordeel burger of deze goed onderhouden zijn	Op basis IBOR: voldoende (S) Landelijk 2016: 60%	2016: 45% vindt deze in de buurt goed onderhouden 2014: 41%
Schoonhouden buurt	Oordeel inwoner over de buurt is schoon	Landelijk 2016: 67%	2016: 66% vindt de buurt schoon 2014: 63% vindt de buurt schoon
Verlichting	Aantal 's nachts brandende lampen van de openbare verlichting op ieder willekeurig moment	minimaal 97%	2018: 98%
Tevredenheid openbaar vervoer	Oordeel burger over tevredenheid openbaar vervoer	Landelijk 2016: 61%	2016: 73 % is tevreden over openbaar vervoer 2014: 65 %

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT VOOR ECONOMISCHE ZAKEN¹⁵

1. Samenwerken aan circulaire economie, aan vestigingsmogelijkheden voor lokale ondernemers en daar waar mogelijk innovatie bevorderen.
2. Vrijtijdsbesteding als impuls voor de lokale economie met de aantrekkelijke IJsselzone en 'IJsselfront Olst-Wijhe' als integrale gebiedsontwikkeling.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN VOOR ECONOMISCHE ZAKEN

Doel	Indicator	Streefcijfer/Landelijk cijfer	Meest recente cijfer
Uitbreiden economische structuur	Percentage functiemenging (W)	Landelijk 2016: 52,1%	2016: 44,6% 2015: 44,7%
	Vestigingen van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar) (W)	Landelijk 2016: 134	2016: 118,5 2015: 115,9
Nabijheid winkels voor dagelijkse boodschappen¹⁶	Oordeel inwoners over voldoende nabij zijn van winkels voor dagelijkse boodschappen	Landelijk 2016: niet bekend	2016: 77% van de inwoners vinden winkels voldoende nabij 2014: 73%

¹⁵ Ontleend aan de Structuurvisie Olst-Wijhe 2017.

¹⁶ Ontleend aan burgerpeiling Olst-Wijhe

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT VOOR DUURZAAMHEID

1. Inzetten op het duurzaam vormgeven van nieuwe ontwikkelingen, op duurzame energie en energiebesparing in het kader van de energietransitie.
2. Een schone, hygiënische, veilige en duurzame leefomgeving voor de burgers en het verminderen van de belasting van het milieu.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN VOOR DUURZAAMHEID

Doel	Indicator	Streefcijfer/Landelijk cijfer	Meest recente cijfer
Voldoen aan het klimaatakkoord VNG-Rijk voor duurzaamheid	Reductie CO2 t.o.v. 1990	30% vermindering in 2020 t.o.v. 1990	8 % in 2016 17 % in 2015
Voldoen aan het klimaatakkoord VNG-Rijk voor duurzaamheid	Duurzame energieopwekking in 2020	20% in 2020	6 % in 2016 4 % in 2015
	Hernieuwbare elektriciteit (zonnestroom) (W)	Landelijk 2016: 12,9%	2017: 19 TJ ¹⁷ 2016: 4,9% 2015: 4,4%
Afvalinzameling	Afvalinzameling voldoet aan de VANG ¹⁸ doelstellingen	>75% hergebruik	88 % in 2017 79 % in 2016
Afvalinzameling	Verdere reductie van de hoeveelheid restafval. Omvang huishoudelijk restafval (kg per inwoner) (W)	< 100 kg restafval vanaf 2020	54 kg in 2017 98 kg in 2016
Bodemkwaliteit	Gelijk blijven bodemkwaliteit	0% verslechtering bodemkwaliteit	-

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit programma is, naast hetgeen in wetgeving en in bestemmingsplannen is vastgelegd, gebaseerd op de volgende documenten:

- ✓ Structuurvisie Olst-Wijhe Ruimte voor initiatief en innovatie (2018-2025) (eind 2017)
- ✓ Woonvisie 2016-2020 en Uitvoeringsprogramma
- ✓ Nota Grondbeleid 2018-2021
- ✓ Landschapsontwikkelingsplan 2008-2023 (in 2016 geëvalueerd)
- ✓ Beleidsnota archeologie 2010
- ✓ Nota Ruimtelijke Kwaliteit, 'de kunst van het verleiden' 2014
- ✓ IBOR-plan 2016 en actualisatie uitvoering IBOR-plannen in 2017
- ✓ Beleidsplan wegen (vanaf 2018)
- ✓ Beleid gladheidsbestrijding
- ✓ Verbreed Gemeentelijk rioleringsplan Olst-Wijhe 2016-2020
- ✓ Beleidsplan groen 2007-2017; geëvalueerd in 2014 (bomenbeleidsplan)
- ✓ Plan aanpak onkruid op verharding 2018
- ✓ Bomenbeleidsplan 2014
- ✓ Beheerplan onderhoud bermen en sloten (vanaf oktober 2017)
- ✓ Verkeersvisie 2017-2020

¹⁷ TJ = terrajoule

¹⁸ De oude LAP-doelstellingen (Landelijk Afval Plan) per grondstofstroom worden vervangen voor de nieuwe VANG-doelstellingen (Van Afval Naar Grondstof) van het Rijk.

- ✓ Beleid bewegwijzering 2017-2020
- ✓ Beleidsplan openbare verlichting
- ✓ Beleids- en beheerplan Begraafplaatsen 2014-2019
- ✓ Detailhandelsvisie Olst-Wijhe 2017 – 2020
- ✓ Bedrijventerreinvisie 2010-2020
- ✓ Beleidsvisie Recreatie, toerisme en cultuur 2015-2020
- ✓ Duurzaamheidsvisie 2010 – 2020
- ✓ Programma Samen Duurzaam 2016-2020 (jaarlijks uitvoeringsprogramma)
- ✓ Afvalbeleidsplan Olst-Wijhe 2010-2015 (evaluatie 2018)
- ✓ Nota Bodembeheer en Bodemkwaliteitskaart

Wat doen wij daarvoor in 2019?

OPENBARE RUIMTE

IBOR

In 2016 is het IBOR-plan door uw raad goedgekeurd en zijn extra middelen beschikbaar gesteld om de zichtbare delen van de openbare ruimte in 2 fasen op orde te brengen en te houden. Dit betreft alleen onderhoud en geen reconstructie. In paragraaf 3. Onderhoud Kapitaalgoederen is het onderhoudsniveau per categorie weergegeven.

Op basis het IBOR-plan is in 2017 een actualisatieslag uitgevoerd voor het beleid en beheer van alle door de gemeente in het beheer zijnde onderdelen van de infrastructuur en openbare ruimte. Het onderhoud wordt conform de afgesproken kwaliteitsniveaus uitgevoerd. Er vindt meer en scherper toezicht plaats op uitvoering van het onderhoud conform afgesproken methodes en beeldkwaliteiten. Daar waar op onderdelen de afgesproken kwaliteit niet gehaald wordt gaan we met de betrokken partijen evalueren waarom dat niet zo is en wordt actie ondernomen (aanmanen aannemer, andere werkwijze, informeren gemeentebestuur en burger, etc.).

Mede op basis van deze werkwijze is in 2018 het voorbereidend werk verricht om te zorgen dat vanaf 2019 het onderhoud op een hoger kwaliteitsniveau kan worden uitgevoerd, zoals door uw raad is besloten. Om de hogere kwaliteitsniveaus te bereiken zijn bestekken en onderhoudsmethoden aangepast en worden nieuwe bestekken opgesteld.

In 2018 is bekeken welke projecten er in het kader van burgerparticipatie opgestart worden en zijn aan de plaatselijke belangen handreikingen gedaan voor mogelijkheden op het gebied van burgerparticipatie in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Afhankelijke van de initiatieven vanuit de plaatselijke belangen vindt uitbreiding van de aanpak, zoals in Den Nul of andere manieren van burgerparticipatie plaats.

Andere programmatische aanpak beheer en onderhoud

Er is in 2018 een eerste opzet gemaakt van het meerjaren onderhoud/investering programma (MJOP / MJIP). Het MJOP/MJIP kijkt telkens 5 jaar vooruit en wordt elke 2 jaar bijgesteld. In het MJOP/MJIP wordt eerst intern gekeken waar geplande werkzaamheden op het gebied van riolering, wegen, groen, verkeer, openbare verlichting en kunstwerken moeten worden uitgevoerd, om vervolgens te kijken waar deze werkzaamheden integraal kunnen worden uitgevoerd.

Doel van het MJOP/MJIP is om kosten te besparen en overlast voor de burger te beperken door geplande werkzaamheden gelijktijdig uit te voeren.

Niet alleen vanuit infrastructuur en openbare ruimte worden werken, maatregelen of projecten uitgevoerd. Het MJOP/MJIP wordt organisatiebreed opgezet en ook wordt samenwerking gezocht met externe partners (zoals bijvoorbeeld SallandWonen, ProRail en de Provincie). Fysieke maatregelen in een wijk/gebied/straat zijn vaak ook een goede gelegenheid om bijvoorbeeld (andere) werkzaamheden gelijktijdig uit te voeren.

Daarnaast kan het MJOP/MJIP aanleiding zijn om ergens toch aan de slag te gaan ondanks dat dit (nog) niet in de planning stond. Een werk/project kan aanleiding zijn om bij aan te haken. Het

MJOP dient dus enerzijds om werken en projecten integraal af te stemmen en anderzijds als informatie om kansen te zien en te benutten. Dit betekent dat de volgende onderdelen in principe deel uitmaken van het MJOP. Daar waar dat niet mogelijk is worden deze activiteiten monodisciplinair uitgevoerd:

Activiteiten Nota wegbeheer Olst-Wijhe

In 2018 is het jaarlijks regulier onderhoud aan onze wegen uitgevoerd volgens de systematiek van het rationeel wegbeheer. Op basis van de wegininspecties eind 2018 wordt een meerjarenplanning opgesteld en wordt het onderhoud conform rationeel wegbeheer uitgevoerd.

Activiteiten i.v.m. uitvoering Verbreed Gemeentelijke Riolerings Plan

In 2019 staan volgens het Gemeentelijke Rioleringsplan geen rioolrenovaties of –vervangingen op de planning. Mogelijk wordt in combinatie met SallandWonen en bouwbedrijf Nikkels een deel van het aanvoerriool van het gemaal Averbbergen vervangen en verlegd. Vervanging stond voor 2018 gepland, maar is gelet op de recente plannen van Salland Wonen en bouwbedrijf Nikkels voor het ontwikkelen van het Abersoncomplex en omgeving uitgesteld. Planvorming zal integraal worden opgepakt.

Beheersactiviteiten riolering

Eind 2018 worden weer diverse rioolleidingen gereinigd en onderworpen aan een inspectie met behulp van een rijdende videocamera. Welke riolen gereinigd en/of nader geïnspecteerd worden is bepaald aan de hand van een vooronderzoek via putfoto-inspectie.

Aan de hand van de bevindingen van de videoinspectie wordt begin 2019 bepaald of en welke (kleinschalige) reparaties er in 2019 moeten worden uitgevoerd.

Op basis van de putfoto- en video-inspectie wordt daarnaast de restlevensduur van de geïnspecteerde riolen ingeschat conform de in Rivus-verband ontworpen richtlijnen en criteria.

Verkeer(sveiligheid)

De ongevalsanalyse “BLIQ” (wat staat voor ‘Blik op de weg slimme data (IQ)’), opgemaakt door Via.nl (verkeerskundig ICT-bedrijf) staat voor ons aan de basis voor de verkeersveiligheid in onze gemeente. De verkeersveiligheidsrapportage BLIQ sluit aan op het landelijke verkeersveiligheidsbeleid dat is gericht op Duurzaam Veilig. Het doel hiervan is gericht op het terugdringen van het aantal doden en (ernstige) gewonden. Voor een indruk omtrent de verkeersveiligheid in onze gemeente verwijzen wij u naar onderstaand overzicht. Deze geeft een algemeen overzicht van de ontwikkeling van het totale aantal slachtoffers in de afgelopen vier jaar.

De aantal geregistreerde ongevallen voor onze gemeente bedraagt 6,0 per 1.000 inwoners. (bron: www.waarstaatjegemeente.nl). Het landelijk gemiddelde ligt op 7,4. Wij zijn de afgelopen vier jaren gestegen van 4,1 naar 6,0 per 1.000 inwoners.

Tijdperiode	Status	Verkeersongevallen	Gewonden	Doden
2014	Definitief	92	19	1
2015	Definitief	92	14	2
2016	Definitief	104	19	0
2017	Afgesloten	81	9	0
Totaal		369	61	3

© 2018 VIA, Overzicht verkeersongevallen en -slachtoffers per tijdperiode

Om ervoor te zorgen dat onze inwoners zich veilig in het verkeer kunnen bewegen ontvangen wij van de Provincie subsidie om projecten en activiteiten te organiseren die het gedrag van verkeersdeelnemers beïnvloeden. De Provincie subsidieert 75% van deze projecten, de gemeente 25%. De subsidie zetten wij voor een groot deel in voor verkeersprojecten op het basis- en voortgezet onderwijs. Maar onze focus gaat ook uit naar de oudere verkeersdeelnemer. Voorbeelden van projecten zijn “afleiding in het verkeer”, “rijden (z)onder invloed” en “rijbewijs op herhaling”.

Openbare verlichting.

In 2017 is er met behulp van ons beheerbestand een selectie gemaakt van armaturen ouder dan 25 jaar en lichtmasten ouder dan 50 jaar. Aan de hand van het kaderstellend beleidsplan “Licht in de Openbare Ruimte” (LIOR) zal een uitvoeringsplan gemaakt worden voor het vervangen van verouderde openbare verlichting. Hiervoor zijn in de Kadernota 2018 en in deze begroting middelen beschikbaar. In de periode 2018-2020 zullen ca. 1.000 verouderde armaturen en 250 verouderde lichtmasten worden vervangen.

Groen, bomen en onkruid op verharding

In 2019 willen we het Groenbeleidsplan herzien. Daarvoor willen we een uitgebreid participatietraject doorlopen. In het bomenbeleidsplan is de wens opgenomen een bomenbeheerplan uit te werken. Dit bomenbeheerplan zal in 2019 gereed komen en daarmee wordt inzichtelijk hoe we de komende jaren het gemeentelijk bomenbestand moeten beheren en tegen welke kosten.

Conform het IBOR plan wordt het onderhoudsniveau ook voor het gemeentelijk groen en de verhardingen van 2019 met één niveau verhoogd. De bestekken worden daartoe aangepast en opnieuw doorgelicht.

Het achterstallig beheer van onze bermen en sloten hebben we in 2017 en 2018 voor een groot deel kunnen wegwerken. Daar gaan we in 2019 nog mee door, niet alles kan in één keer worden hersteld. Het areaal aan sloten langs gemeentelijke wegen is hierdoor flink toegenomen. Volgens planning wordt het beheer van de sloten en bermen opgenomen in een nieuw bestek welke eind 2018 begin 2019 zal worden aanbesteed. Dit wordt een Europese aanbesteding en dient voor minimaal 3 jaar.

Rivus

Jaarlijks wordt door het samenwerkingsverband in de afvalwaterketen, Rivus, een thermometer opgesteld om de voortgang te bewaken ten opzichten van de vastgestelde doelstellingen met betrekking tot kostenbesparing, professionaliteit, robuustheid (kwetsbaarheid) en duurzaamheid. Zowel qua kostenbesparing als voor professionaliteit en robuustheid ligt Rivus goed op koers. Op het gebied van duurzaamheid loopt men iets achter en worden extra stappen gezet.

Binnen Rivus wordt in de komende periode aandacht besteed aan:

- het implementeren van de reeds ontwikkelde en vastgestelde producten;
- duurzaamheid;
- klimaatadaptatie;
- het ontwikkelen van gezamenlijke uitgangspunten en beleid voor een in 2020 nieuw op te stellen GRP.

Daarnaast blijft men werken aan meer uniformiteit en kostenbesparingen en daardoor mogelijk naar verdergaande samenwerking tussen de partners

Landschapsontwikkelingsplan (LOP)

Het LOP kent een looptijd van 15 jaar. Het uitvoeringsprogramma van het LOP is gestart met het PMJP en dit programma is gestopt in 2013. De groene-dienstenregeling heeft een vervolg gekregen tot 2016. Voor 2018 zijn nog geen plannen om een vervolg te geven aan het uitvoeringsprogramma van het LOP. De uitvoering van de groene en blauwe diensten is opgedragen aan de Stichting Kostbaar Salland (SKS) en zij zijn actief op zoek naar nieuwe financieringsbronnen, buiten de provincie en gemeenten om.

De Provincie Overijssel wil middels een vijftal pilots een doorstart maken met de regeling groene en blauwe diensten. Wij werken daarin samen met Raalte en Deventer. Het is de SKS gelukt om een van de pilots te mogen draaien en naar verwachting wordt eind 2018 duidelijk hoe deze wordt ingevuld.

Inmiddels is er wederom een wachtlijst ontstaan die bij de nieuwe regeling getracht wordt weg te werken.

Programma klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie moet (integraal) een plek krijgen in de organisatie, met de nadruk dat het uiteindelijk moet gebeuren in de buitenruimte. We kiezen hierbij voor een programmatische aanpak, omdat er sprake is van een complexe en doelgerichte opgave.

Hiervoor is het noodzakelijk om allereerst een goede probleemanalyse op te stellen. Vervolgens maken we onze ambities helder. Samen vormt dit input voor een op te stellen klimaatadaptatieprogramma. Dit programma zal naar verwachting richting geven aan activiteiten waarvoor de gemeente zelf aan kop gaat (bijv. inrichting openbare ruimte) en zal waarschijnlijk ingaan op gedrag van bewoners/andere stakeholders. Het voorgaande zal worden vertaald naar een startnotitie die ter vaststelling aan uw raad wordt aangeboden. Enerzijds ter validatie van de ambitie, anderzijds ter vaststelling van de beschikbare middelen (organisatorisch en financieel).

Om te komen tot een programma is voorgesteld het proces in te richten in twee fasen welke in 2019 worden uitgevoerd:

1. Inhoudelijke probleemanalyse én verkenning van de (eerste) ambitie op speerpunten.
Eindresultaat: notitie ambitieniveau (met bestuurlijk, ambtelijk en maatschappelijk draagvlak)
2. Doorvertaling van de ambitie en speerpunten naar organisatie, financiën.
Eindresultaat: startnotitie klimaatadaptatie (als opmaat voor een klimaatadaptatieprogramma mét ambitie).

Beoogd doel: onze leefomgeving blijvend aanpassen aan de toenemende wateroverlast, hittestress, droogte en overstromingsschade door klimaatverandering: van de grote (infrastructurele) netwerken tot in de haarvaten van de maatschappij passend bij de urgentie voor de gemeente Olst-Wijhe. In zowel steden als kleine bebouwde kernen en het landelijk gebied. Ruimtelijke adaptatie grijpt onder meer in op de manier waarop we onze woningen en bedrijven bouwen en onze tuinen en openbare ruimte inrichten, de wijze waarop we onze infrastructuur aanleggen, in stand houden en beheren, en de manier waarop we landbouw bedrijven en de natuur inrichten.

RUIMTELIJKE ONTWIKKELING EN OMGEVING

Nieuwe structuurvisie Olst-Wijhe

In december 2017 is de nieuwe Structuurvisie Olst-Wijhe vastgesteld. Uitgangspunt is dat samen met bewoners, organisaties en ondernemers wordt gewerkt aan de leefkwaliteit met zorg voor elkaar en goede bereikbare voorzieningen en ontmoetingsplekken in de dorpen, buurtschappen en op het platteland. Daarbij wordt ingezet op het duurzaam vormgeven van nieuwe ontwikkelingen en het bieden van ruimte voor initiatief en innovatie. Aan de realisatie van de Structuurvisie wordt een Uitvoeringsprogramma gekoppeld, waarin zaken zijn opgenomen die ook in de Uitvoeringsparagraaf bij de Structuurvisie zijn vermeld. Belangrijke items in dat kader zijn:

- Aanpak verkeersstructuur Olst; eind 2018 of in de loop van 2019 zullen hierover definitieve keuzes worden gemaakt en in 2019 zal worden gestart met de verdere uitwerking;
- Integrale aanpak IJsselfront, mede in relatie tot het Hoogwaterbeschermingsprogramma: in 2019 ligt de focus op de uitwerking van de meekoppelkansen in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Daarnaast zal de ambitie van de integrale aanpak IJsselfront concreet worden bepaald.
- Energievisie: Naar verwachting wordt in de eerste helft van 2019 de Energievisie vastgesteld. Bij het onderdeel Duurzaamheid en Milieubeheer (zie verder op in deze begroting) wordt daar verder op ingegaan.
- Invoering Omgevingswet: Ter voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet wordt de komende periode gewerkt aan het maken van een omgevingsplan, aan training en opleiding en aan het (waar nodig) aanpassen van de werkprocessen.
- Klimaatadaptatie: In 2019 wordt een startnotitie opgesteld, waarin een ambitieniveau wordt bepaald en een doorvertaling wordt gemaakt naar organisatie en financiën.

Projecten in het kader van grondexploitaties

Voor de projecten in het kader van grondexploitaties wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Gebiedsontwikkeling Noordmanshoek

Een initiatiefgroep is bezig met het opstellen van een plan voor een duurzame invulling van de Noordmanshoek. Uw raad heeft hen deze ruimte gegeven waarbij de gemeente drie kaders heeft meegegeven: duurzame invulling, draagvlak onder Wijhese bevolking en het moet jaarlijks € 45.000 opleveren. Aan de hand van deze kaders en de uitgangspunten die tijdens sessies met 30 betrokkenen en een inwonersavond zijn opgesteld, wordt een voorstel voor invulling van dit terrein verder uitgewerkt.

Proeftuin Zonnekamp

We onderzoeken of het mogelijk is om het terrein ten westen van de aardehuizen en ten zuiden van Zonnekamp Oost, beschikbaar te stellen voor initiatieven op het gebied van experimentele duurzame woningbouw. Er zijn meerdere partijen geïnteresseerd om te participeren tijdens dit traject. In 2019 zal een haalbaarheidsverkenning worden uitgevoerd en een ambitiedocument worden opgesteld, waarbij aandacht zal worden besteed aan de inrichting van het proces. Hiervoor zal een krediet worden aangevraagd. Afhankelijk van de uitkomsten hiervan dient besloten te worden of al dan niet een grondexploitatieproject wordt opgestart.

Olst, mooier aan de IJssel

Het jaar 2019 staat in het teken van uitvoering van de recreatieve herinrichting van de IJsseloever. Dit is naast de reeds gerealiseerde herinrichting van het plantsoen aan de Pluimstraat onderdeel van fase 1 van het project. Plaatselijk Belang Olst is voor fase 1 naast initiatiefnemer ook de trekker. De gemeenteraad heeft hier in 2017 middelen beschikbaar voor gesteld. Fase 2 bestaat onder andere uit de aanpassing van de oversteek van het kruispunt Veerweg-Rijksstraatweg. Als gemeente pakken we hierin een meer initiërende rol, omdat de provincie Overijssel als bevoegd gezag hiervoor een belangrijke gesprekspartner is.

Vitaal platteland

De Kracht van Salland

De Kracht van Salland is een hecht en succesvol netwerk van inwoners, organisaties en overheden. In het netwerk worden kennis, informatie en ideeën ingebracht en gedeeld. Het is een broedplaats waar ideeën worden omgezet in goede projecten. Lokale kracht, integrale aanpak, kennisoverdracht en het leggen van verbindingen staan centraal. De Kracht van Salland omvat de gemeenten Deventer, Raalte en Olst-Wijhe. De overheden faciliteren en stimuleren waar nodig. Belangrijke pijlers zijn LEADER, Salland Deal en de Salland Cafés. De Salland Cafés gaan altijd over actuele thema's. Ook in 2019 zullen weer circa vier Salland Cafés georganiseerd worden waarbij het bevorderen van niet alledaagse cross-overs tussen mensen, sectoren en gebieden zeker de aandacht zal krijgen om het functioneren van de netwerken en innovaties aan te jagen.

Salland Deal

Binnen Salland Deal werken meerdere organisaties aan een vitale landbouwstructuur, een natuurlijk cultuurlandschap en een gezond watersysteem. De diverse projecten van de deelnemers aan Salland Deal hebben voortgang. Nieuwe projecten worden hier besproken en uitgewisseld en ontwikkelingen worden samen opgepakt indien passend. Een voorbeeld van zo'n nieuwe ontwikkeling in dit verband is de pilot Dairyland Stewardship Council (DSC). DSC is een innovatienetwerk voor de melkveehouderijsector. De centrale vraag hierin is: Hoe kunnen we er voor zorgen dat natuur- en landschapsbeheer door melkveehouders echt lonend wordt? Er wordt een pilot gestart in noordelijk Salland om dit idee verder uit te werken.

Salland Deal is in 2018 gestart met het maken van een nieuwe visie. Dat traject zal in 2019 worden afgerond. Daarbij worden korte lijnen onderhouden met de ontwikkelingen binnen de drie betrokken gemeenten qua omgevingsvisie, energievisie en andere plannen.

Het platteland is in beweging. Ondernemers staan voor moeilijke keuzes en steeds meer maatregelen. Ook is de maatschappelijke druk vanuit de samenleving rondom dierenwelzijn, milieumaatregelen en transparantie steeds groter. Financieel kent de agrarische sector pieken en dalen. Er is geen constante meer qua inkomsten.

Dat geeft onzekerheid voor de ondernemers. Vanuit diverse instanties, waaronder LTO en erfbetreders komen er steeds meer signalen dat er meer niet zichtbare armoede op het platteland heerst. Er zijn vooralsnog geen harde gegevens hieromtrent bekend. In Raalte is een gebiedscoördinator aangesteld, die ook stil leed als aandachtspunt heeft. Binnen Salland Deal zijn besprekingen gaande om de kosten van zo'n inzet in heel Salland te laten (co-)financieren door de deelnemers aan de Salland Deal. De uitkomsten van die besprekingen zullen waarschijnlijk uitmonden in een raadsvoorstel om met ingang van 2019, zo mogelijk structureel, gemeentelijke middelen vrij te maken voor dit doel. Een beroep op de provincie Overijssel hoort ook bij het vooronderzoek. De partijen binnen Salland Deal zijn van mening dat inzet van gebiedscoördinatoren op onder andere kavelruil, bedrijfsopvolging en -staking van structureel belang is en blijft voor een efficiënte bedrijfsvoering. Die aanpak biedt bovendien ook kansen voor brede gebiedsontwikkeling, waarbij doelstellingen vanuit natuur, landschap en water kunnen worden gekoppeld. De brede functie van gebiedscoördinator voor plattelandsbewoners/grondeigenaren zal ook specifiek ingezet kunnen worden op het onderwerp stil leed/armoede. De gebiedscoördinator heeft zo een brede, generalistische functie in het gebied. De combi tussen kavelruil en verwijzer/procesbegeleider is ideaal voor meerdere thema's. Dat geeft ingang bij ondernemers en bewoners. Zo kunnen ook onderwerpen rondom de vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen worden aangekaart bij ondernemers en bewoners van het buitengebied.

Leader

Leader is één van de deelprogramma's van De Kracht van Salland. Eind 2015 is Salland opnieuw geselecteerd als "Leadergebied". Dat betekent dat we in Salland gebruik kunnen maken van de Europese Leadergeldten voor plattelandsontwikkeling. De Lokale Actie Groep (LAG) is verantwoordelijk voor de uitvoering van het Leaderprogramma. In de LAG zitten Sallandse bewoners, zelfstandigen en afgevaardigden van organisaties als LTO, het Salland Marketing, Plaatselijk Belangen, het Waterschap en de drie gemeenten.

Twee keer per jaar kunnen projectideeën worden ingediend bij de LAG Leader

De Kracht van Salland. De leden van de LAG kijken of deze projecten Leaderwaardig zijn en brengen advies uit of de aanvrager het project kan indienen bij het RVO. Het gaat bij LEADER om integrale projecten vanuit de samenleving op gebied van regionale en duurzame voedselproductie, duurzaam bodembeheer, toerisme in Salland, zorg, arbeidsparticipatie, leefbaarheid in dorpen en wijken, buitenschoolse activiteiten en werkervaring voor jongeren, educatie, sport, bewegen en gezondheid. Onlangs goedgekeurde projecten binnen onze gemeente zijn: Van Hier en Van Daar, Dorpshuis Herxen 2.0, Salland Boert en Eet Bewust en Doorpakken Salland. Ook zijn er voldoende nieuwe projecten in de pijplijn voor 2019 en verder.

De voorbereidingen van het nieuwe Leaderprogramma in een opvolgende periode zijn inmiddels van start gegaan.

Leegstand agrarische gebouwen

De Provincie heeft de verkenning uitgewerkt en gepresenteerd aan de gemeenten. Hieruit blijkt dat het thema vrijkomende agrarische bebouwing een taai vraagstuk is, omdat er verschillende actoren van belang zijn. Een oplossing voor de een is juist een probleem voor de ander. Uit deze verkenning is naar voren gekomen dat de inschatting is dat onze gemeente in de middenmoot zit qua stoppende boerenbedrijven in de toekomst. Verder komen wij tot de conclusie dat er binnen het beleid dat we hebben (bestemmingsplan, Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving) al veel mogelijkheden zijn, maar dat dit wellicht beter gecommuniceerd moet worden naar de agrariërs,

zodat zij weten wat de mogelijkheden zijn. In het najaar van 2018 gaan we in het geldende beleid na wat de huidige mogelijkheden zijn en wat er eventueel nog aan toegevoegd kan worden. Verder brengen we in kaart hoeveel agrariërs de komende jaren daadwerkelijk gaan stoppen. Hierbij kunnen de gebiedsmanagers een rol spelen. Als we dit duidelijk hebben gaan we in 2019 een communicatietraject in gang zetten.

Glasvezel Buitengebied

Een aansluiting op glasvezel vergroot de economische kansen voor ons bedrijfsleven en de gebruiksmogelijkheden van datadiensten voor onze inwoners. In 2016 is er een convenant gesloten met CIF waarin is afgesproken onder welke voorwaarden de gemeente meewerkt aan de realisatie van glasvezel in het buitengebied.

In 2017 en 2018 is CIF gestart met de realisatie van glasvezel in het buitengebied. In 2019 wordt het gebied Salland Zuid afgerond. In september 2018 is bekend geworden dat er ook glasvezel aangelegd gaat worden in deelgebied Noordoost Veluwe. Daarmee wordt in 2019/2020 ook het buitengebied van Welsum en Marle aangesloten op glasvezel.

Actualisatie van bestemmingsplannen en anticiperen op de Omgevingswet

De verplichting om iedere tien jaar bestemmingsplannen te actualiseren is komen te vervallen. In plaats daarvan wordt de komende jaren toegewerkt naar een Omgevingsplan (grondslag nieuwe Omgevingswet) voor alle dorpen en buurtschappen, waarin alleen geregeld wordt wat echt nodig is en dat toegankelijk en begrijpelijk is voor inwoners, ontwikkelaars en plantoetsers. In 2019 willen we samen met de samenleving de beleids- en procesmatige uitgangspunten opstellen voor dit Omgevingsplan.

Daarnaast gaan we in 2019 bezig met een herziening van het bestemmingsplan Buitengebied. Dit in verband met het uitvoeren van enkele reparaties en het doorvoeren van aanpassingen aan het actuele provinciale beleidskader.

Vorbereiding op de invoering van de Omgevingswet

Op 29 mei 2017 heeft uw raad ingestemd met het plan van aanpak 'invoering Omgevingswet'. In dit plan zijn beoogde resultaten en concrete acties benoemd die in de aanloop naar de invoering van de Omgevingswet centraal staan. Ook is een (globale) planning opgenomen, waarin is aangegeven welke stappen de komende periode worden gezet. Verschillende acties, waaronder de inventarisatie en analyse van gemeentelijke (beleids)regels en verordeningen en de voorbereiding op de aanpassing van het eigen ruimtelijke instrumentarium, zijn in gang gezet en/of inmiddels afgerond. Een belangrijk traject in de voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet is het opstellen van het omgevingsplan dorpen en buurtschappen. De beleids- en procesmatige uitgangspunten hiervoor worden in 2019 opgesteld. In 2019 is er ook aandacht voor training en opleiding en zal een start worden gemaakt met het (waar nodig) aanpassen van de belangrijkste werkprocessen.

Hoogwaterbeschermingsprogramma en integrale aanpak IJsselfront

In 2018 is de focus vooral gericht geweest op het hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en het onderzoeken van de meekoppelkansen in dat kader. In 2019 worden de meekoppelkansen meer concreet gemaakt, mede in relatie tot de vaststelling van het voorkeursalternatief. Het is de bedoeling dat in ons in 2019 daarnaast gaan richten op het maken van een uitvoeringsagenda voor de integrale aanpak van het IJsselfront. In de uitvoeringsagenda kunnen lopende zaken als 'Olst, mooier aan de IJssel', ontwikkeling project Kaderrichtlijn Water bij Wijhe, inclusief wens Rivierpark (regie bij Rijkswaterstaat) worden meegenomen.

Behoud cultuurhistorische waarden in ruimtelijke plannen

Als gemeente streven we naar behoud van onze cultuurhistorische waarden. Via onze bestemmingsplannen en gemeentelijke monumentenlijst geven we daaraan invulling. In het licht van de nieuwe Omgevingswet willen we scherper benoemen welke cultuurhistorische waarden we

willen behouden en op welke manier we dat willen bevorderen. Het vaststellen van een cultuurhistorische waardenkaart is daarvoor een belangrijk middel. In 2019 willen we de kaders hiervoor vaststellen. Daarvoor wordt nu gewerkt aan een startnotitie die in het eerste kwartaal van 2019 bestuurlijk wordt aangeboden. Daarin wordt ook nadrukkelijk de vraag meegenomen hoe we de samenleving actief bij dit beleidsthema kunnen betrekken.

WONEN

Woonvisie 2016-2020 en Uitvoeringsagenda

In 2016 heeft uw raad de nieuwe Woonvisie vastgesteld. Voor 2019 staan met name de volgende zaken op de rol:

- Doelgroepenbeleid: onder andere adequaat inspelen op de groeiende groep senioren en op de vraag vanuit jongeren; bij de bijzondere doelgroepen ook aandacht voor de vraag naar beschermd wonen.
- Stimulering duurzame woningbouw en verduurzaming bestaande woningvoorraad;
- Woningbouwprogrammering: daar waar mogelijk woningbouw versnellen, met het oog op de huidige woningmarkt.

Woningbouw

Begin 2019 worden regionaal de nieuwe afspraken over woningbouw gemaakt (Regionale Woonprogrammering West-Overijssel). De afspraken zijn van betekenis voor de ruimte die wij als gemeente krijgen om woningen toe te voegen aan onze woningvoorraad.

In het kader van de nieuwe Woonvisie wordt de nadruk bij nieuwbouw gelegd op levensloopbestendig, aanpasbaar en duurzaam bouwen. Daarnaast is het van belang dat er meer wordt ingezet op woningbouw voor kleinere huishoudens, zowel in de koop- als huursector. In de huursector is verder de betaalbaarheid bij nieuwbouw een belangrijk aspect.

Op grond van de regionale woningbouwprogrammering mogen wij de komende jaren ongeveer 50 woningen per jaar realiseren. De woningmarkt is in 2017 en 2018 duidelijk aangetrokken. Waar mogelijk proberen wij de uitgifte van kavels te versnellen. De realisatie van harde plancapaciteit creëert ook weer ruimte voor de toevoeging van nieuwe harde plancapaciteit. Concreet wordt er gewerkt aan een bestemmingsplan voor de voorgenomen herontwikkeling van het Abersonterrein (door SallandWonen en Bouwbedrijf Nikkels). Ook gaan we in 2019 kijken welke locaties er verder voor ontwikkeling naar wonen in aanmerking komen. Daartoe behoren onder andere de schoollocaties als de clustering van de scholen verder vorm krijgt.

Nieuwe prestatieafspraken met SallandWonen

Eind dit jaar worden de nieuwe prestatieafspraken met SallandWonen vastgesteld. Belangrijke zaken die op basis daarvan in 2019 opgepakt worden, zijn:

- Betaalbaar wonen voor alle inkomensgroepen uit de primaire doelgroep, waarbij we de totale woonlasten als uitgangspunt nemen;
- Monitoren van de ontwikkelingen op de huurmarkt en op basis daarvan bepalen of extra maatregelen nodig zijn; dit kan bijvoorbeeld door tijdelijke woonoplossingen of door wijzigingen in het verkoopprogramma van SallandWonen;
- Het nader invullen van het woningbouwprogramma voor de komende jaren, zowel wat betreft de locaties als de te bedienen doelgroepen; voldoende mogelijkheden voor jongeren is een specifiek aandachtspunt;
- Gezamenlijke aanpak van wijken daar waar er door SallandWonen groot onderhoud gepland is. Voor de buurt Broekslag in Wijhe gaat in 2019 bepaald worden wat de ambitie van de gezamenlijke inzet is.
- Verduurzaming van de bestaande woningvoorraad, met name door extra investeringen bij groot onderhoud en realisatie van zonnepanelen.

Wabo – vergunningverlening

Privatisering Bouw- en woningtoezicht

In april 2016 is het wetsvoorstel Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) ingediend bij de Tweede Kamer. Het voorstel voorziet in nieuwe regelgeving om in gevallen dat voor bouwplannen de bouwtechnische voorschriften op een verantwoorde wijze via private toetsing en toezicht worden gerealiseerd, de gemeentelijke bemoeienis om te komen tot een vergunning, uitsluitend te betrekken op bestemmingsplan, eventueel welstand en veiligheid van de omgeving. Met andere woorden: de privatisering van het bouw- en woningtoezicht is in aantocht, zij het vooralsnog in een duaal stelsel met naast elkaar private en publieke taakuitoefening. De bedoeling was dat de wet vanaf 1 januari 2017 stapsgewijs in werking zou treden. Op 11 juli 2017 is op verzoek van de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken de stemming over de wet door de Eerste kamer aangehouden zodat deze zich kon beraden op vragen die gesteld waren bij de behandeling van het voorstel.

Op 29 juni 2018 heeft de minister de Eerste kamer een schriftelijke reactie toegezonden. Naast het feit dat er meer helderheid zal worden gebracht in de relatie tussen de private kwaliteitsborger en bevoegd gezag is van belang dat de minister de invoering van de wet nu voor het eerst koppelt aan de invoering van de Omgevingswet. Daarmee verschuift de invoering van de Wkb naar 2021.

Wabo – toezicht en handhaving

Voor 2019 wordt een Wabobreed Uitvoeringsprogramma opgesteld, waarin ook het onderdeel toezicht en handhaving wordt opgenomen. De inhoud van het Uitvoeringsprogramma wordt, waar het gaat om taken die zijn opgedragen aan de Omgevingsdienst IJsselland, met hen afgestemd. In het kader van het Interbestuurlijk Toezicht van de provincie zal het Uitvoeringsprogramma moeten voldoen aan de aandachtspuntenlijst voor het opstellen van het uitvoeringsprogramma en het jaarverslag VTH dat gezamenlijk met gemeenten en provincie is opgesteld.

In het eerste kwartaal van 2019 wordt u het Wabobrede-jaarverslag 2018 aangeboden. Het verslag geeft inzicht in de behaalde resultaten ten aanzien van de planning en doelstellingen die in het Uitvoeringsprogramma 2018 zijn opgenomen.

VERBONDEN PARTIJ

Omgevingsdienst IJsselland

Op 1 januari 2018 is de Omgevingsdienst IJsselland van start gegaan. De Omgevingsdienst wordt gevormd door elf gemeenten: Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle. Naast deze gemeenten is de provincie Overijssel deelnemer aan de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst IJsselland. De Omgevingsdienst wordt daarmee een verbonden partij.

Het werkgebied van de Omgevingsdienst IJsselland valt samen met dat van de Veiligheidsregio en de GGD IJsselland. Op grond van het basistakenpakket Milieu heeft iedere individuele partner haar werkvoorraad (vergunningverlening en toezicht en handhaving) overgedragen aan de Omgevingsdienst.

Een klant- en oplossingsgerichte werkwijze, dat is wat de eenduidige aanpak van de Omgevingsdienst IJsselland kenmerkt. Onafhankelijke experts wegen maatschappelijke belangen zorgvuldig af en vervullen een verbindende rol in het krachtenveld. Doel is om een optimale balans aan te brengen tussen een duurzame leefomgeving en nieuwe initiatieven. Deze gedachte wordt samengevat in de belofte: "Omgevingsdienst IJsselland. Waarborgt de leefomgeving, versterkt bedrijven". Dit door het vormen van een moderne uitvoeringsorganisatie die voorop wil lopen met vernieuwende werkmethoden, actuele expertise en moderne ICT-voorzieningen.

De Omgevingsdienst IJsselland wil een hoogwaardige bijdrage leveren aan een veilige, gezonde, aantrekkelijke en duurzame omgeving om in te wonen, werken en leven. Onder het motto 'Lokale binding, regionale bundeling' combineert de Omgevingsdienst nabijheid met schaalvergroting. De verbinding van kwaliteitsverbetering en efficiencywinst komt zo binnen bereik.

De Omgevingsdienst heeft het doel om meerwaarde te creëren op het gebied van de fysieke leefomgeving en wil van toegevoegde waarde zijn voor het bedrijfsleven, de inwoners en de leefomgeving van IJsselland.

De begroting 2019 van de Omgevingsdienst kent ten opzichte van 2018 enkel een trendmatige verhoging.

ECONOMISCHE ZAKEN

Regionale Samenwerking

Regio Zwolle

De gemeente Olst-Wijhe maakt deel uit van de Regio Zwolle, een economische topregio. Die koppositie wil de Regio Zwolle de komende jaren behouden en waar mogelijk uitbouwen. Door te investeren in zaken die de structuur versterken en toekomstbestendiger maken. Het draait om de volgende thema's: energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie, bereikbaarheid, leefomgeving en de Human Capital Agenda.

Nieuwe agenda

Samen met de partners in de regio is gewerkt aan een nieuwe regionale agenda met voornoemde thema's. Mede daardoor is de afgelopen tijd de samenwerking binnen de Regio Zwolle nog intensiever geworden. Want het belang van regionale samenwerking groeit. Veel vraagstukken overstijgen (letterlijk) de gemeentegrenzen en voor veel van onze inwoners beperkt hun dagelijkse leven en werken zich niet tot die grenzen. Voor een stabiele, verdere ontwikkeling van onze gemeente is samenwerking binnen de Regio Zwolle van essentieel belang. Als één van de meest sterke en meest dynamische groeiregio's van Nederland biedt Regio Zwolle de ideale infrastructuur voor groei dankzij de uitstekende logistieke positie, robuuste sectoren en dito kennisinfrastructuur.

Realisatie lokale ambities

Een meer circulaire economie is een essentieel onderdeel van de duurzame ontwikkeling en ambitie van onze gemeente. Verdienmodellen veranderen en ondernemers en inwoners worden uitgedaagd hierop mee te bewegen. Samen met lokale en regionale partners willen we dit proces de komende jaren versnellen. Door initiatieven te faciliteren en bedrijven en inwoners te stimuleren en verleiden om mee te gaan in deze transitie. Een grensontkennende, regionale aanpak helpt daarbij.

Human Capital Agenda

Eén van de belangrijkste succesfactoren voor economische groei is de aanwezigheid van voldoende en gekwalificeerde arbeidskrachten. Daarom wil ook onze gemeente via de Tafel van de Regio Zwolle meedoen met het investeren in de Human Capital Agenda. Dat doen wij samen met onder andere het onderwijs, het bedrijfsleven, vakbonden en medeoverheden zoals de provincie Overijssel. De Human Capital Agenda richt zich op beschikbaarheid, wendbaarheid en inclusiviteit en ziet op totale arbeidsmarkt. We willen aantrekkelijk blijven voor mensen met alle opleidingsniveaus. Kansen bieden voor alle leeftijdsgroepen. Voor starters op de arbeidsmarkt, maar zeker ook voor ouderen. Om dit te bereiken willen wij, via de Regio Zwolle, een zogenaamde Regiodeal sluiten met het Rijk.

Dienstverlening

Ook via de Regio Zwolle (o.a. Kennispoort, Trade-Office) blijven we werken aan het verbeteren van het vestigingsklimaat. Onder meer door het bieden van een goede dienstverlening aan ondernemers. In Olst-Wijhe hebben we speciale aandacht voor starters, ondernemers in retail/vrijtijdseconomie en agrarische ondernemers.

CleanTech Regio

Naast het versterken en verdiepen van de samenwerking binnen de Regio Zwolle onderhouden we, mede vanwege onze geografische ligging, ook (ver-)binding met de CleanTech Regio (een samenwerkingsverband van ondernemers, onderwijs/onderzoek en overheden in de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Lochem, Voorst en Zutphen). Ook deze Regio heeft een vernieuwde Agenda opgesteld. De gemeente Olst-Wijhe gaat onderzoeken op welke (project-) onderdelen eventueel deelgenomen zou kunnen worden om lokale ambities te realiseren zonder dat sprake zal zijn van aansluiting bij twee regio's zoals onze buurgemeente Heerde wel heeft gedaan.

Detailhandelsvisie

In 2019 zal in overleg met de beide betrokken ondernemersverenigingen en de beide centrummanagers, de speerpuntenlijst opnieuw worden geactualiseerd. Ook zal, in nauwe samenwerking met dezelfde partijen en de provincie Overijssel in 2019 worden bezien of het afsluiten van een Dorpsarrangement tot de mogelijkheden behoort. Voor zo'n arrangement zijn provinciale middelen gereserveerd waardoor de ambities uit de detailhandelsvisie en de in 2017 gesloten Retaildeal sneller binnen bereik kunnen komen.

Bedrijventerreinen

De provincie Overijssel en de West-Overijsselse gemeenten concludeerden in 2017 dat er met betrekking tot bedrijventerreinen in Overijssel sprake is van een overprogrammering en een kwalitatieve mismatch. Daarom is besloten om deze onbalans aan te pakken. Uitgangspunt hierbij is een afgestemde regionale programmering. Daarom zijn er in dat jaar prestatieafspraken gemaakt binnen West-Overijssel ten aanzien van de bedrijventerreinen. Dit is opgenomen in de Bestuursovereenkomst Programmeren Bedrijventerreinen West-Overijssel 2017-2020. Deze overeenkomst heeft tot doel afspraken vast te leggen tussen gemeenten en provincie over het in balans brengen van vraag en aanbod van bedrijventerreinen op 1 januari 2020. In 2019 zal een nieuwe behoefteanalyse worden opgesteld over ontwikkeling van de regionale vraag naar werklocaties voor de komende tien jaar. Inmiddels trekt de vraag naar locaties aan, vooral in Wesepe. Enerzijds komt dit door de conjuncturele omstandigheden, anderzijds doordat we meer aan acquisitie en accountmanagement richting ondernemers doen. Het Plan van Aanpak zal ook in 2019 nog volop in uitvoering zijn om het versnelde uitgiftescenario te realiseren.

Ondersteuning ondernemers(-organisaties)

Zowel bestaande als opstartende ondernemers(-organisaties) moeten gefaciliteerd worden zodat zij hun ondernemingen kunnen laten bloeien. Het netwerk OlstWijheWerkt is een voorbeeld van zo'n samenwerking in opbouw. Meer bundeling van en interactie tussen het (georganiseerde) lokale bedrijfsleven is op zijn plaats in Olst-Wijhe. Daarom zijn wij ook in 2019 bereid om deze netwerken te ondersteunen in tijd en middelen. Ondersteuningsmogelijkheden vanuit andere overheden zoals de provincie en ook partijen als het Ondernemershuis Deventer en MKB Deventer zullen in 2019 nader worden onderzocht c.q. benut.

VRIJETIJDSECONOMIE

Vrijetijdseconomie en Cultuur

De beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur 2015-2020 is een visie op hoofdlijnen. Er is geen sprake van dichtgetimmerde kaders of een concreet uitvoeringsprogramma. Op deze wijze wordt ruimte gecreëerd voor initiatieven van onderop. Voorheen lag de focus op doelambities, nu is gekozen voor procesambities. Deze zijn:

- het ondersteunen van initiatieven, geïnitieerd door het maatschappelijk veld en passend bij het profiel van de gemeente;
- het bevorderen van kennisdeling alsmede lokale, regionale en (cross-)sectorale samenwerking en co-creatie;
- het optimaliseren van de organisatiestructuur binnen de lokale (en regionale) vrijetijdssector.

Er zijn drie hoofdthema's. Deze zijn:

- Beleef de IJssel;
- Geniet van het pure landleven;
- Ontdek de cultuurparels.

Prioriteit wordt gegeven aan het thema Beleef de IJssel. Naast bovengenoemde hoofdthema's, zijn er ook enkele overkoepelende thema's benoemd. Deze zijn:

- Beleid en monitoring;
- Samenwerking en kennisdeling;
- Beleving en vermarkting;
- Fysieke kwaliteit en zichtbaarheid; en
- Verblijfsrecreatie.

Het is met name aan de maatschappelijke partners om optimaal gebruik te maken van de bestaande gebiedskwaliteiten om de kansen, die de voorliggende beleidsvisie biedt, te pakken en te vertalen in hun eigen handelen en om de investeringen, die zijn gedaan door de gemeente te laten renderen. De gemeente heeft daarbij vooral een faciliterende rol en is volgend. Onze gemeente beschikt over een aanjaagsubsidie, om initiatieven van onderop te ondersteunen. In 2019 zal samen met betrokken personen/ partijen een nieuwe beleidsvisie op het terrein van vrijetijdseconomie en cultuur worden voorbereid.

Vrijetijdsmaakelaar

De tijd, waarin wij leven vraagt om actieve samenwerking. Actieve samenwerking vraagt om organiserend vermogen, een proactieve houding en betrokkenheid. Gedurende een deel van het jaar 2019 zal in Salland een vrijetijdsmaakelaar actief zijn (net zo als in het 2^e deel van 2018).

Salland Kompas

De markt voor de vrijetijdseconomie is vanwege allerlei maatschappelijke en economische ontwikkelingen sterk in beweging. Betrokken ondernemers, overheden en stakeholders hebben vastgesteld, dat het ook voor Salland van belang is in te spelen op deze veranderingen, onder andere door de positionering van het merk Salland aan te scherpen en een strategische agenda op te stellen. De naam voor deze strategische agenda is het Salland Kompas. Centrale vraag in het Salland Kompas is hoe Salland zich richting 2022 op de kaart wil zetten en met welke sterke punten de regio Salland zich toeristisch en recreatief wil profileren? Dat betekent dat er een breed gedragen inzicht moet zijn in deze punten en welke zaken moeten worden doorontwikkeld, om de gezamenlijk gestelde doelen te bereiken. Er is in 2017 een keuze gemaakt over de ambitie, positionering en doelgroepen. De kapstok voor dit plan vormt de Slinger van Salland. Er ligt vooralsnog nog geen kant en klaar plan van aanpak/ activiteitenplan. In 2019 vindt een concretere uitwerking plaats en tevens wordt de uitkomst van het Salland Kompas meegenomen in het jaarplan van Salland Marketing. Uitgangspunt is dat de toekomstige plannen/ activiteiten voortkomende uit het Salland Kompas passen binnen de begrotingskaders van onze gemeente.

Mobilisatie IJssellinie

Stichting IJssellandschap, Stichting de IJssellinie en onze gemeente zetten zich gezamenlijk in voor de mobilisatie van de IJssellinie. De wens is om rondom de IJssellinie een duurzaam, meerjarig en bestendig programma te ontwikkelen. Dit programma zorgt ervoor dat recreanten, toeristen en inwoners het gebied rondom de IJssellinie vaker gaan bezoeken. Voor de mobilisatie van het programma IJssellinie is door onze gemeente een bedrag beschikbaar gesteld van ruim € 37.500 tot 1 april 2019. De beschikbaar gestelde middelen voor de mobilisatie van de IJssellinie, worden benut voor de inzet van een projectcoördinator en een projectstrateeg. Om de kansen en mogelijkheden van de IJssellinie te benutten, wordt er niet alleen een visie opgesteld. Ook worden bestaande projecten en nieuwe project ideeën ondersteund en worden ze een stap verder geholpen. Hoewel de diverse betrokkenen bij de projecten enorm enthousiast zijn, is opgemerkt dat een coördinerende aanjager een welkome versterking is om de projecten tot uitvoering te brengen. Daarnaast wordt het netwerk, dat zich met de IJssellinie bezighoudt, verder uitgebouwd en het toeristisch en educatief product 'IJssellinie' wordt verder in de markt gezet. Andere overheden, zoals het Rijk, Provincie en de EU worden ook geïnteresseerd en betrokken bij de mobilisatie van de IJssellinie.

Actieplan Vrijtijdseconomie IJssel & IJsselvallei 2017 - 2020

Het Actieplan Vrijtijdseconomie IJssel & IJsselvallei 2017 - 2020, een initiatief van de netwerkorganisatie Regiegroep VTE IJssel & IJsselvallei, heeft als doelstelling om de vrijetijdseconomie in de IJsselvallei te versterken, met name op de aspecten van productontwikkeling en profilering. Insteek van het Actieplan is om parallel aan de voorgenomen Interreg-aanvraag van Hanzesteden Marketing een aantal thematische actielijnen in te zetten. Deze actielijnen moeten er toe leiden, dat het productportfolio van de IJsselvallei als geheel wordt uitgebreid en versterkt. Nog niet alle aangegeven actielijnen zijn in uitvoering genomen. Dit zal stap voor stap plaatsvinden.

De Regiegroep VTE IJssel & IJsselvallei heeft op zich de gehele IJsselvallei in beeld, te weten de samengestelde IJssel-regio van Arnhem tot Kampen, bestaande uit de deelgebieden Achterhoek, Veluwe, Salland en IJsseldelta, verbonden door en met de rivier de IJssel. Gezien de samenstelling van de Regiegroep is de focus van het voorliggende Actieplan gericht op subregio Zutphen-Zwolle. De regiegroep bestaat uit vertegenwoordigers van Wij zijn Heerde, Stichting IJsselhoeven, Stichting IJssellandschap, Staatsbosbeheer, Salland Marketing, Gemeente Olst-Wijhe, Gemeente Deventer, Gemeente Heerde en Gemeente Voorst. Provincie Gelderland en Provincie Overijssel zijn óók betrokken, zowel betrokken via het beleidsveld Vrijtijdseconomie als Water. Daarnaast zijn Gemeente Epe en Hanzesteden Marketing aangesloten als agendaleden. De coördinatie van de uitvoering van het Actieplan ligt in deze fase bij Salland Marketing.

Platform Vrijtijdseconomie Olst-Wijhe

Gezamenlijkheid is een randvoorwaarde voor succes. De gemeente haakt daarom aan bij bestaande lokale en regionale netwerkorganisaties. De komst van een integraal platform vrijetijdseconomie kan ertoe leiden dat kennis en ervaringen ook op wat grotere schaal worden gedeeld en activiteiten gezamenlijk worden opgepakt. Zowel in de Detailhandelsvisie 2015-2020, als in de beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur 2015-2020 wordt dit onderschreven. De gemeente heeft in september 2017 een eerste bijeenkomst georganiseerd voor organisaties en ondernemers actief in de vrijetijdseconomie. Op termijn zal de gemeente als partner blijven deelnemen aan bijeenkomsten van het platform.

Integrale aanpak IJsselvallei en Hoogwaterbeschermingsprogramma

Beleef de IJssel is het prioritaire thema binnen de beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur 2015-2020. Het is daarom ook een belangrijk onderdeel binnen de Integrale aanpak IJsselvallei en het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Meer informatie hierover leest u elders in dit programma.

VERBONDEN PARTIJ

Recreatiegemeenschap Salland

Het bestuur van de Recreatiegemeenschap Salland (RGS) heeft in 2016 besloten om een verkenning te starten naar de mogelijkheden tot en de consequenties van het opheffen van de gemeenschappelijke regeling. Een projectgroep, opgericht door de drie betreffende gemeenten en de RGS, is bezig geweest met de verkenning naar een andere/efficiëntere vorm van beheer en exploitatie van de recreatieve voorzieningen. Eind 2018 ontvangt uw raad de uitkomsten van deze verkenning.

DUURZAAMHEID EN MILIEUBEHEER

Nieuwe Duurzaamheidsvisie

In 2010 is de Duurzaamheidsvisie 2010-2020 door uw raad vastgesteld. De visie loopt tot 2020. Dit betekent dat we in 2019 de opzet en inhoud van een nieuwe Duurzaamheidsvisie 2020-2030 gaan voorbereiden.

Uitvoering programma Samen duurzaam 2016-2020

Speerpunt van het duurzaamheidsbeleid is het verduurzamen en besparen van energie. De uitdagingen in het energievraagstuk zijn onder andere concreet geworden in het Koersdocument dat in juni 2017 door uw raad is vastgesteld. Het gebiedsgericht realiseren van energiebesparing en kansen pakken voor energieproductie is weergegeven in de Routekaart energieneutrale en autonome kernen dat door u in juli 2017 is vastgesteld. Beide documenten geven richting aan de energietransitie die nodig is om de doelstellingen te behalen.

Eind 2015 hebt u het nieuwe programma “Samen Duurzaam” voor 2016-2020 vastgesteld. Ieder jaar wordt door ons een Uitvoeringsprogramma, vastgesteld waarin de concrete projecten worden benoemd. Ook voor 2019 wordt een Uitvoeringsprogramma opgesteld. De uitvoering vindt plaats via een programmatische aanpak.

Er moet in de huidige programmaperiode nog veel gebeuren om de ambities van het Koersdocument en Routekaart waar te maken en om daarnaast de lopende zaken, zoals het Energieloket, uit te blijven voeren. Voor 2019 ligt het zwaartepunt op:

- Het verder ontwikkelen en realiseren van duurzame energiebronnen, waarmee we vooral inzetten op grootschalige energieproductie met wind of zon. Randvoorwaarden, zoals het coöperatieve energiebedrijf, de Energiecoöperatie etc. verder helpen.
- Samen met bedrijven het Energieloket verder uitwerken en activeren, waarmee we bedrijven en woningeigenaren stimuleren energiebesparende maatregelen te nemen. Verduurzaming van de sociale huurvoorraad blijft onderdeel van de prestatieafspraken met Salland Wonen.
- Lokale duurzame energieopwekking faciliteren. ‘Kleine’ initiatieven in de samenleving worden positief benaderd. Zonnepanelenacties op daken, beleidsregels voor zonnepanelen op de grond.
- Een vervolg geven aan de Routekaart energieneutrale kernen met de kernen die willen volgen op de kernen die zijn gestart. Daarbij een faciliterende rol blijven vervullen voor de kernen die zijn gestart.
- Bij bovenstaande punten zullen ook lokale organisaties die actief zijn op het gebied van duurzame (energie)ontwikkeling een rol vervullen. Hierbij kan gedacht worden aan de Energiecoöperatie ‘Goed veur mekare’, het initiatief Windmolen Olst Wijhe (WOW), Stichting ‘Goede burenen’, Olst in Transitie en de Vereniging Olst-Wijhe Deelt.

Met het nieuwe programma, het vastgestelde Koersdocument en de Routekaart wordt ingespeeld op de veranderende rol van de overheid en hiermee ook de gemeente. Maar het sluit ook aan op de wens vanuit de maatschappij om meer lokaal zeggenschap en regie te hebben in het realiseren van duurzame energieproductie, hoewel dit niet makkelijk is en veel vraagt van lokale

initiatiefnemers. Daarom zal de gemeente meer regie voeren in de voorbereiding van de ruimtelijke plannen voor grootschalige energieproductie in de vorm van een energievisie en daarnaast meer ondersteuning bieden aan en het faciliteren van lokale energie-initiatieven. Initiatieven op het gebied van duurzame energie moeten bijdragen aan de doelstelling van het programma, passen bij de uitgezette koers en passen bij de beleidskaders van het raadsakkoord. De energievisie wordt naar verwachting in het eerste half jaar van 2019 vastgesteld.

Het programma Samen Duurzaam 2016-2020 kent een zestal programmalijnen. Iedere programmalijn draagt bij aan de hoofddoelstelling.

- Energie: lokaal energie opwekken en besparen
- Mobiliteit: naar duurzame vormen van vervoer
- Onderwijs: samen duurzaam op scholen
- Afval: op weg naar een afvalloze samenleving
- Economie: duurzame bedrijven
- Voedsel: lokale duurzame voedselproductie

Energieloket

Het Energieloket wordt in 2019 voortgezet. Het Energieloket geeft uitvoering aan de doelstelling om flinke energiebesparing te realiseren in de bestaande woningbouw, te beginnen met een integraal energieadvies. Daarnaast kan het Energieloket worden ingezet bij de Routekaart naar energieneutrale kernen.

Het Energieloket wordt voortgezet tot 2020, waarbij de nieuwe doelstelling: 735 woningen op label B (45% van onze woningvoorraad, huur niet mee gerekend), gerealiseerd moet zijn. Het Energieloket bestaat uit lokale energieadviseurs, die samenwerken met lokale bouw- en installatiebedrijven.

In 2019 zetten we nog meer middelen in om het Energieloket onder de aandacht te brengen. Daarnaast wordt er meer ingezet op energiebesparing in algemene zin.

Zonnepanelen op daken

We brengen het gebruik van daken voor zonnepanelen meer onder de aandacht en dit komt vaker terug in de communicatie over energie, waarbij ook de mogelijkheden om deze maatregelen te financieren op een rij worden gezet.

Meekoppelkansen

Daar waar mogelijk wordt gekeken naar win-win situaties, bijvoorbeeld asbest sanering en zonnepanelen, of renovatie projecten.

Stichting Duurzaam Olst-Wijhe

Stichting Duurzaam Olst-Wijhe legt de focus op de samenwerking met Energiecoöperatie Goed veur mekare. De volgende onderwerpen: bestaande bouw, voedsel, mobiliteit en hernieuwbare energie hebben de aandacht. De plannen voor 2019 worden eind van dit jaar besproken.

Afvalbeleidsplan

Op 4 oktober 2010 is het Afvalbeleidsplan 2010 - 2015 door uw raad vastgesteld. Met het uitvoeren van het laatste project Omgekeerd Inzamelen in het buitengebied in 2018 en 2019 is er daarna ruimte voor evaluatie en het opstellen van een nieuw Afvalbeleidsplan voor de volgende periode. Hierin moet de uitgezette koers en de nieuwe manier van inzamelen leiden tot het realiseren van de landelijke doelstellingen en normen uit het Landelijk Afvalbeheerplan 2009-2021.

Mooi Schoon

Afgelopen jaren heeft het Mooi Schoon programma voor zwerfafval volop gewerkt. Met de budgetten uit het Verpakkingenconvenant wordt door ROVA het programma Mooi Schoon uitgevoerd. Doel is om zwerfafval samen met de samenleving aan te pakken. De zwerfafvalgelden zijn tot nu toe voor alle gemeenten goedgekeurd.

Omdat de budgetten voor Mooi Schoon na 2022 onzeker zijn, gaan we in 2019 inspelen op zaken die we ook na 2022 met elkaar willen doorzetten.

Het onderwijs blijft een belangrijk aandachtspunt van het programma. We gaan in het nieuwe schooljaar 2018/19 dan ook weer verder met het project 'Schoon Belonen'. Het is een mooie combinatie van afval scheiden, zwerfvuil ruimen en educatie.

Ook gaan we door met het ondersteunen van veel actieve bewoners met materiaal en promotie. Ook staat een volgende IJsseloever Opschoon actie op het programma.

IJsseluiterwaarden

Voor de bodemsanering Olasfa geldt dat de provincie het bevoegd gezag is. Voor een deel van de vergunningverlening is de gemeente het bevoegd gezag. De bevoegdheden zijn hierdoor nogal verweven. De sanering loopt op zijn eind, maar is nog niet afgerond. We zorgen dat wij op de hoogte blijven van de ontwikkelingen en houden een vinger aan de pols om de belangen van onze inwoners te beschermen. Daarnaast houden we toezicht op het naleven van de regels uit het Activiteitenbesluit.

Asbestdaken

Asbestdaken zijn vanaf 2024 verboden. De provincie Overijssel heeft het project Versnelling sanering van asbestdaken opgezet. De provincie draagt in 2018 en 2019 actief bij aan deze belangrijke, maatschappelijke opgave voor een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving. Onze gemeente heeft in dit project in tot 2024 een actieve rol in de voorlichting en bewustwording van dakeigenaren. Dit doen wij om de asbestverwijdering te versnellen, zodat risicovolle situaties eerder zijn gesaneerd, meer asbestdaken zijn verwijderd en er een betere spreiding van de verwijdering tussen nu en 2024 plaatsvindt. Vanaf 2024 is het aan de gemeente om het asbestverbod te handhaven.

Dakeigenaren zijn zelf verantwoordelijk voor het verwijderen van het asbestdak. Onder de 35m² mogen pandeigenaren zelf hun asbestdak verwijderen. Daken groter dan 35m² moeten worden gesaneerd door gecertificeerde bedrijven (asbestsaneerders, aannemers en dakleveranciers). In 2017 is een start gemaakt met het opstellen van een Plan van Aanpak sanering van Asbestdaken. Een start van de uitvoering en verfijning van het plan is gemaakt 2018 en vindt ook in 2019 en later plaats. Een nadere uitwerking van het benodigde budget zal plaatsvinden in het Plan van Aanpak.

Aardgasloos

Per 1 juli 2018 is het, in principe, verboden om nieuwbouwhuizen aan te sluiten op aardgas. Deze maatregel komt voornamelijk voort uit het klimaatakkoord en de situatie rondom de aardbevingen in Groningen. Warmte is goed voor ruim de helft van de Nederlandse energievraag. Iets meer dan 90% van die warmtevraag wordt direct of indirect ingevuld met fossiele bronnen. In 2050 moet Nederland klimaatneutraal zijn. Om daar te komen is een oplossing nodig voor onder andere de 95% van de huishoudens die nu op een HR-ketel de woning verwarmt. In 2019 onderzoeken we welke stappen we hiervoor moeten nemen: welke rol we als gemeente hebben in deze transitie?, wie onze partners zijn en het starten van samenwerkingen.

VERBONDEN PARTIJEN

ROVA

ROVA zet zich in voor een schone samenleving; voor nu en in de toekomst. Zij vervullen daarmee een taak van publiek belang en voeren deze uit in opdracht van de aandeelhoudende gemeenten, waaronder Olst-Wijhe.

De missie van ROVA is om zorg te dragen voor een schone en duurzame leefomgeving. In die leefomgeving is het niet meer vanzelfsprekend dat waardevolle grondstoffen worden verspild door ze eenmalig te gebruiken en op een laagwaardige manier te verwijderen.

Als uitvoeringsorganisatie van en voor onze gemeenten hebben zij een maximale focus op de dienstverlening aan de inwoners van onze gemeente. Er wordt daarom geïnvesteerd in voorlichting en educatie om inwoners bewust te maken van het effect van hun handelen op het milieu. Het gezamenlijk afvalbeleid wordt voorbereid door ROVA. Hierbij ligt de focus op grondstoffen in plaats van op afval. Gezamenlijk worden nieuwe inzamelmethoden geïntroduceerd en wordt gewerkt aan bewustzijn bij inwoners over hun aankoop- en afdankgedrag. Het doel is om minimaal de landelijke afvaldoelstellingen voor 2020 te bereiken (een teruggang van 250 kilo naar gemiddeld 100 kilo restafval per inwoner per jaar). Daarnaast ligt de focus bij verdere optimalisaties in de inzameling waaronder het vinden van oplossingen voor hoogbouw en het vinden van recycling oplossingen voor overblijvende reststromen.

Wat mag het kosten?

Meerjaren Begroting							(x €1.000)
Leefomgeving	Rekening 2017	Begroting 2018 n.w.	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	N/V
Lasten	14.935	14.049	12.219	10.442	9.912	9.091	
Baten	12.428	9.119	8.497	6.990	6.492	5.673	
Saldo van Baten en Lasten	2.506	4.930	3.722	3.452	3.420	3.417	N
Toevoegingen aan reserves	1.197	9	9	9	9	9	
Ontrekkingen aan reserves	564	1.618	255	28	28	28	
Resultaat	3.140	3.320	3.476	3.432	3.401	3.398	N

Begroting 2019

Het totale saldo van de baten en lasten van dit programma is € 3,722 miljoen nadelig. De totale lasten zijn geraamd op € 12,219 miljoen en de totale baten op € 8,497 miljoen. De storting in reserves is geraamd op € 9.000, de onttrekking aan reserves op € 255.000. Het resultaat is € 3,476 miljoen nadelig.

Toelichting meerjaren begroting

De mutaties in het meerjarige verloop van de lasten en baten houden verband met aflopende kapitaallasten en de fasen waarin grondexploitaties zich bevinden. Aan de meerjarige fluctuaties van baten en lasten liggen de meest recente actualisaties van grondexploitaties ten grondslag.

Het verschil tussen de begroting 2019 en 2018 wordt hieronder verklaard per taakveld.

Begroting per taakveld

Saldo per taakveld (x €1.000)

Thema's	Taakvelden	Begroting 2018 n.w.	Begroting 2019	Vershil	N/ V
2.0 Openbare ruimte	2.1 Verkeer en vervoer	2.372	1.815	558	V
	5.7 Openb. groen & (openlucht) recreatie	809	950	-140	N
	7.2 Riolering	-437	-437	0	N
	7.5 Begraafplaatsen	53	44	9	V
2.1 Ruimtelijke ontw. en omgeving	8.1 Ruimtelijke ordening	883	416	468	V
2.2 Wonen, grondexploitatie & handhaving	8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	24	21	3	V
	8.3 Wonen en bouwen	67	117	-50	N
2.3 Economische zaken en grondexploitatie	3.1 Economische ontwikkelingen	73	42	30	V
	3.2 Fysieke bedrijfs - infrastructuur	48	51	-3	N
	3.4 Economische promotie	36	36	0	N
2.4 Recreatie en toerisme	5.7 Openb. groen & (openlucht) recreatie	270	249	21	V
2.5 Duurzaamheid	7.3 Afval	-150	-250	100	V
	7.4 Milieubeheer	882	670	212	V
Reserves	0.10 Reserve mutaties	-1.609	-246	-1.363	N
Resultaat		3.320	3.476	-155	N

Toelichting begroting 2019

Openbare ruimte

Verkeer en vervoer

Het voordelige verschil in het saldo 2018-2019 komt, doordat in 2018 in tegenstelling tot 2019 hogere lasten zijn geraamd door overgehevelde bedragen vanuit de jaarrekening 2017 naar 2018 (reconstructie wegen, rationeel wegbeheer, uitwerking verkeersvisie).

Openbaar groen & (openlucht)recreatie

Het nadelige verschil in saldo 2018-2019 komt, doordat in 2019 hogere lasten zijn geraamd voor de uitvoer van het Integraal beheer openbare ruimte –beleidsplan (IBOR-beleidsplan).

Riolering

De ramingen 2019-2022 zijn gebaseerd op het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP). Budgettair worden lasten en baten verrekend via de rioolheffing en de ingestelde Voorziening Riolering.

Begraafplaatsen

Het voordeel is ontstaan doordat minder directe salarislasten zijn toegerekend in aansluiting met Bbv. Verder is sprake van afnemende kapitaallasten.

Ruimtelijke ontwikkeling en omgeving

Ruimtelijke ordening

Het voordelige verschil in saldo 2018-2019 komt, doordat in 2018 hogere lasten zijn geraamd door overgehevelde bedragen vanuit de jaarrekening 2017 naar 2018 (actualisatie bestemmingsplannen, invoering omgevingswet, vitaal platteland, herontwikkeling Grolleman Herxen). In 2018 zijn budgetten geraamd voor de gebiedsontwikkeling Aberson terrein en Gebiedsmanager IJsselzone Olst. Verder zijn in de kadernota 2018-2021 incidenteel voor 2018 budgetten gevoteerd voor de omgevingswet.

Wonen, grondexploitatie & handhaving

Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)

Door de lagere verliesvoorziening grondexploitatie, getroffen bij de jaarrekening 2017, zijn minder rentelasten toegerekend.

Wonen en bouwen

Het nadelige verschil in saldo 2019-2018 komt, doordat in 2018 hogere baten zijn gerealiseerd door een eenmalige verkoop van een stuk grond (J. Meesterweg). Het saldo van baten en lasten is daardoor in 2018 lager ten opzichte van het saldo 2019.

Economische zaken en grondexploitatie

Economische ontwikkelingen

Het voordelige verschil in saldo 2018-2019 wordt veroorzaakt, doordat voor de uitvoering van de detailhandelsvisie 2017-2021 voor 2018 extra middelen zijn geraamd. Er zijn minder directe salarislasten toegerekend in aansluiting met Bbv.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Door de hogere verliesvoorziening grondexploitatie, getroffen bij de jaarrekening 2017, zijn extra rentelasten toegerekend.

Economische promotie

Hieronder wordt geraamd de subsidiebijdrage aan de Historische vereniging 't Olster Erfgoed in het Infocentrum Den Nul.

Recreatie en toerisme

Openbaar groen & (openlucht)recreatie

Het voordelige verschil in saldo 2019-2018 komt, doordat in 2018 hogere lasten zijn geraamd door overgehevelde bedragen vanuit de jaarrekening 2017 naar 2018 (beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur 2015-2020). Door wijziging van het Bbv zijn minder directe salarislasten toegerekend.

Duurzaamheid

Afval

In de ramingen met betrekking tot afvalstoffen is rekening gehouden met de tweede fase omgekeerd inzamelen. Budgettair worden lasten en baten verrekend via de afvaltarieven. Het voordeel ten opzichte van de begroting 2018 komt door de eenmalige toevoeging aan de Egalisatievoorziening afvalstoffen met de jaarrekening 2017.

Milieubeheer

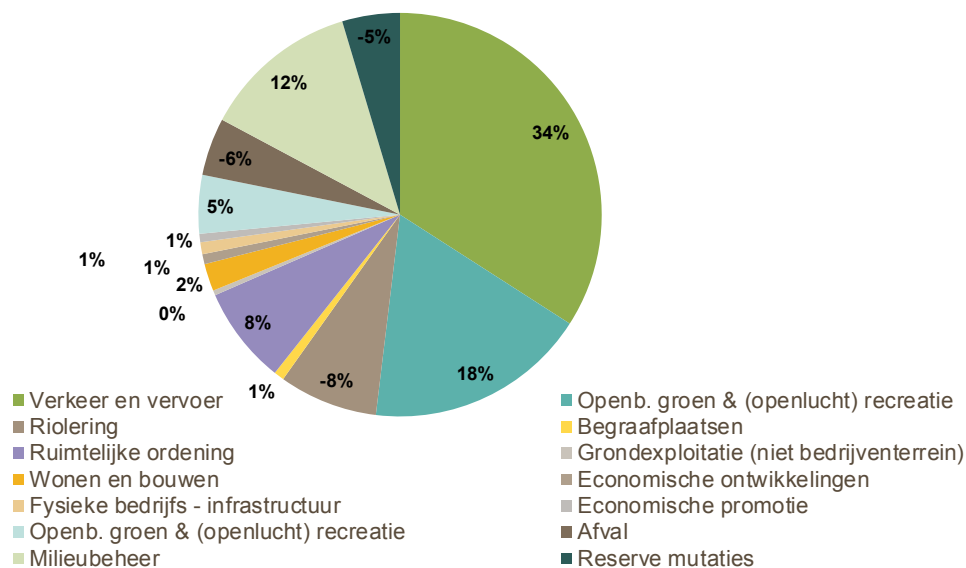
In 2018 zijn hogere lasten geraamd door het overgehevelde budget uit 2017 in verband met het Koersdocument grootschalige duurzame energie. Verder zijn voor 2018 eenmalige budgetten beschikbaar gesteld voor het Jaarprogramma Duurzaamheid 2018.

Reserve mutaties

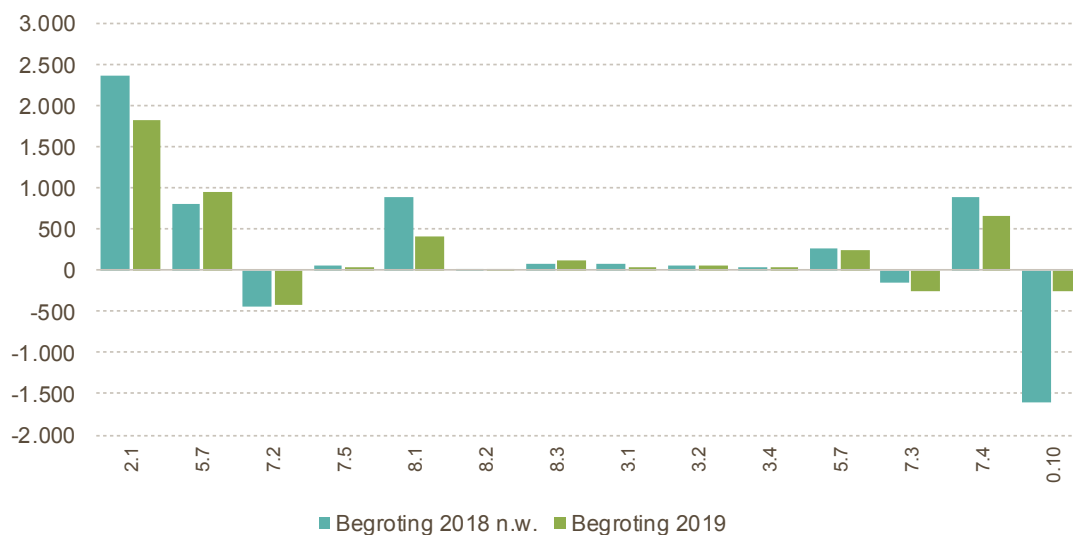
Het verschil in onttrekking tussen 2018 en 2019 houdt verband met de geraamde bedragen in 2018 met betrekking tot onderhoud/reconstructie wegen, uitvoeringsprogramma woonvisie, voorbereiding omgevingswet, vitaal platteland, beleidsvisie recreatie toerisme en cultuur, Koersdocument grootschalige duurzame energie, jaarprogramma duurzaamheid, actualisatie bestemmingsplannen, herontwikkeling Abersonterrein, Hoogwaterbeschermingsprogramma.

DETAIL OVERZICHT

Begroting 2019

Begroting 2018 - 2019

PROGRAMMA 3 SAMENLEVING

PORTEFEUILLEHOUDER: BURGEMEESTER STRIEN, WETHOUDERS BLIND, BOSCH EN ENGBERINK

INLEIDING

Inhoud

Dit programma omvat het sociale domein. Wat wetgeving betreft wordt onder meer bedoeld op de uitvoering van de Participatiewet (werk- en inkomensondersteuning), de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (maatschappelijke ondersteuning) en de Jeugdwet (jeugdzorg). Daarnaast vallen ook onderwijs, sport, kunst en cultuur, en welzijn binnen dit programma.

Het programma Samenleving omvat de volgende taakvelden: openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting, onderwijsbeleid en leerlingzaken, sportbeleid en activering, sportaccommodaties, cultuurprestaties, -productie en –participatie, media, samenkracht en burgerparticipatie, inkomensregelingen, begeleide participatie en arbeidsparticipatie, maatwerkvoorzieningen Wmo, wijkteams, maatwerkdienstverlening 18+ en 18-, geëscaleerde zorg 18- en volksgezondheid.

Raadsakkoord 2018-2022

Welzijn

Olst-Wijhe is een aantrekkelijke gemeente om te wonen en te leven. Onze inwoners voelen zich thuis in de gemeente. In de gemeente moet je kunnen werken, wonen, leren, recreëren, sporten, etc. Iedereen moet kunnen meedoen aan onze samenleving, waarbij hij of zij zelf verantwoordelijk is voor zijn of haar rol daar in. Wij streven bij het opstellen en uitvoeren van beleid naar de hoogst mogelijke kwaliteit van leven voor onze inwoners

In de vastgestelde Structuurvisie Olst-Wijhe 2018-2025 is de volgende visie opgenomen:

“We willen samen met bewoners, ondernemers en organisaties werken aan de leefkwaliteit met zorg voor elkaar en goede bereikbare voorzieningen en ontmoetingsplekken in de dorpen, buurtschappen en het platteland. Dit willen we doen op een manier die aansluit bij onze identiteit: een bloeiend verenigingsleven en de ondernemende cultuur van ‘schouders er onder’ op zowel het economische - als het sociaal-culturele vlak”.

Inclusieve samenleving

Wij streven samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties naar een inclusieve samenleving, waaraan iedere inwoner, jong en oud, met of zonder beperking, naar vermogen meedoet en waarbij mensen naar elkaar omkijken.

Iedere inwoner is primair zelf verantwoordelijk voor zijn of haar rol in onze maatschappij. De gemeente draagt bij aan een klimaat en fysieke omgeving, waarin inwoners zelf en met elkaar in staat zijn mee te doen in onze samenleving.

De gemeente biedt daarbij zorg en ondersteuning van goede kwaliteit aan kwetsbare inwoners. De menselijke maat staat bij maatschappelijke ondersteuning en hulp voorop.

Ondersteuning

Maatschappelijke ondersteuning, voor zowel jong als oud, moet in de brede zin toegankelijk zijn. Daarvoor is een integrale aanpak van ondersteuning belangrijk en is ontschotting van middelen (geld) wenselijk door het toepassen van één huishouden, één plan en één budget. Korte communicatielijnen met de cliënt en een snelle verstrekking zijn hierbij belangrijk.

Jeugdzorg

Ieder kind verdient het om de zorg te krijgen die het nodig heeft. Voor alle kinderen en hun verzorgers is de zorg laagdrempelig toegankelijk via één loket. Een goede en integrale samenwerking in de jeugdketen is van essentieel belang en wordt gestimuleerd. Hier geldt ook: één huishouden, één plan en één budget.

Werk en inkomen

De doelstelling om zoveel mogelijk inwoners zonder baan aan (betaald) werk te helpen, zoals opgenomen in het Beleidskader Participatiewet 2015-2018, blijft uitgangspunt.

Onderwijs

Kwalitatief onderwijs is de basis om zich te kunnen ontplooiën en een zelfstandige toekomst op te bouwen.

De school is een veilige plek, waar kinderen zich thuis voelen.

De aanwezigheid van toekomstbestendige onderwijshuisvesting is van groot belang voor onze gemeente.

Wat willen we bereiken?

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT JEUGDHULP EN ONDERWIJS

JEUGD

1. Alle kinderen kunnen veilig opgroeien en zich ontwikkelen tot volwaardige burgers die naar vermogen meedoen in onze maatschappij.
2. Het realiseren van een 'zachte landing' voor cliënten en aanbieders jeugdzorg.
3. Het realiseren van een integrale samenwerking met als basis een hecht Toegangsteam binnen het gekozen toegangsmodel.
4. Het vormgeven van een nieuwe brede welzijnsorganisatie voor Olst-Wijhe, die de sociale cohesie in de buurt versterkt en een belangrijke rol krijgt in het vroegtijdig signaleren, bieden van lichte hulp en ondersteuning.
5. Op langere termijn (vanaf 2018) realiseren van kwalitatief hoogwaardige en doelmatige integrale hulp voor jeugd, geïntegreerd in het sociale domein van Olst-Wijhe.

ONDERWIJS

6. De gemeente beschikt over een pluriform onderwijsaanbod dat aansluit op de behoeften van onze inwoners waarbij gestreefd wordt naar een zo breed mogelijk aanbod van voortgezet onderwijs en de verdere groei van de aanwezige school voor voortgezet onderwijs wordt gefaciliteerd;
7. De gemeente handhaaft de scholen in de kleine kernen vanwege de maatschappelijke functie, zolang de kwaliteit van het onderwijs dat toelaat;
8. Leerlingen uit onze gemeente volgen een compleet onderwijsprogramma zonder verzuim met als uiteindelijke resultaat een startkwalificatie;
9. De gemeente stimuleert inwoners op het gebied van taal en lezen om te voorkomen dat laaggeletterdheid een reden is om niet volwaardig deel te nemen aan onze maatschappij.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN JEUGDHULP EN ONDERWIJS

Doel	Indicator	Streefcijfer (S)/ Landelijk cijfer	Meest recente cijfer
Jeugd kan veilig opgroeien en zich ontwikkelen tot volwaardige burgers	Totaal aantal cliënten met een verstrekt maatwerkarrangement Jeugd per type instelling/per type maatwerkarrangement/per ZIN/PGB/VPT	Een verschuiving realiseren van de tweede naar de eerste lijn en van de eerste naar de nulde lijn (S)	Niet bekend

	Totaal aantal verstrekte maatwerkarrangementen Jeugd per type maatwerkarrangement/per type instelling/ per ZIN/PGB/VPT	Eerst een nulmeting doen, voordat een streefcijfer wordt bepaald.	Niet bekend
	Totaal aantal cliënten Jeugd naar reden beëindiging per individuele voorziening	Eerst een nulmeting doen, voordat een streefcijfer wordt bepaald.	Niet bekend
	Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar) (W)	Landelijk 2017: 11,2%	2017: 9,5% 2016: 9,8% 2015: 10%
	Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar) (W)	Landelijk 2017: 1,2 %	2017: 1,0% 2016: 1,1% 2015: 1%
	Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar) (W)	Landelijk 2017: 0,5%	2017: 0,4% 2016: 0,3% 2015: 0,3%
Basisonderwijs voldoende nabij	Basisonderwijs voldoende nabij	Landelijk 2016: niet bekend	2016: 91% vindt dit voldoende nabij 2014: 87%
Aanbod Voor- en vroegschoolse educatie	Toegankelijk voor doelgroepkinderen (met indicatie)	Voor alle doelgroepkinderen (100%) (S)	2016: 100% 2015: 100%
Deelname peuterwerk	Percentage peuters dat gebruik maakt van professioneel peuterwerk	60% (S)	80% 15% Gob en 5% non-bereik
Stimuleren educatie	Aanmelding alfabetiseringscursus	Iedereen die zich aanmeldt voor een alfabetiseringscursus kan binnen een maand deelnemen (S)	100 %
Schoolverzuim	Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen (W)	Landelijk 2016: 2,01	2016: 0 2015: 0
	Relatief verzuim per 1.000 leerlingen (W)	Landelijk 2016: 26,88	2016: 19,2 2014: 15,92
	Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (in % deelnemers aan het VO en MBO onderwijs) (W)	Landelijk 2014: 2%	2015: n.b. 2014: 1,2%
Tevredenheid speelvoorziening	Tevredenheid speelvoorzieningen in de nabije omgeving	Landelijk 2016: 64%	2016: 61% van de burgers is tevreden hierover 2014: 60%

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT WELZIJN C.A.

1. Aantrekkelijk en veilig wonen voor jong en oud met passende toekomstbestendige maatschappelijke voorzieningen, die in de dorpen en buurtschappen samen met de bewoners en ondernemers op peil worden gehouden¹⁹.
2. We gaan er vanuit dat onze inwoners in eerste instantie zelf verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit en vitaliteit van hun eigen leef- en woonomgeving²⁰.

¹⁹ Ontleend aan de Structuurvisie Olst-Wijhe

3. De inzet voor bevordering van de gezondheid richt zich op de volgende 5 speerpunten: sociaal economische status in relatie tot gezondheid, overgewicht (focus op jeugd), psychische gezondheid, (schadelijk) alcoholgebruik en relatie gezondheidszorg met de fysieke leefomgeving / landelijk gebied en bebouwde omgeving²¹.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN WELZIJN C.A.

Doel	Indicator	Streefcijfer (S)/ Landelijk cijfer	Meest recente cijfer
Prettig en veilig wonen	Waardering buurt als leef- en woonomgeving	Landelijk 2016: 7,9	2016: 7,9 90% voelt zich thuis in de buurt 2014: 7,7
Voorzieningenniveau	in iedere kern een ontmoetingsfunctie	In iedere kern (S)	Ja
Tevredenheid welzijnsvoorzieningen	Tevredenheid welzijnsvoorzieningen in de nabije omgeving	Landelijk 2016: 59%	2016: 55% van de burgers is tevreden hierover 2014: 57%
Gezondheidsbevordering	Jongeren lid van een sportvereniging of actief op het gebied van sporten en bewegen in de vrije tijd	2018: alle jongeren lid sportvereniging of actief (S)	2016: 1.588 van 4.100 jongeren <20jr
	Percentage niet sporters (W)		2016: 46,1% 2014: 48%
	Actieve bijdrage leveren aan het voorbereiden van onze inwoners op de mogelijke consequenties die het ouder worden op hun psychische gezondheid kan hebben	Niet benoemd	Geen cijfers
Tevredenheid gezondheidsvoorziening	Tevredenheid over gezondheidszorgvoorziening in de nabije omgeving	Landelijk 2016: 82%	2016: 85% van de burgers is tevreden hierover 2014: 81% van de burgers is tevreden hierover

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING / WERK- EN INKOMENSONDERSTEUNING

1. Wij streven naar een samenleving waaraan iedere inwoner naar vermogen meedoet en waarbij mensen naar elkaar omkijken.
2. Wij willen uitgaan van eigen kracht en "samenredzaamheid" in onze lokale samenleving, zorgen voor een zoveel mogelijk "inclusieve samenleving" met goede algemene voorzieningen en tenslotte maatwerk bieden aan degenen die aanvullend hierop maatschappelijke ondersteuning nodig hebben om mee te kunnen doen in onze samenleving²².
3. De uitvoering van de Participatiewet moet een bijdrage leveren aan de ambitie om tot een inclusieve samenleving te komen²³.

²⁰ Ontleend aan de Sociale Toekomstvisie 2012-2020

²¹ Ontleend aan de startnotitie Evaluatie Lokaal gezondheidsbeleid 2013-2016, raad 2017

²² Ontleend aan Beleidsplan Wmo 2017-2020 Meedoen=samendoen.

²³ Ontleend aan Evaluatie Bestuursopdracht Werk en inkomen 2018

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING / WERK- EN INKOMENSONDERSTEUNING

Doel	Indicator	Streefcijfer (S)/ Landelijk cijfer	Meest recente cijfer
Het bestaan van onafhankelijke cliënt-ondersteuning is bekend bij onze inwoners ²⁴	De meeste Wmo-cliënten kennen het bestaan van onafhankelijke cliënt-ondersteuning	>50% (in 2018) (S)	2016: 30% ²⁵
Maatschappelijke participatie	Waarderingscijfer van de inwoners m.b.t. de inspanningen van de gemeente om burgers volledig te laten deelnemen aan de maatschappij	6,7 (S) ²⁶ Landelijk 2016: 6,5	2016: 6,6 2014: 6,5
Onze Wmo cliënten ervaren het contact met de gemeente als positief	Het aandeel Wmo cliënten dat het algemeen contact met de gemeente als positief heeft ervaren	2018: 65% (S)	2016: 60%
De toegang tot ondersteuning en zorg is gericht op de eigen regie van de cliënt en op het leveren van een maatwerkoplossing	De mate waarin Wmo cliënten van mening zijn dat tijdens het gesprek door de consulent en cliënt samen naar oplossingen is gezocht.	2018: Eens > 65% 2018: Oneens < 18% (S)	2016: Eens 65% 2016: Oneens 18%
Werk en inkomensondersteuning	Alle klanten die een periodieke uitkering van de gemeente ontvangen, moeten een voor hen passend traject volgen	De ontwikkeling van de omvang van het klantenbestand van de gemeente van 2017 tot 2019 moet positief afwijken van het gemiddeld aantal in 5 referentiegemeenten in onze regio ²⁷ (S)	Is het geval. 2016: 16,9 ²⁸
	Het merendeel van onze klanten met een bijstandsuitkering op 1-1-2017 laat op 1-1-2019 een positieve ontwikkeling op de participatieladder zien	>50% een positieve ontwikkeling op de participatieladder (S)	2018: 41%
	Aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar (W)	Landelijk 2016: 744	2016: 515,2 2015: 518,8
	Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jaar)(W)	Landelijk 2015: 1,45%	2015: 0,46% 2014: 0,68%
	Kinderen in uitkeringsgezin (% kinderen tot 18 jaar)(W)	Landelijk 2015: 6,58%	2015: 3,19% 2012: 2,02%
	Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame bevolking ten opzichte van de	Landelijk 2016: 65,8%	2016: 68,3% 2015: 67,7%

²⁴ Ontleend aan Beleidsplan Wmo 2017-2020 Meedoen=samendoen.

²⁵ Burgerpeiling waarstaatjegemeente.nl

²⁶ Ontleend aan het Beleidsplan Wmo 2017-2020 Meedoen = Samendoen

²⁷ Ontleend aan Beleidskader Participatiewet 2015-2018

²⁸ Aantal bijstandsgerechtigden per 1.000 inwoners. In de categorie gemeenten <25.000 inwoners: 21,9 (waarstaatjegemeente.nl)

	beroepsbevolking)(W)		
	Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jaar) (W)	Landelijk 2015: 1,52	2015: 0,54 2012: 0,92%
	Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners) (W)	Landelijk 2016: 41,3	2016: 16,9 2015: 16,3
	Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar) (W)	Landelijk 2016: 25,5	2016: 4,4 2015: 18,4
	Cliënten met een maatwerkarrangement (aantal per 10.000 inwoners) (W)	Landelijk 2016: 62	2016: 51 2015: 55

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit programma is, naast hetgeen in wetgeving is vastgesteld, gebaseerd op de volgende documenten:

- ✓ Sociale Toekomstvisie 2012 – 2020
- ✓ Nota Integraal Jeugdbeleid “Opvoeden en opgroeien in Olst-Wijhe” (evaluatie in november 2018)
- ✓ Nota: ‘Plan van aanpak lokale transformatie jeugdhulp Olst-Wijhe 2017-2020.
- ✓ Notitie Toegang tot zorg en ondersteuning in Olst-Wijhe 2014
- ✓ Beleidsnota Spelen (nieuwe evaluatie in 2019)
- ✓ Preventie- en handavingsplan Integrale aanpak Drank- en Horecawet (nieuw eind 2018, in combinatie met de Nota Lokaal Gezondheidsbeleid)
- ✓ Nota Sport- en Cultuurstimulering 2014 -2018 (vastgesteld door college in februari 2014, tussenevaluatie vastgesteld eind 2015)
- ✓ Bestuursopdracht Overheveling buitenonderhoud Primair onderwijs en uitgangspunten Integraal Huisvestingsplan Onderwijs, 2016 – 2019 (vastgesteld in 2016)
- ✓ Nota, “Peuterwerk, notitie over kwaliteit, educatie en samenwerking 2011 – 2014” (geëvalueerd in oktober 2015)
- ✓ Beleidsplan VVE in Salland (aanpassing verwacht begin 2019)
- ✓ Nota “Olst-Wijhe aan het woord, aanvalsplan Laaggeletterdheid in woord en daad” (vastgesteld in 2011)
- ✓ Regionaal Educatieplan regio Stedendriehoek 2015 – 2016 (vastgesteld in 2015)
- ✓ Beleidskader Opgroeien en opvoeden in Olst-Wijhe (vastgesteld 2012)
- ✓ Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Olst-Wijhe 2015
- ✓ Beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur 2015 – 2020
- ✓ Notitie Cultuureducatie Primair Onderwijs gemeente Olst-Wijhe 2016-2020
- ✓ Notitie “Olst-Wijhe (ont)zorgt, beleid voor mantelzorgers en vrijwilligers in Olst-Wijhe” (evaluatie vastgesteld in 2015)
- ✓ Evaluatienotitie Kulturhusconcept Olst-Wijhe (vastgesteld in 2008; geëvalueerd in 2015)
- ✓ Notitie maatschappelijk vastgoed (vastgesteld in 2015)
- ✓ Toekomstscenario Openbare Bibliotheek Olst-Wijhe 2014
- ✓ Startnotitie ‘Kernen in de gemeente Olst-Wijhe: zo doen wij dat!’ (door het college vastgesteld in 2007, geëvalueerd in 2013)
- ✓ Nota Sport- en Cultuurstimulering 2014-2018 (tussenevaluatie 2015)
- ✓ Projectplan Cultuureducatie aan de basis Olst-Wijhe 2017 – 2020
- ✓ Projectplan Cultuurmakelaar gemeente Olst-Wijhe en Raalte 2017-2018
- ✓ Beleidsplan Wmo 2017-2020 Meedoen = Samendoen
- ✓ Nota “Olst-Wijhe, gezond en vitaal”, lokaal gezondheidsbeleid 2013 - 2016 (evaluatie in 2018)
- ✓ Beleidskader Participatiewet 2015-2018 (vastgesteld in 2014, geëvalueerd in 2016)

- ✓ Rapportage Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen (vastgesteld 2016, evaluatie 2018)
- ✓ Beleidskader Minimabeleid 2014-2017 (vastgesteld in 2014, evaluatie 2017)
- ✓ Lokaal actieplan Beschermd wonen en maatschappelijke opvang in beweging (vastgesteld in 2018)

Wat doen we daarvoor in 2019?

PROGRAMMA TRANSFORMATIE SOCIAAL DOMEIN

Sinds 2015 zijn we als gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdwet, de gewijzigde Wmo en de Participatiewet. De eerste jaren hebben we ons vooral gericht op de transitie. Het toerusten van de organisatie om de nieuwe taken als gevolg van deze gedecentraliseerde wet- en regelgeving goed uit te kunnen voeren. De landelijke stelselwijziging was echter ook gericht op snellere, betere, effectievere en integrale ondersteuning en zorg, gepaard gaande met andere manier van denken en handelen. Transformatie vraagt om vernieuwing, creativiteit en houdingsverandering bij alle partijen, zoals inwoners, informele zorg en betaalde professionals en de gemeente.

Programmatische aanpak

We willen meer samenhang aanbrengen in de uitvoering van de verschillende taken en toe naar de ontschotting van budgetten hiervoor. Ook is er nog winst te behalen in het aanbrengen van meer samenhang tussen de verschillende beleidsterreinen en tussen beleid en uitvoering van niet alleen de gemeentelijke organisatie maar ook van onze maatschappelijke partners. De lijnen zijn kort, we weten elkaar snel te vinden en zijn bereid om over eigen beleidsterreinen c.q. domeinen heen te kijken maar het ontbreekt aan tijd en capaciteit om deze beweging zowel intern als extern in gang te zetten. Dit vraagt volgens de bedrijfsvoeringsvisie om een programmatische aanpak: strategische doelen, beoogde veranderingen, beschikbare middelen en te leveren inspanningen moeten in samenhang met elkaar worden bestuurd. Dit moet leiden tot:

- Het in samenhang verankeren van doelstellingen en inspanningen;
- Vergroting veranderkracht;
- Een éénduidige aanspreekpunt

Ofwel: strategische sturing.

Het tweejarig programma kent een inventarisatiefase (opgeleverd februari 2018) en een uitvoeringsfase (t/m april 2019). Het uitvoeringsprogramma bevat zowel harde structuuraspecten (bijv. gericht op verdere ontschotting tussen de deeldomeinen) alsook de meer zachte cultuurthema's (werken vanuit de leefwereld bijvoorbeeld).

Doelstelling van de programmatische aanpak

Onze Sociale toekomstvisie kent als algemeen doel: *alle inwoners van onze gemeente doen, voor zover mogelijk, op eigen kracht mee in onze samenleving*. Daar waar ondersteuning nodig is gebeurt dit, voor zover van toepassing, vanuit het principe: *“één gezin, één plan, één aanspreekpunt”*.

Onze ambitie bij de verdere transformatie van het sociaal domein is een *inclusieve samenleving*: alle inwoners voelen zich thuis in Olst-Wijhe, doen mee op maat en werken naar vermogen en kinderen kunnen veilig en gezond opgroeien. Inwoners hebben zelfregie op het eigen leven en er is sprake van samenredzaamheid en omzien naar elkaar met een faciliterende en betrouwbare vangnetrol vanuit de gemeente. Denkrichting voor het handelen van professionals in het sociale domein is niet van buiten naar binnen (past het in ons systeem), maar vanuit de bedoeling kijkend, vanuit de leefwereld van de mensen. De systeemwereld is hierin ondersteunend. Er is ruimte voor maatwerk (ja, mits in plaats van nee, tenzij).

Op 19 februari 2018 heeft u ingestemd met de maatschappelijke ambitie “de inclusieve samenleving” en de daaruit voortvloeiende drie strategische doelen *Iedereen doet ertoe en kan meedoen, Ondersteuning op maat en In verbinding met de klant/inwoner*).

Wat gaan we doen in 2019?

De in februari 2018 afgeronde inventarisatiefase leverde inzicht in de gewenste realisatie van activiteiten en projecten voor dit programma en in de beschikbare en benodigde middelen hiervoor. Concrete activiteiten en inspanningen werden geselecteerd die prioriteit hebben om uit te voeren. Als afbakening gold dat het bij dit programma transformatie alleen gaat om doelen en inspanningen die een bijdrage leveren aan de interne en externe veranderkracht van het sociaal domein. In 2018 is gewerkt aan het vastgestelde uitvoeringsprogramma met 34 deelprojecten. In het eerste kwartaal van 2019 ronden we deze uitvoeringsfase van het programma af. April 2019 vindt een programma evaluatie plaats. Verschillende deelprojecten zullen een langere doorlooptijd hebben. Bijvoorbeeld als het gaat om brede, meerjarige onderwerpen als “werkplan inclusieve samenleving” of deelprojecten met een latere startdatum. Ook kan sprake zijn van wenselijke vervolgprojecten (bijv. na training en invoering werkwijze “omgekeerde toets” gaan we nu onderzoeken of we ook kunnen gaan werken met een nieuwe integrale verordening volgens het principe van de omgekeerde toets). Bij de evaluatie van het programma wordt gekeken naar wat er naar verwachting nodig is vanaf 1 mei 2019 om deelprojecten verder uit te voeren en/of te borgen, de samenhang te blijven bewaken en de verdere transformatieopgave en beweging van systeemwereld naar leefwereld te blijven voortzetten.

Verbinding met bestaande beleidskaders

Op 13 maart 2017 is de Nota: 'Plan van aanpak lokale transformatie jeugdhulp' vastgesteld in uw raad. In dit plan worden onder meer maatregelen voorgesteld om de toegang tot de professionele jeugdzorg te verscherpen, alternatieve vormen van lichte ondersteuning te ontwikkelen en het sneller afschalen van specialistische jeugdzorg te stimuleren. Uiteraard blijft daarbij het principe gelden dat kinderen en jongeren de zorg c.q. ondersteuning ontvangen die voor hen noodzakelijk is. Dit transformatieplan jeugd vormt een belangrijke bouwsteen voor het programma transformatie sociaal domein waardoor ook verbinding en versterking vanuit jeugd met de andere beleidsterreinen mogelijk wordt. Daarnaast wordt verbinding gelegd met de volgende beleidskaders: het Beleidsplan Wmo 2017-2020, (Evaluatie) beleidskader Participatiewet 2015-2018, het Beleidskader Minimabeleid en het Lokaal actieplan Beschermd wonen en maatschappelijke opvang in beweging (2018).

Budget voor de programmatische aanpak

Voor een periode van twee jaar is uitgegaan van een benodigd budget van € 285.000, bestaande uit programmamanagement en -ondersteuning en een werkbudget. Dit bedrag wordt conform uw besluit van 7 november 2016 gedekt uit het overschot budget sociaal domein 2015. Het grootste deel van het uitvoeringsprogramma vindt plaats binnen de vastgestelde financiële kaders. Drie voor de transformatie belangrijke projecten konden niet binnen onze reguliere formatie worden gerealiseerd. Bij de oplevering van de inventarisatiefase besloot u op 19 februari 2018 om een eenmalig bedrag van € 60.000 ten laste van de reserve sociaal domein beschikbaar te stellen voor de uitvoering van deze drie projecten “18-/18+”, “onderzoek gezinsbudget” en een pilot cultuur sensitieve aanpak.

JEUGD EN JEUGDHULP

Een aanbod voor alle peuters

Er gaan landelijk 40.000 peuters niet naar de kinderopvang of peuterspeelzaal. Het eindbeeld van het Rijk en gemeenten is dat alle peuters naar de kinderopvang (of peuterwerk) kunnen gaan. Dit is vanuit de overtuiging dat goede kinderopvang bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen en aan een goede start op de basisschool. Vanuit de verantwoordelijkheidsverdeling tussen Rijk en

gemeenten, zetten zij samen in op toegankelijke voorschoolse voorzieningen en een groter bereik van peuters. Gemeenten moeten zich inspannen voor voldoende en financieel toegankelijk aanbod in een voorschoolse voorziening voor alle peuters waarvan de ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag. Samen met betrokken kindercentra en de GGD (JGZ) werken we via een actief (communicatie)plan aan een groter bereik van alle peuters. De decentralisatie-uitkering die wij ontvangen zetten we nu vooral in om ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag tegemoet te kunnen komen.

Speelvoorzieningen

In 2019 staat een nieuw beleidsplan Spelen op de planning. Het voornemen is om aan te sluiten bij de beleidsuitgangspunten uit de Evaluatie sportstimulering en de Nota Lokaal Gezondheidsbeleid. Minder overgewicht, meer bewegen, meer sociale cohesie, meer ontmoetingsplekken, aantrekkelijke fysieke omgeving. In het kader van participatie willen we onze inwoners hier actief bij betrekken.

Doorontwikkeling en implementatie opgaven transformatie jeugdhulp, zowel lokaal als regionaal

Lokaal: Nieuw beleidsplan jeugd

Eind 2018 wordt de evaluatie van het transformatieplan jeugd besproken in uw raad. Het plan heeft een doorlooptijd tot en met 2020. In 2019 zal er vorm geven worden aan nieuw integraal plan voor de Jeugd. Dit zal naast het transformatieplan, een vervolg zijn op de Nota Integraal Jeugdbeleid "Opvoeden en opgroeien in Olst-Wijhe" (vastgesteld in 2013; geëvalueerd in 2016) en de nota Beleidskader Opgroeien en opvoeden in Olst-Wijhe (vastgesteld in 2012). Het plan zal de verschillende taken behelzen die de gemeente heeft met betrekking tot jeugd.

Regionaal: Doorontwikkeling resultaatbekostiging

Per 1 januari 2018 is er gestart met een nieuwe manier van bekostigen van de jeugdhulp. Aanvankelijk was het jaar 2018 een doorontwikkelingsjaar om het hele model in de praktijk te brengen. Er is voor gekozen ook het jaar 2019 te gebruiken om door te ontwikkelen. Er is naast de resultaatbekostiging ook nog sprake van inspanningsgerichte financiering. Het is de bedoeling dat het allemaal naar één manier van financieren gaat, maar er is meer tijd nodig om dit goed in te voeren.

Het regionale monitoringssysteem zal 1 januari 2019 van start gaan met een eerste set van indicatoren. In 2019 zal er een doorontwikkeling plaats vinden om naast de kwantitatieve gegevens ook de kwalitatieve informatie uit het systeem te kunnen halen.

Regio agenda

Er is een regio agenda vastgesteld met verschillende thema's waarin we als regio in kunnen samenwerken. Bijvoorbeeld het inkoopmodel, de transformatie van de gecertificeerde instellingen en de inzet vanuit het transformatiefonds.

ONDERWIJS

(Taal)onderwijs nieuwkomers Salland

Vertegenwoordigers van de schoolbesturen De Mare en Mijnplein, EPOS, Carmel, de Capellenborg, Landstede en de gemeenten Raalte en Olst-Wijhe hebben in een kerngroep de mogelijkheid van een taalschool in Salland uitgewerkt. Het onderzoek wees uit dat taalonderwijs in Salland haalbaar is. Er is gestart met het aanbieden van (taal)onderwijs aan nieuwkomerskinderen in de basisschoolleeftijd in Wijhe (Peperhof) per ingaande van het schooljaar 2017-2018. (Taal)onderwijs aan nieuwkomerskinderen in de middelbare schoolleeftijd in Salland start in het schooljaar 2018-2019. Vanuit de doorgaande leerlijn worden ook de organisaties van de Voor- en Vroegschoolse educatie betrokken.

Onderwijsachterstandenbeleid

Verdeling middelen onderwijsachterstanden vanaf 2019

Het geld dat gemeenten en scholen krijgen om risico's op onderwijsachterstanden bij kinderen tegen te gaan wordt beter verdeeld over het land. De komende jaren gaat het budget, zoals afgesproken in het regeerakkoord met € 170 miljoen omhoog voor gemeenten. Dat geld wordt door gemeenten vooral gebruikt voor voorschoolse educatie: peuters met een achterstand leren dan spelenderwijs de Nederlandse taal op de kinderopvang. Door meer geld beschikbaar te maken, wil het kabinet het aanbod voor peuters uitbreiden van 10 naar 16 uur per week en de kwaliteit verhogen.

Nieuwe verdeelsleutel

Het kabinet kiest nu voor een verdeelsleutel waarmee de onderwijskansen worden vergroot van kinderen die dit het hardst nodig hebben. In het nieuwe systeem gaat ook minder meetellen waar een kind woont: er wordt meer gekeken naar het risico op een achterstand dan of het kind in een kleine of grote gemeente woont. Gemeenten krijgen van het ministerie van OCW jaarlijks geld op basis van hun achterstandsscore. Deze score wordt jaarlijks bepaald, waardoor de bedragen die hieronder staan kunnen afwijken.

Overgangsregeling

Er wordt een overgangsregeling van drie jaar gehanteerd, waarbij het budget in drie gelijke stappen (25%, 50%, 75%) toegroeit naar het budget dat een gemeente op basis van de nieuwe verdeling hebben ontvangen. Voor Olst-Wijhe ziet dit er als volgt uit:

2019: € 81.250

2020: € 103.500

2021: € 125.750

2022: € 148.000

Aanpak Olst-Wijhe

In de Beleidsgroep VVE, waar vertegenwoordigers van onderwijs, kinderopvang, GGD, bibliotheek en gemeenten Raalte en Olst-Wijhe vertegenwoordigd zijn, maken wij afspraken hoe wij het nieuwe aanbod voor peuters, van 10 naar 16 uur en de nieuwe kwaliteitseisen, gaan invullen. Aangezien de uitbreiding van het aantal uren al op 1 januari 2020 moet ingaan, verwachten wij een bestuurlijk besluit over de inzet van de middelen in het voorjaar 2019 te zullen nemen.

Onderwijshuisvesting

Project scholen voor morgen

De aanwezigheid van goed en modern onderwijs is van groot belang voor onze gemeente. We willen onze inwoners een aantrekkelijke woonomgeving bieden waarin onze kinderen goed kunnen opgroeien. Daar horen kwalitatief sterke en gezonde onderwijsvoorzieningen bij. Door een dalend leerlingenaantal en verouderde schoolgebouwen met soms aanzienlijke leegstand staan de huidige onderwijsvoorzieningen onder druk. Om die reden hebben de beide schoolbesturen voor primair onderwijs in onze gemeente gezamenlijk scenario's beschreven die er voor moeten zorgen dat er voor de lange termijn kwalitatief goede, kansrijke, toekomstbestendige en betaalbare voorzieningen voor onderwijs en kinderopvang in onze gemeente voorhanden zijn. En wat uw raad betreft dient de nieuwe onderwijshuisvesting energieneutraal en veilig bereikbaar te zijn.

Op 25 september 2017 heeft uw raad besloten om deze scenario's (clustering van scholen in Olst/Boskamp/Den Nul en Wijhe/Boerhaar, integratie van de school in het dorps huis Welsum) verder uit te gaan werken en op haalbaarheid te toetsen. Vanuit onze randvoorwaardelijke rol spitst het gemeentelijke haalbaarheidsonderzoek zich toe op de locatiekeuze, de verkeersafwikkeling (veilige schoolroutes), de mogelijkheden en risico's van de her te bestemmen locaties/gebouwen en de financiering van de scenario's.

De uitkomsten van dit onderzoek zijn naar verwachting eind 2018 beschikbaar. De besluitvorming hierover en de verdere uitwerking daarvan zal zeker in 2019 nog verder zijn beslag nemen.

Aanpassing verordening huisvesting onderwijs

Wij baseren onze verordening op de modelverordening van de VNG. VNG heeft onlangs aangekondigd om in haar modelverordening de normvergoeding met 40% te gaan verhogen. Landelijke ervaringsgegevens wijzen uit dat de werkelijke bouwkosten gemiddeld 40% hoger liggen dan de huidige normvergoeding. Uiteraard is het aan uw raad om een besluit te nemen over de vraag of we op dit punt de modelverordening van de VNG blijven volgen. Voor 2019 zullen we een voorstel hierover aan uw raad voorleggen.

MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

Beleidsplan Wmo 2017-2020 Meedoen = Samendoen

Op basis van het beleidsplan zijn vier onderwerpen met subdoelen geformuleerd. De inventarisatiefase van de doelen heeft geleid tot het uitvoeringsplan dat inmiddels is vastgesteld.. Hieronder volgt een korte opsomming van de onderwerpen.

1. Transformatie

Hierboven zijn wij ingegaan op de aanleiding om een tweejarig programma Transformatie sociaal domein te organiseren. In het Beleidsplan Wmo is in dit kader een achttal aandachtspunten geformuleerd, die vooral betrekking hebben op het verstevigen van de samenwerking met het Brede Welzijnsverband. Daarnaast is een belangrijk doel dat wij in de komende jaren in toenemende mate handelen volgens het VN verdrag Handicap wat in 2006 is vastgesteld. Het VN-verdrag betekent een extra stimulans voor de beweging die met de nieuwe Wmo is ingezet: de samenleving aanpassen aan een zo breed mogelijke groep burgers, ook degenen met fysieke, mentale of sociale beperkingen. Concrete acties in de richting van een inclusieve samenleving. Want dat is de stip op de horizon die wij in onze gemeente voor ogen hebben: een samenleving die opstaat voor iedereen, waar iedereen kan meedoen.

2. Inkoop en algemene voorzieningen

Voor 2019 zijn nieuwe raamovereenkomsten voor de maatwerkvoorzieningen voor zorg en ondersteuning afgesloten. Binnen deze overeenkomst zijn de ervaringen uit de eerdere inkoopperiode meegenomen en is gericht ingezet op (ruimte voor) innovatie en maatwerk. Daarnaast worden belemmeringen bij de overgang tussen 18- en 18+ zo veel mogelijk weggenomen. Een en ander is in lijn met de eerder vastgestelde uitgangspuntennotitie. Een belangrijke factor die invloed heeft op het inkooptraject is het doorontwikkelen van diverse algemene voorzieningen. Een goede algemene voorziening wordt gekenmerkt door de laagdrempeligheid, ontschotting van verschillende domeinen, en de partnerschap met de betrokken partijen. Een goede algemene voorziening voorkomt ook de inzet van duurdere individuele(maatwerk) ondersteuning of zorg.

3. Communicatie

Communicatie speelt in het hele beleidsplan een belangrijke rol. Zo is goede communicatie bij de transformatiedoelen van vitaal belang en zijn communicatiemiddelen belangrijk om de boodschap van zender naar ontvanger goed over te brengen. Up-to-date informatie, die eveneens makkelijk toegankelijk is, is een belangrijk middel om onze doelgroep te informeren en te adviseren. Hierbij speelt de kracht van de herhaling een belangrijke rol. Daarnaast moet het goed mogelijk zijn om via diverse kanalen ons te kunnen bereiken. Ook een vraag gestuurde houding valt binnen dit onderwerp. In de evaluatie van onze dienstverlening speelt het (Wmo) cliëntervaringsonderzoek (CEO) een belangrijke rol. We willen kijken in hoeverre we meer vraag gestuurde en kwalitatieve aspecten aan het onderzoek kunnen voegen.

4. *Ondersteuning onafhankelijke Cliëntondersteuning, mantelzorg, dementie en vrijwilligersondersteuning*

De meeste hulp aan mensen wordt gegeven vanuit informele zorg, vooral door mantelzorgers. De bestaande vorm van mantelzorgondersteuning lijkt nog altijd aan te sluiten bij de behoefte. Naast deze vorm van ondersteuning aan volwassen mantelzorgers bestaat er inmiddels de mogelijkheid voor jonge mantelzorgers om ook in aanmerking te komen voor 'de blijk van waardering'. Gezien de behoefte wordt deze vorm van mantelzorgwaardering ook in 2019 voortgezet. Bij de inzet van professionele zorg wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met het draagvermogen van de mantelzorger. Dit wordt (onder andere) besproken bij het "keukentafel"gesprek, wanneer er een aanvraag voor ondersteuning gedaan is. Op het gebied van dementie wordt samengewerkt met professionals die dicht bij de inwoners staan. Dit heeft geleid tot een lokaal werkplan dementie waarin de verschillende initiatieven incl. planning opgenomen zijn. Het vrijwilligersveld is daarnaast in beweging. In 2016 deden we onderzoek naar de tevredenheid van vrijwilligers(organisaties) over de ontvangen ondersteuning en waardering en accenten voor de toekomst.

Men hecht sterk aan een proactieve en verbindende functie van ut Huus, voor wat betreft ondersteuning van vrijwilligers(organisaties) en concrete matching van vraag en aanbod.

SPORT

Sportstimulering

De maatschappelijke betekenis van sport en cultuur wordt onderkend. Sporten draagt bij aan een gezonde en creatieve levensstijl en helpt bij het leggen van sociale contacten. Sport en cultuur zorgen voor verbroedering, tolerantie en inspiratie. Stimulering van sport en cultuur is van groot belang, zeker voor jeugd.

De coördinatie van de uitvoering van de impuls ligt bij ut Huus. Vanaf 2017 worden de vakleerkrachten bewegingsonderwijs ingezet als combinatiefunctionarissen op alle scholen zowel in het primair als het voortgezet onderwijs. Deze samenwerking is structureel en intensief. Ook de samenwerking met sportverenigingen via het Sportplatform alsmede andere partijen, zoals het MKB is geïntensiveerd en wordt voortgezet. De nota "Sport- en Cultuurstimulering Olst-Wijhe 2014-2018" is dit jaar geëvalueerd. De betrokken partijen blijken zeer tevreden en het huidige beleid wordt doorgezet met wellicht een kleine uitbreiding van de fte van de combinatiefunctionarissen.

KUNST EN CULTUUR

Binnenschoolse cultuureducatie primair onderwijs

De provinciale subsidieregeling 'Cultuur aan de basis' heeft ook voor de jaren 2017 tot en met 2020 een vervolg gekregen. Onze gemeente heeft een subsidieaanvraag ingediend en deze is toegekend (€ 4.356 per jaar). Er is in samenspraak met de basisscholen en de combinatiefunctionaris Cultuur een 'uitvoeringsprogramma binnenschoolse cultuureducatie' opgesteld. De uitvoering van dit plan ligt in handen van de basisscholen (de directeuren en de Interne Cultuur Coördinatoren). Zij krijgen hierbij ondersteuning van de combinatiefunctionaris Cultuur. Doel is om er voor te zorgen dat cultuureducatie verankerd wordt binnen het onderwijscurriculum.

Combinatiefunctionaris Cultuur

Ook in 2019 zal de combinatiefunctionaris Cultuur actief zijn. Deze combinatiefunctionaris richt zich met name op jongeren tot en met 18 jaar, zowel binnenschools als buitenschools (en de relatie tussen beiden). De coördinatie ligt bij Ut Huus.

Cultuurmakelaar

De tijd waarin wij leven vraagt om actieve samenwerking en actieve samenwerking vraagt om organiserend vermogen, een proactieve houding en betrokkenheid. Een Cultuurmakelaar is een grote steun, daar waar onze gemeente zich op haar kerntaken richt. In 2017 en 2018 worden de

uren van de combinatiefunctionaris Cultuur uitgebreid door middel van de cultuurmakelaarsregeling van de provincie Overijssel. De regeling voor de inzet van cultuurmakelaars voor de periode 2019 en 2020 wordt in oktober 2018 weer geopend door de Provincie Overijssel, de gemeente Olst – Wijhe tracht er weer gebruik van te gaan maken.

Kunst en Cultuur Olst – Wijhe (KCOW)

Stichting Kunst en Cultuur en de gemeente Olst – Wijhe gaan in ieder geval tot eind 2019 gezamenlijk op pad. De Cultuurcoalitie en KCOW zijn vanaf maart 2018 in gezamenlijkheid verder gegaan onder de naam KCOW. KCOW gaat enerzijds rijpe projectideeën ondersteunen met een subsidie voor de uitvoering, anderzijds wil KCOW personen en/of organisaties helpen die een projectidee hebben om tot een projectplan te komen en tevens willen zij zorgdragen voor de brede podiumprogrammering als onderdeel van een breed cultureel programma in Olst – Wijhe.

WELZIJN

Maatschappelijk vastgoed

SPOC

Begin 2018 is het probleem met de exploitatie van de horecavoorziening in de sporthal op het SPOC manifest geworden. De voormalige exploitant had de exploitatie beëindigd en het bleek niet mogelijk om- op dezelfde basis- een nieuwe exploitant te vinden, die paste bij de inhoudelijke visie van het SPOC. Ut Huus heeft toen een tijdelijke oplossing aangedragen voor de horeca exploitatie. Tegelijkertijd is een project gestart om een structurele oplossing te vinden voor de invulling van de horeca/het gastheerschap op het Spoc.

In het voorjaar van 2018 is dit project van start gegaan. Al snel bleek de problematiek op het SPOC veel breder dan uitsluitend het vraagstuk horeca/gastheerschap. In zijn algemeenheid hebben verenigingen het steeds moeilijker om het hoofd boven water te houden. De problematiek bleek zo groot dat wordt gevreesd voor de continuïteit van de sportieve infrastructuur op het SPOC.

In het project zijn de SPOC partners uitgenodigd voor twee werksessies. De sessies hadden tot doel om te inspireren, maar vooral ook te kijken of en in welke mate ontwikkelingen elders in het land een oplossing kunnen bieden voor de SPOC problematiek. Thema's als rol van sportparken in het sociaal domein, sportieve samenwerking tussen cultuur, onderwijs sport en zorg, transformatie van sportparken naar open multifunctionele parken zijn onderwerpen die tijdens de sessies aan bod zijn geweest.

Er is een notitie opgesteld waarin de lijn is uitgezet om de komende jaren toe te werken naar een structurele en duurzame oplossing voor de problematiek op het SPOC. Dit voorstel wordt de komende periode verder uitgewerkt zowel inhoudelijk als financieel.

WERK EN INKOMENSONDERSTEUNING

Beschermd wonen

Sinds de Wmo 2015 zijn gemeenten wettelijk verantwoordelijk voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen. De gemeenten Olst-Wijhe, Raalte, Lochem, Zutphen werken samen met de centrumgemeente Deventer. De centrumgemeente ontvangt de financiële middelen van het rijk en is verantwoordelijk voor de uitvoering. Na de meerjarenvizie (Regionaal Kompas 2.0, inclusief beschermd wonen ggz) en het regionale actieplan is begin 2018 het *lokale actieplan bescherm wonen en maatschappelijke opvang in beweging* vastgesteld. De lokale acties, zoals beschreven in het lokale actieplan, hebben betrekking op de transformatieopgaven: Wonen en huisvesting; Zorginfrastructuur; Activering, dagbesteding, werk en inkomen; Randvoorwaarden. Sociale inclusie, het 'normaliseren' van het beschermd wonen en een verschuiving van het wonen in instellingen naar wonen in de wijk vormen het uitgangspunt van de beleidstukken. De beleidstukken gaan in op:

- samenwerking met cliëntenvertegenwoordiging, aanbieders, verzekeraars en andere relevante partijen;
- aansluiting bij de transformatie in het sociale domein;
- goede verbinding tussen lokaal en regionaal beleid.

Participatie van statushouders

Zowel landelijk als lokaal ervaren we meer noodzaak voor integratie en participatie van statushouders die zich vestigen in gemeenten. Om de noodzaak te benadrukken is per ingaande 1 oktober 2017 is zelfs het participatieverklaringstraject voor statushouders in een wetswijziging verplicht gesteld. We willen het participatieverklaringstraject verankeren in de reguliere taken. We willen graag dat statushouders volwaardig gaan meedoen in onze Nederlandse samenleving en dat zij zich gelukkig en thuis gaan voelen in Olst-Wijhe. In de nota participatie van statushouders vanaf 2019 beschrijven we met welke inzet en activiteiten we daar als gemeente aan bij willen dragen.

De dienstverlening aan statushouders en de daaruit voortkomende werkzaamheden worden grotendeels bepaald door het besluit op de nota Participatie van statushouders vanaf 2019 en het daarin opgenomen voorstel. Besluitvorming hierover wordt dit jaar (2018) verwacht.

Werk en inkomen

Op het gebied van Werk en Inkomen zijn de te verrichten inspanningen sterk afhankelijk van het besluit op de opgestelde Evaluatie Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen en het daarin opgenomen voorstel. Besluitvorming hierover wordt uiterlijk in oktober 2018 verwacht.

Minimabeleid

Ter versterking van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid stelt het kabinet voor drie jaar geld ter beschikking voor het voorkomen van schulden en de bestrijding van armoede, in het bijzonder onder kinderen. Deze middelen zullen worden ingezet ter versterking van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid zodat gemeenten een impuls kunnen geven aan de verbetering van de toegang tot en de effectiviteit van de gemeentelijke schuldhulpverlening en versterking van de lokale regie van het armoedebeleid. In 2019 volgt een voorstel hoe deze extra middelen ingezet kunnen worden. Verder wordt in 2019 uitvoering gegeven aan het begin 2018 vastgestelde Minimabeleid.

VOLKSGEZONDHEID

Volksgezondheidsbeleid

In 2018 wordt een nieuwe nota lokaal gezondheidsbeleid opgesteld. Daarbij volgen we de landelijke uitgangspunten en formuleren lokale speerpunten. We hebben in de voorbereiding voor de nota met partners en bewoners (een rondetafelbijeenkomst) bekeken hoe we lokale accenten en ontwikkelingen nog beter in beeld kunnen krijgen. Binnen de gemeente wordt de verbinding gezocht met aanpalende beleidsterreinen, zoals met de nieuwe Omgevingswet. Het onderwerp volksgezondheid wordt daarin een belangrijk onderwerp.

VERBONDEN PARTIJEN

Het regionaal serviceteam Jeugd IJsselland (RSJ)

Het regionaal serviceteam Jeugd IJsselland (RSJ) is een samenwerkingsverband van 11 gemeenten in Overijssel. In 2017 heeft er een evaluatie plaatsgevonden over de Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) en dit heeft geresulteerd in een nieuwe governance met een nieuwe naam, het RSJ.

Het RSJ voert voor 11 gemeenten een aantal bedrijfsvoeringstaken uit die verbonden zijn aan de inkoop en contractmanagement, financiële afhandeling en monitoring van de verstrekte jeugdhulp. Jeugdhulp biedt extra ondersteuning aan kinderen en hun ouders bij het opgroeien en opvoeden tot volwaardige burgers die naar vermogen meedoen in de maatschappij.

In 2018 hebben een viertal gemeente een proef gedraaid met het zelf factureren van de jeugdhulp. Dit wordt geëvalueerd en in het vierde kwartaal van 2018 zal er een besluit over genomen gaan worden of iedere gemeente dit zelf zal gaan doen vanaf 2019. Voor de gemeente Olst-Wijhe wordt er gekeken of hierin samengewerkt kan worden met de DOWR gemeenten.

Wanneer elke gemeente beslist dit zelf te gaan doen, zal dit geen kerntaak meer zijn van het RSJ.

GGD IJsselland Zwolle

Onze gemeente maakt deel uit van de GGD IJsselland. Volgens de Wet publieke gezondheid hebben gemeenten de taak een GGD in stand te houden voor de uitvoering van taken op het gebied van de publieke gezondheidszorg. Dit is o.m. gericht op het bevorderen van de algemene gezondheid en het voorkomen van ziekten bij risicogroepen. Een belangrijke rol van de GGD is daarnaast monitoring en signalering.

Konnected (voorheen Sallcon)

Wij zijn samen met de gemeente Deventer aandeelhouder van Konnected (voorheen Sallcon). Konnected is onder andere verantwoordelijk voor de uitvoering van de taken en verplichtingen, voortkomend uit de Wet sociale werkvoorziening. Daarnaast maken wij gebruik van de kennis en kunde van Konnected om de doelstellingen van de Participatiewet te kunnen realiseren.

Wat mag het kosten?

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Meerjaren Begroting							(x €1.000)
Samenleving	Rekening 2017	Begroting 2018 n.w.	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	N/V
Lasten	21.210	20.289	20.701	20.260	20.511	20.377	
Baten	3.509	3.319	3.717	3.500	3.518	3.540	
Saldo van Baten en Lasten	17.702	16.971	16.984	16.760	16.993	16.836	N
Toevoegingen aan reserves	170	183	170	170	170	170	
Onttrekkingen aan reserves	1.268	884	419	219	347	181	
Resultaat	16.604	16.269	16.735	16.711	16.816	16.826	N

Begroting 2019

Het totale saldo van de baten en lasten van dit programma is € 16,984 miljoen nadelig. De totale lasten zijn geraamd op € 20,701 miljoen en de totale baten op € 3,717 miljoen.

De storting in reserves is geraamd op € 170.000, de onttrekking aan reserves op € 419.000. Het resultaat is € 16,735 miljoen nadelig

Toelichting meerjaren begroting

De mutaties in het meerjarige verloop van de lasten en baten houden verband met afnemende kapitaallasten, mutaties in raming onderhoud gebouwen en de budgetten binnen het sociaal domein welke iets toenemen als gevolg van beleidsintensiveringen door het rijk. Daarnaast is het

Meldpunt sociaal domein voor de jaren 2018/2019 ingesteld. Ter versterking van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid stelt het kabinet voor de jaren 2018/2019/2020 geld ter beschikking voor het voorkomen van schulden en de bestrijding van armoede, in het bijzonder onder kinderen. Deze middelen zullen worden ingezet ter versterking van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid. Voor 2019 en 2020 zijn de budgetten geraamd. In 2021 wordt het kunstgrasveld op het sportpark Overwetering gerenoveerd, wat leidt tot een desinvestering van € 153.000 welke wordt onttrokken aan de reserve nader te bestemmen middelen.

Het verschil tussen de begroting 2019 en 2018 wordt hierna verklaard per taakveld.

Begroting per taakveld		Saldo per taakveld (x €1.000)			
Thema's	Taakvelden	Begroting 2018 n.w.	Begroting 2019	Vershil	N/V
3.0 Onderwijs	4.1 Openbaar basisonderwijs	156	147	9	V
	4.2 Onderwijshuisvesting	719	706	13	V
	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	740	793	-53	N
3.1 Sport	5.1 Sportbeleid en activering	173	210	-37	N
	5.2 Sportaccommodaties	1.049	1.026	23	V
3.2 Kunst en Cultuur	5.3 Cultuur	179	170	9	V
	5.4 Musea	42	76	-34	N
	5.6 Media	406	410	-4	N
3.3 Welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.908	1.716	193	V
3.4 Werk en Inkomensondersteuning	6.3 Inkomensregelingen	1.585	1.600	-15	N
	6.4 Begeleide participatie	2.113	1.971	142	V
	6.5 Arbeidsparticipatie	457	257	200	V
3.5 Maatschappelijke ondersteuning	6.2 Wijkteams	223	206	16	V
	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	444	392	53	V
	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	2.331	2.647	-316	N
3.6 Jeugd	6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	3.058	3.975	-917	N
	6.82 Geëscaleerde zorg 18-	135	86	49	V
3.7 Volksgezondheid	7.1 Volksgezondheid	1.253	596	657	V
Reserves	0.10 Reserve mutaties	-701	-248	-453	N
Resultaat		16.269	16.735	-466	N

Toelichting Begroting 2019

Onderwijs

Openbaar basisonderwijs

De algemene lasten en baten voor het openbaar basisonderwijs hebben vooral betrekking op de exploitatie van de gymlokalen, het gymnastiekonderwijs en het vervoer er naar toe. De lasten en baten zijn structureel en stabiel.

Onderwijshuisvesting

In de begroting voor onderwijshuisvesting wordt vanaf 2018 rekening gehouden met de extra budgetruimte uit het vastgestelde Integraal HuisvestingsPlan 2016-2019. Het extra budget 2018 is in 2017 en 2018 ingezet bij de ontwikkeling van de plannen voor een toekomstbestendige huisvesting van onze scholen in de verschillende (clusters) van kernen.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Hier worden de lasten en baten voor leerlingenvervoer, onderwijsbegeleiding, peuterwerk, voor- en vroegtijdse educatie, uitvoering leerplicht en lokaal beleid voortgezet onderwijs verantwoord.

De kosten voor het leerlingenvervoer zijn in 2019 incidenteel hoger. Het leerlingenvervoer is voor de periode 2017-2019 samen met het Wmo zorgvervoer aanbesteed. Voor leerlingenvervoer valt deze aanbesteding nadelig uit, wat voor een groot deel wordt gecompenseerd door voordelen op het Wmo zorgvervoer van alle gemeenten die deelnemen in deze aanbesteding en een bijdrage van de provincie. De nieuwe aanbesteding vervoer vanaf 1 september 2019 is inmiddels gegund. Op basis van de huidige vervoergegevens is het bestaande budget toereikend.

Het geld dat gemeenten en scholen krijgen om risico's op onderwijsachterstanden bij kinderen tegen te gaan wordt met ingang van 2019 op een andere manier verdeeld over het land. Daarnaast gaat het budget de komende jaren, voor gemeenten, zoals afgesproken in het regeerakkoord, met € 170 miljoen omhoog. Voor voor- en vroegtijdse educatie (VVE) lopen de rijksbijdragen voor onze gemeente op naar € 148.000 in 2022. Het bestaande bedrag wordt daarmee bijna verdrievoudigd. Wij verwachten in het voorjaar 2019 een bestuurlijk besluit te nemen over de inzet van de middelen. In samenhang met het bestaand budget voor kinderopvang wordt nieuw beleid ontwikkeld, wat in de Kadernota 2020 zal worden verwerkt. De rijksbijdragen zijn hiervoor in de begroting gereserveerd.

In 2018 is incidenteel budget voor businesscase basis mobiliteit ten laste van de reserve nader te bestemmen middelen gebracht.

Sport

Sportbeleid en activering

Subsidies aan lokale sportverenigingen en de kosten voor de combinatiefunctionarissen worden in dit taakveld verantwoord. Het nadeel in 2019 zijn het gevolg van personele lasten.

Sportaccommodaties

Het betreft de exploitaties van de verschillende binnen- en buitensportaccommodaties, zoals sporthal De Hooiberg, het zwembad, en sporthal De Lange Slag. Het verschil ten opzichte van 2018 komt met name door lagere onderhoudslasten. Dit wordt gecompenseerd door een lagere onttrekking aan de reserve.

Kunst en Cultuur

Cultuur

In dit taakveld worden de lasten verantwoord van de amateuristische kunstbeoefening, cultuureducatie en de kosten voor culturele gebouwen zoals de Cappellenborg. De verschillen ten opzichte van 2018 worden veroorzaakt door incidentele onderhoudsbudgetten welke in 2018 worden gedekt uit de reserve.

Musea

De hogere onderhoudskosten in 2019 voor kerktorens worden geneutraliseerd door een hogere onttrekking aan de onderhoudsreserve. In 2019 wordt er meer personele lasten toegerekend aan monumentenbeleid en beheer dan in 2018.

Media

De subsidie aan de openbare bibliotheek is geïndexeerd in 2019.

Welzijn

Samenkracht en burgerparticipatie

Onder het taakveld Samenkracht en burgerparticipatie zijn de budgetten voor maatschappelijk werk, collectief vervoer, welzijnsaccommodaties, Kulturhusconcept, dorpsontwikkelplannen, sociaal cultureel werk, kinderopvang, mantelzorg en budgetten binnen het sociaal domein voor bijkomende activiteiten jeugd, Wmo begeleiding, Wmo huishoudelijke hulp en toegang verantwoord.

In 2019 is een voordeel op het collectief Wmo-zorgvervoer verwerkt. Dit voordeel hangt samen met het nadeel op leerlingenvervoer onder taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken.

De subsidies aan primaire instellingen zijn geïndexeerd. De budgetten binnen het sociaal domein zijn geactualiseerd. Het verschil komt ook doordat in 2018 incidentele budgetten voor huisvesting statushouders zijn opgenomen. Deels worden deze budgetten gedekt uit de reserve nader te bestemmen middelen en deels via een bijdrage in de Algemene Uitkering. Tot slot zijn er minder ambtelijke uren direct toegerekend waardoor er een voordeel ontstaat.

Werk en inkomensondersteuning

Inkomensregelingen

De raming voor de uitkeringen is gebaseerd op de huidige stand van zaken van zowel de uitkeringen als de beschikbare rijksbijdrage (het zgn. BUIG-budget). Voor 2019 is op die basis de rijksbijdrage toereikend voor de verwachte uitkeringslasten en is bijdrage uit de vangnetregeling geraamd.

Voor minimabeleid is rekening gehouden met de uitkomsten van de evaluatie minimabeleid, met dien verstande dat de extra kosten voor sociale kredietverstrekking en aanvullende ziektekostenverzekering door uitbreiding van de doelgroep niet in de begroting zijn verwerkt maar bij de vaststelling van de begroting aan de orde zijn.

Begeleide participatie

Onder begeleide participatie worden de lasten van de uitvoering van de voormalige Wsw-regeling verantwoord. De lasten maken onderdeel uit van het sociaal domein. Het voor dit onderdeel beschikbare budget wordt aan Sallcon overgedragen voor de uitvoering. Het beschikbare budget neemt in de loop van de jaren af door een afnemende doelgroep.

Arbeidsparticipatie

De re-integratie activiteiten zijn onderdeel van het sociaal domein en worden geraamd op basis van het beschikbare budget. De uitvoering van de bestuursopdracht uitvoering werk en inkomen is voor een deel nog verantwoord in 2019 en wordt gedekt uit de reserve sociaal domein.

Maatschappelijke ondersteuning

Wijkteams

De kosten voor onder andere preventie, voorlichting en advisering Wmo en jeugd zijn hier onder verantwoord.

Maatschappelijke voorzieningen (Wmo)

De kosten voor woon- en leefvoorzieningen (vm. Wvg) zijn conform voorgaande jaren geraamd. De budgetten zijn toereikend. Het verschil in lasten wordt veroorzaakt door een ander toerekening van interne uitvoeringslasten.

Maatwerkdienstverlening 18+

De kosten Wmo begeleiding en Wmo huishoudelijke verzorging zijn op basis van de in 2017 gerealiseerde uren tegen de tarieven uit de nieuwe aanbesteding, zoals die vanaf 1 januari gaat gelden in de begroting geraamd. Voor Wmo begeleiding blijven de zorgkosten ongeveer gelijk omdat de tarieven voor begeleiding hoger zijn maar de tarieven voor dagbesteding lager.

Voor Wmo huishoudelijke verzorging vallen de lasten een stuk hoger uit als gevolg van wettelijk vastgestelde (hogere) tarieven.

Voor 2019 is het tekort op het sociaal domein geput uit de reserve sociaal domein conform bestaand beleid en is het nog niet ingezette deel van het budget in de jaren 2020 tot en met 2022 gereserveerd.

Over het te voeren financieel beleid van het sociaal domein naar de toekomst toe wordt via een apart raadsvoorstel besloten.

Jeugd

Maatwerkdienstverlening 18-

De kosten voor jeugd hulp zijn in de begroting 2019-2022 geactualiseerd op basis van de werkelijke kosten voor jeugdhulp in 2017, het eerste jaar waarin de vereveningsafspraken in de regionale samenwerking niet meer van toepassing was. Naar aanleiding van de hoge lasten is in 2018 een onderzoek Taskforce zorgkosten Jeugd gestart. Over de uitkomsten wordt apart gerapporteerd. De transformatie is ingezet maar het kost tijd voordat dit in de lasten zichtbaar wordt. Voor 2018 wordt van hetzelfde kostenniveau als voor 2017 uitgegaan. In de jaren vanaf 2019 zijn de verwachte voordelen voorzichtig in de zorgkosten verwerkt door een verlaging van jaarlijks 2% toe te passen.

Geëscaleerde zorg 18-

De jeugd-, opvoedkundige hulp en crisis opvang jeugd maken onderdeel uit van het sociaal domein. De inzet van de Jeugdbescherming Overijssel is verminderd omdat deze taken voor een groot deel door het toegangsteam van de gemeente zelf worden uitgevoerd. Het vrijgekomen budget is ingezet voor extra subsidie voor cliënt onafhankelijke ondersteuning en extra formatie bij het toegangsteam.

Volksgezondheid

Volksgezondheid

De bijdragen aan de GGD zijn geïndexeerd voor 2019 op basis van de door de GGD gehanteerde maatstaven. Het betreft bijdragen voor zowel de jeugdgezondheidszorg, de volksgezondheid algemeen en de overige gezondheidszorg.

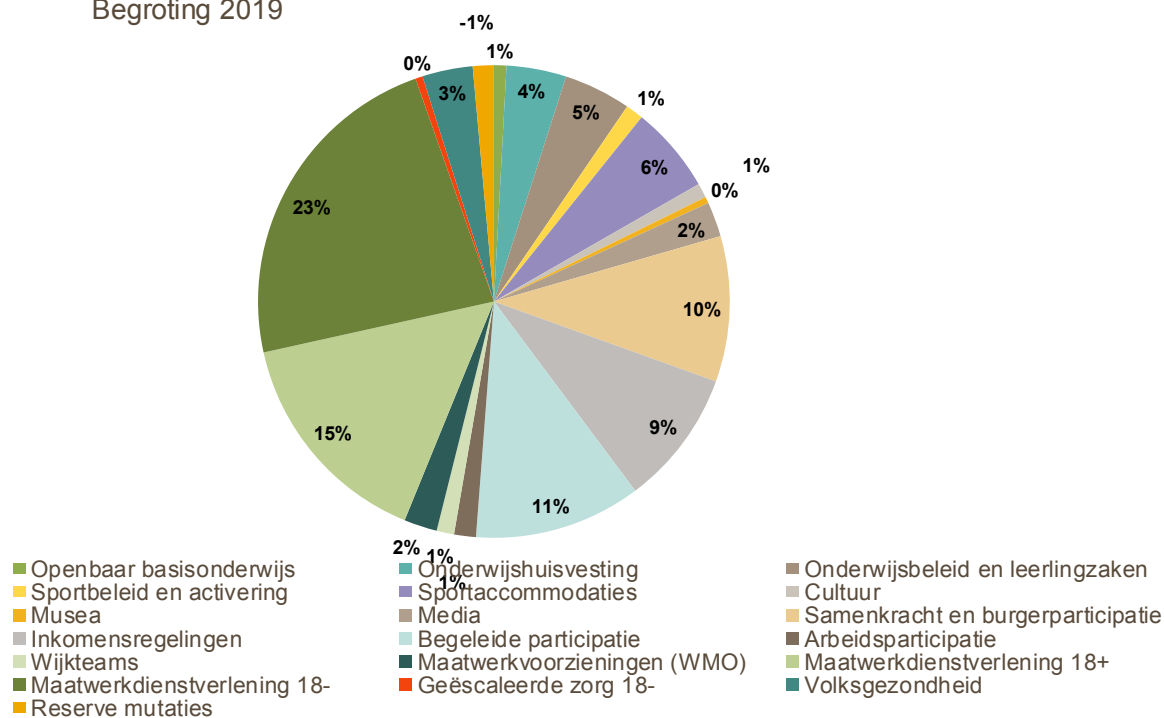
Reserve mutaties

De stortingen in de reserves zijn in 2019 lager. Dit komt door een incidentele storting in 2018 ten behoeve van de onderwijshuisvesting.

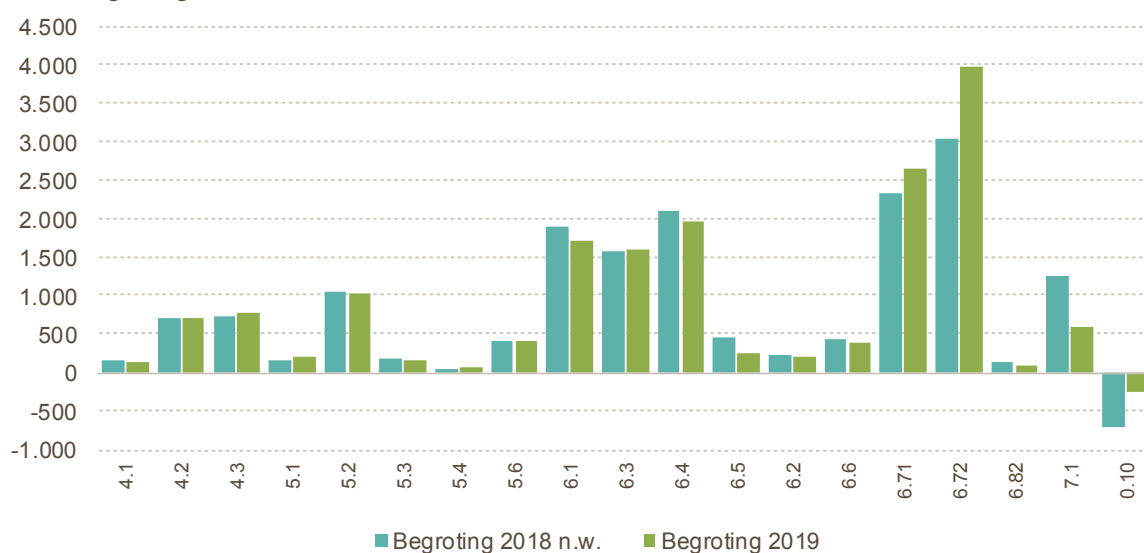
Ten opzichte van 2018 zijn de onttrekkingen in 2019 veel lager. Dit wordt veroorzaakt door incidentele onttrekkingen in 2018 met betrekking tot het sociaal domein, resultaatsbestemming 2017 en door afwijkende onderhoudskosten gebouwen. Tot slot wordt er in 2019 ook extra geput uit de reserve sociaal domein vanwege een incidenteel tekort in 2019 en worden de sociale kredieten met betrekking op het minimabeleid incidenteel onttrokken aan de reserve nader te bestemmen middelen.

DETAIL OVERZICHT

Begroting 2019

Begroting 2018 - 2019

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, OVERHEAD EN ONVOORZIEN

PORTEFEUILLEHOUDER: BURGEMEESTER STRIEN EN WETHOUDER BOSCH

INLEIDING

Algemene dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien omvat de volgende taakvelden: Overhead, treasury, OZB woningen, OZB niet-woningen, Belastingen overig, Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds, overige baten en lasten, vennootschapsbelastingen en mutaties reserves.

De paragrafen Lokale heffingen en Financiering hebben een sterke relatie met de taakvelden van dit programma en geven inzicht in het gevoerde beleid op deze terreinen.

Wat willen we bereiken ?

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Het voeren van een doelmatig financieel beleid dat leidt tot structureel sluitende begrotingen.

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit onderdeel is - naast hetgeen in wetgeving is vastgelegd- gebaseerd op de volgende documenten:

- Nota reserves en voorzieningen (2015)
- Treasurystatuut 2011
- Financiële verordening
- Controleverordening 2003
- Onderzoeksverordening 2005
- Nota weerstandsvermogen 2013

TOELICHTING OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN ONVOORZIEN

Treasury

In dit onderdeel wordt volstaan met een korte toelichting. In de Gemeentewet is een afzonderlijke financieringsparagraaf voorgeschreven. Deze paragraaf vormt een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie.

Voor deze toelichting wordt verwezen naar Hoofdstuk 2 paragraaf 4 Financiering.

Als gevolg van de wijzigingen in het Besluit begroting en verantwoording (Bbv) zijn alle financieringslasten en –baten met ingang van 2017 verantwoord in dit onderdeel. In de programma's komen de financiële lasten en baten nu niet meer voor. Het financieringsresultaat komt hier ook tot uitdrukking.

Algemene uitkering

De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt aangemerkt als algemeen dekkingsmiddel en wordt berekend naar de plaatselijke situatie. Basis voor deze begroting vormt de meicirculaire 2018 van het Rijk.

Lokale heffingen

De ontwikkelingen op het terrein van de lokale heffingen komen uitgebreid aan de orde in de paragraaf Lokale heffingen.

In dit onderdeel wordt volstaan met een korte beschrijving van en toelichting op de lokale – niet gebonden – heffingen: de onroerende zaakbelastingen en de toeristenbelasting. Deze heffingen

kennen in tegenstelling tot heffingen als het rioolrecht en de afvalstoffenheffing vooraf geen specifiek bestedingsdoel. Het zijn algemene dekkingsmiddelen, die vrij kunnen worden ingezet.

Gemeentelijke belastingen (algemene middelen)

1. Onroerende zaakbelastingen
Betreft een eigenarenbelasting woningen en eigenaren- en gebruikersbelasting niet-woningen. Alle onroerende zaken worden jaarlijks gewaardeerd. Dit heeft dus ook gevolgen voor de ozb-tariefberekeningen. In de ramingen 2019 wordt voor de ozb-tarieven uitgegaan van een opbrengststijging van 1,4%.
2. Toeristenbelasting
Uw raad heeft in november 2017 het tarief voor 2018 en 2019 vastgesteld op € 0,50. De trendmatige verhoging wordt in het tarief pas doorgevoerd op het moment, dat het leidt tot een verhoging met € 0,05 (dit is het geval in 2024).

Heffingen en rechten

3. Rioolrecht
Ter bekostiging van nieuwe zorgtaken is de verbrede rioolheffing ingevoerd. De nieuwe zorgtaken zijn verwerkt in het door uw raad in december 2015 vastgestelde Gemeentelijk rioleringsplan 2016-2020 (GRP). Kaderstelling voor de berekening van de tarieven maakt hier onderdeel van uit. Het uitgangspunt is, dat de heffing 100% kostendekkend is voor de totale kosten rioleringszorg.
4. Afvalstoffenheffing
De tarieven zijn gebaseerd op de meest actuele ramingen voor het verzamelen en verwerken van afval. Het uitgangspunt is, dat de heffing 100% kostendekkend is. Bij de ramingen en de berekening van de tarieven is rekening gehouden met de tweede fase omgekeerd inzamelen wat in de loop van 2016 is ingevoerd.
5. Overige leges, rechten en tarieven
De opbrengsten van de leges en overige rechten en tarieven voor gemeenschapsvoorzieningen zijn trendmatig verhoogd met 1,4%.

ONVOORZIEN EN ALGEMENE BATEN EN LASTEN

Voor “onvoorziene” uitgaven is in de begroting een bedrag opgenomen van € 40.000. Verder werd hier tot en met 2018 de stelpost onder uitputting verantwoord, alsmede de verwachte dekking uit investeringen en projecten voor interne capaciteit.

OVERZICHT VAN DE KOSTEN VAN OVERHEAD

Als gevolg van de wijzigingen in het Besluit begroting en verantwoording (Bbv) en de indeling naar taakvelden moeten de gemeentelijke organisatiekosten, niet zijnde de direct toe te rekenen salariskosten, worden toegerekend aan het taakveld 0.4 Overhead. In hoofdstuk 3.9 is een specificatie met betrekking tot overhead opgenomen.

Wat mag het kosten?

Meerjaren Begroting							(x €1.000)
Alg. dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien	Rekening 2017	Begroting 2018 n.w.	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	N/V
Lasten	6.199	7.530	7.903	7.481	7.639	7.391	
Baten	30.886	29.228	30.585	30.670	30.991	31.175	
Saldo van Baten en Lasten	-24.688	-21.698	-22.682	-23.189	-23.352	-23.783	V
Toevoegingen aan reserves	1.661	1.492	197	186	184	180	
Ontrekkingen aan reserves	1.802	1.954	488	246	408	232	
Resultaat	-24.829	-22.161	-22.972	-23.249	-23.576	-23.835	V

Begroting 2019

Het totale saldo van de baten en lasten van dit programma is € 22,682 miljoen voordelig. De totale lasten zijn geraamd op € 7,903 miljoen en de totale baten op € 30,585 miljoen.

De storting in reserves is geraamd op € 197.000, de onttrekking aan reserves op € 488.000. Het resultaat is € 22,972 miljoen voordelig.

Toelichting meerjaren begroting

De mutaties in het meerjarige verloop van de lasten en baten houden verband met afnemende kapitaallasten, verschillende incidentele- en structurele personeelslasten, fluctuerende onderhoudslasten gemeentelijke gebouwen gekoppeld aan onderhoudsplanningen (gemeentehuis, werf), afloop stelpost onderuitputting in 2019 en fluctuaties in de meerjarenramingen algemene uitkering gemeentefonds.

Het verschil tussen de begroting 2019 en 2018 wordt hieronder verklaard per taakveld.

Begroting per taakveld

Saldo per taakveld (x €1.000)

Thema's	Taakvelden	Begroting 2018 n.w.	Begroting 2019	Vershil	N/ V
4.0 Overhead	0.4 Overhead	6.365	6.640	-275	N
4.1 Treasury	0.5 Treasury	-587	-478	-109	N
4.2 Lokale heffingen	0.61 OZB woningen	-2.771	-2.817	47	V
	0.62 OZB niet-woningen	-1.126	-1.136	11	V
	0.64 Belastingen overig	-27	-27	0	N
	3.4 Economische promotie	-65	-65	0	N
4.3 Algemene uitkeringen	0.7 Alg. uitk. en overige gemeentefonds	-23.503	-24.838	1.335	V
4.4 Overige baten en lasten en onvoorzien	0.11 Rek resultaat	0	0	0	N
	0.8 Overige baten en lasten	15	40	-25	N
4.5 Vennootschapsbelasting	0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0	N
Reserves	0.10 Reserve mutaties	-463	-290	-172	N
Resultaat		-22.161	-22.972	811	V

Toelichting begroting 2019

Overhead

Het nadelige verschil in saldo 2018-2019 komt doordat in 2019 de personeelslasten gestegen zijn in verband met de nieuwe cao. Daarnaast is er in 2018 en 2019 extra personeel ingehuurd of in dienst genomen, waar van lasten grotendeels gedekt worden uit de reserve nader te bestemmen middelen. Verder is in 2019 de DOWR bijdrage geïndexeerd. Tot slot wordt er in 2019 meer werkzaamheden voor grondexploitaties en projecten verwacht. Hierdoor kunnen er extra lasten aan deze projecten worden toegerekend

Treasury

Het nadelige verschil in saldo 2018-2019 wordt met name veroorzaakt door lagere dividendinkomsten (door de verkoop van het aandelenbezit Vitens). Daarnaast zijn er lagere externe rentebaten vanwege aflossingen op verstrekte geldleningen. Ook wordt er minder rentelasten doorberekend aan de overige taakvelden. Daar staat tegenover lagere rentelasten voor aangetrokken financieringen

Lokale heffingen

Overeenkomstig de in de raadsvergadering van 9 juli 2018 vastgestelde begrotingsrichtlijnen 2019-2022 zijn de OZB-opbrengststramingen 2019 verhoogd met 1,4% zijnde het percentage van de prijsindexering.

Daarnaast is vanwege areaaluitbreiding een opbrengsttoename OZB woningen van € 24.000 geraamd. Tenslotte zijn er in 2019 (en 2020) conform de kadernota 2019-2022 extra lasten ad € 15.000 geraamd in verband met de wijziging waardering Wet WOZ.

De kosten Belastingensamenwerking DOWR zijn hoger geraamd in 2019.

Algemene uitkeringen

De Algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2018. Hierin zijn de aanpassingen in het accres, maatstaven en uitkeringsfactor verwerkt.

Met ingang van 2019 is een groot deel van het budget sociaal domein inclusief Wmo huishoudelijke verzorging overgeheveld van de integratie uitkering naar de algemene uitkering.

De totale opbrengst 2019 is € 1,2 miljoen hoger dan 2018.

In de meicirculaire 2018 is het verwachte voordeel van de ruimte onder het bcf-plafond komen te vervallen voor de jaren na 2018. De provincie heeft zich landelijk uitgesproken over hoe gemeenten hiermee om moeten gaan. Overeenkomstig het advies van de provincie hebben wij op relatief bescheiden schaal geanticipeerd op de overschrijding van het bcf plafond. Onderdeel van de meeropbrengst aan Algemene uitkering maakt een structureel bedrag ad € 120.000 in dit kader uit.

Overige baten en lasten en onvoorzien

De lasten nemen toe door verlaging van de stelpost onder uitputting.

Vennootschapsbelasting

Uit de inventarisatie van de activiteiten van de gemeente op de aanwezigheid vpb-plicht is naar voren gekomen dat de grondexploitatie-activiteiten door de “ondernemerspoort” gaan en derhalve onder de heffing van vennootschapsbelasting gaan vallen.

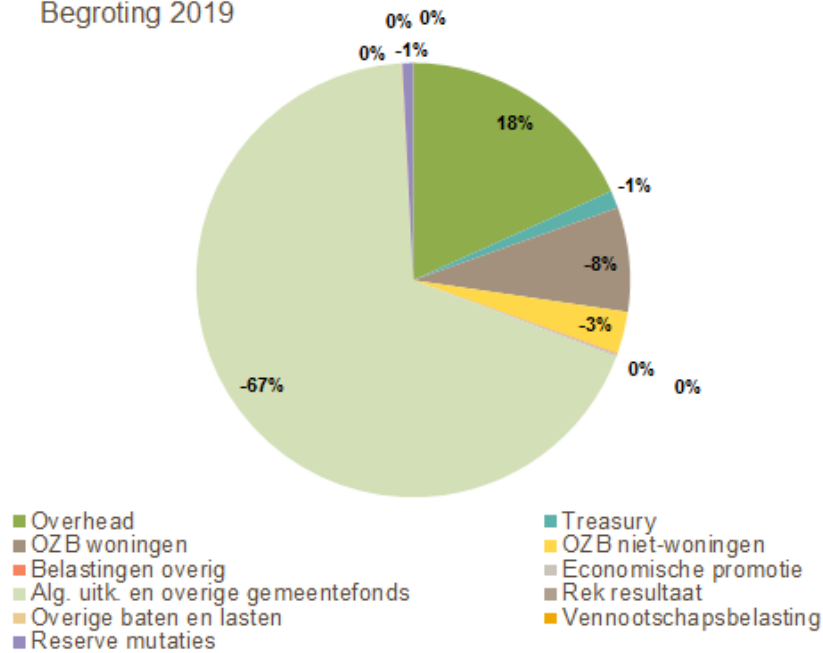
Uit de huidige fiscale doorrekeningen van de grondexploitaties, blijkt echter dat er over de begrotingsperiode 2019-2022 waarschijnlijk geen Vpb verschuldigd is.

Reserve mutaties

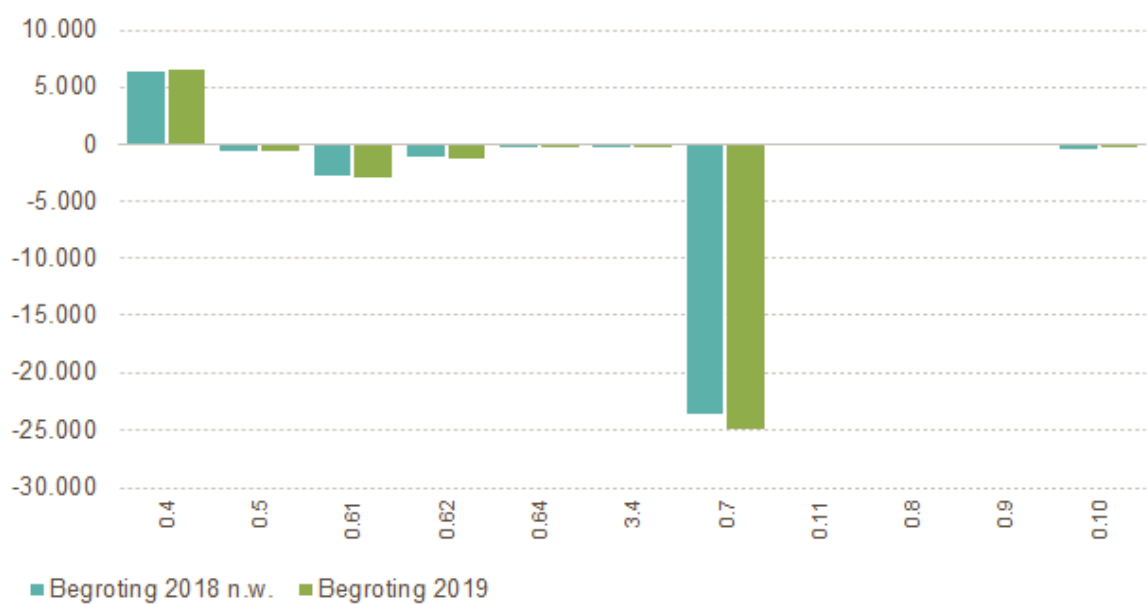
Het verschil in reserve mutaties wordt met name veroorzaakt door de eenmalige onttrekking in 2018 vanwege gedeerd dividend Vitens, het tekort op de 1^e BERAP 2018 en aanschaf Ipads in 2018.

DETAIL OVERZICHT

Begroting 2019

Begroting 2018 - 2019

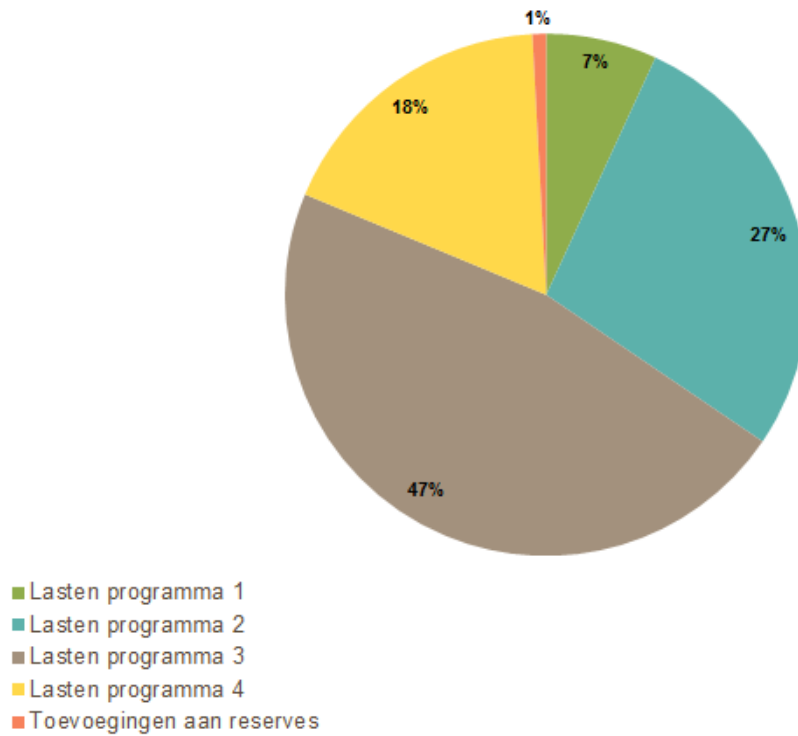
Meerjaren Begroting

(x €1.000)

Begroting 2018 - 2021	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	N/ V
Lasten programma 1	3.186	2.886	3.036	2.932	2.962	2.961	
Lasten programma 2	14.935	14.049	12.219	10.442	9.912	9.091	
Lasten programma 3	21.210	20.289	20.701	20.260	20.511	20.377	
Lasten programma 4	6.199	7.530	7.903	7.481	7.639	7.391	
Toevoegingen aan reserves	3.096	1.728	376	365	363	360	
Saldo van de totale lasten	48.625	46.482	44.235	41.480	41.388	40.179	N
			Begroting 2019				
Baten programma 1	674	340	243	217	226	220	
Baten programma 2	12.428	9.119	8.497	6.990	6.492	5.673	
Baten programma 3	3.509	3.319	3.717	3.500	3.518	3.540	
Baten programma 4	30.886	29.228	30.585	30.670	30.991	31.175	
Ontrekkingen aan reserves	3.658	4.476	1.214	493	784	441	
Saldo van de totale Baten	51.155	46.482	44.254	41.871	42.010	41.049	V
Resultaat	-2.530	0	-20	-390	-623	-870	V

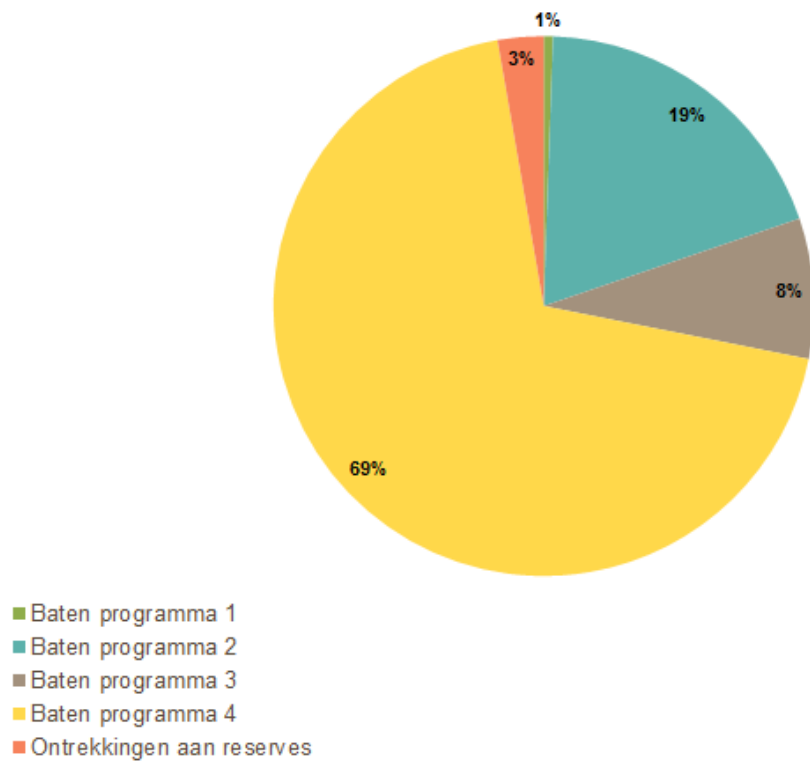
DETAIL OVERZICHT LASTEN

Begroting 2019

DETAIL OVERZICHT BATEN

Begroting 2019

HOOFDSTUK 2 BELEIDSBEGROTING – DE PARAGRAFEN

PARAGRAAF 1 LOKALE HEFFINGEN

INLEIDING

Algemeen

De paragraaf lokale heffingen geeft inzicht in het beleid ten aanzien van de lokale heffingen (inclusief kwijtscheldingsbeleid), de lokale lastendruk en de geraamde inkomsten van de diverse heffingen. Daarnaast geeft de paragraaf inzicht in de kostendekkendheid van de heffingen en de producten die samenhangen met de heffingen. In deze paragraaf staat het beleid dat de gemeente in 2019 gaat voeren ten aanzien van de lokale heffingen.

In deze paragraaf is conform artikel 10 van het Besluit begroting en verantwoording (Bbv) informatie opgenomen over de volgende zaken:

- beleid ten aanzien van de lokale heffingen, met ingang van 2017 is aangesloten bij de nieuwe Bbv regels waarbij inzichtelijk wordt gemaakt hoe de berekening van tarieven wordt bewerkstelligd.
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen
- per belastingsoort de verwachte inkomsten
- een aanduiding van de lokale lastendruk
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente en zijn een integraal deel van het te voeren beleid. Zij dienen als instrument om tot afgewogen beslissingen rond de keuzen van (nieuwe) voorzieningen in relatie tot de belastingdruk voor de burgers te komen.

Begripsbepaling

De lokale heffingen zijn onder te verdelen in de volgende categorieën:

- Belastingen (bijv. de OZB);
- Rechten (bijv. afvalstoffenheffing en rioolheffing);
- Retributies (de leges, paspoort etc);

Algemene belastingen

De algemene belastingen komen ten goede aan algemene middelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten niet gelabeld zijn maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen kunnen worden ingezet. De gemeenteraad bepaalt waarvoor. Onder de algemene belastingen vallen bijvoorbeeld de onroerendezaakbelastingen, de hondenbelastingen en de forensen- en toeristenbelasting.

Bestemmingsbelastingen

Bestemmingsbelastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Voorbeelden hiervan zijn de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Voor bestemmingsbelastingen geldt dat de gemeente niet meer mag heffen dan de kosten die zij voor de betreffende taak of voorziening maakt.

Retributies

Retributies worden geheven van personen aan wie de gemeente een specifieke dienst verleent die voor die persoon een individueel voordeel oplevert. De belangrijkste retributies zijn de leges: vergoedingen voor een bij de gemeente aangevraagde dienst als het aanvragen van een paspoort of een vergunning. Net als bij bestemmingsbelastingen mogen de retributies niet meer dan kostendekkend zijn.

Met betrekking tot de belastingen en rechten zijn de beleidsuitgangspunten verschillend.

Beleidsuitgangspunt gemeentelijke belastingen

Bij de belastingen staat de budgettaire functie voorop. De meeste inkomsten uit belastingen worden gebruikt als algemeen dekkingsmiddel. Er hoeft geen relatie te zijn tussen de opbrengsten van deze belastingen en de dienstverlening vanuit de gemeente. De belastingen worden voor het jaar 2019 geïndexeerd met 1,4%, tenzij er uit budgettaire of beleidsoverwegingen anders wordt voorgesteld.

Dit is in lijn met de prijsindexering.

Alle onroerende zaken worden jaarlijks gewaardeerd. Dit heeft gevolgen voor de jaarlijkse ozb-tariefberekeningen. De definitieve tarieven worden in de raadsvergadering van december 2018 vastgesteld. Uitgangspunt zijn de begrotingsrichtlijnen 2019-2022. Onder de OZB valt onder meer de eigenarenbelasting woningen en de eigenaren- en gebruikersbelasting niet-woningen.

Olst-Wijhe heft de volgende gemeentelijke belastingen:

- Onroerende zaakbelasting
- Baatbelastingen
- Toeristenbelasting
- Reclamebelasting

Beleidsuitgangspunt bestemmingsbelastingen en retributies

Door het karakter van de rechten als bestemmingsheffing is er een duidelijke relatie tussen de opbrengst van de rechten en de kosten van de door de gemeentelijke overheid te leveren tegenprestatie. Beleidsuitgangspunt is om die reden de kostendekkendheid van de betrokken tegenprestatie c.q. het overheidsproduct. De kostendekkendheid bepaalt in principe het in rekening te brengen tarief aan de burger. Algemeen beleid is de tarieven zoveel mogelijk kostendekkend te laten zijn. In een aantal gevallen is dat structureel niet mogelijk. Voor de leges zijn er verschillen in kostendekkendheid tussen de verschillende onderdelen van de verordening. Voor alle leges, rechten en tarieven voor gemeenschapsvoorzieningen hanteren we voor 2019 tevens een stijgingspercentage van 1,4%. Het uitgangspunt is de begrotingsrichtlijnen 2019-2022. Uitzondering zijn de leges waarvan de tarieven wettelijk worden bepaald (zoals tarieven paspoorten en rijbewijzen).

Richtlijnen tariefvoorstellen

Bij de tariefvoorstellen is waar nodig rekening gehouden met een deelbaarheid door 12. In de verordeningen wordt de heffing naar tijdsgelang is geregeld. Het vergemakkelijkt de inning van belastinggelden bij tussentijdse aanslagoplegging en de terugbetaling van ontheffingen. Hierdoor treden er marginale afwijkingen naar beneden op in de voorgestelde tariefhoogte t.o.v. de begrote 1,4% tariefstijging.

TARIEFONTWIKKELING 2019

Uitgangspunten lastendruk 2019

Voor de lokale heffingen zijn de volgende gemeentelijke uitgangspunten geformuleerd: De Beleids- en financiële begroting 2019-2022 wordt gebaseerd op de beleids- en financiële begroting 2018-2021 vastgesteld door de raad d.d. 6 november 2017, inclusief de begrotingswijzigingen tot en met de 1e bestuursrapportage 2018.

De trendmatige verhoging van de opbrengst voor de onroerende zaakbelastingen bedraagt 1,4%. Voor de toeristenbelasting is het besluit betreffende vaststelling belastingverordeningen 2018 en het tarief toeristenbelasting 2018 van 6 november 2017 het uitgangspunt. Overeenkomstig dit besluit is het tarief voor 2019 € 0,50 per overnachting.

De tarief gebonden retributies en leges worden trendmatig verhoogd met 1,4%. Voor tarief gebonden retributies en leges geldt in principe het uitgangspunt om (gefaseerd) te streven naar 100% kostendekking.

Lokale lastendruk 2019

Om een indruk te hebben wat de "lokale lastendruk" is, wordt gekeken wat een huishouden aan gemeentelijke belastingen moet betalen. Daarbij worden de voor huishoudens gebruikelijke heffingen OZB, rioolrecht en afvalstoffenheffing betrokken.

De gewenste opbrengst en de daaruit volgende tariefaanpassingen 2019 leiden voor wat betreft de belangrijkste tarieven tot het volgende beeld:

- Uitgegaan is van de gemiddelde WOZ-waarde van een woning voor 2018 van € 223.000 (bron: Waarderingskamer jaar 2017).
- De voorlopige raming geeft een waardeinstijging van circa 5,7% (van waardepeildatum 1 januari 2017 naar wpd 1 januari 2018).
- Container voor restafval (240 liter) 4 aanbiedingen.
- Container voor GFT afval (140 liter) gratis/nultarief (2019 ook gratis/nultarief).
- Het tarief voor de ondergrondse verzamelcontainer in de kernen (vanaf 2016) is vooralsnog in deze begroting gesteld op € 1,55 per aanbieding.
- Verder kent Olst-Wijhe kosteloze kunststofinzameling.
- Een rioolaansluiting met een waterverbruik < 500 m³, gebaseerd op het gemeentelijke rioleringsplan 2016-2020 (VGRP), € 222,72.

Woonlastenoverzicht 2019

Het woonlastenoverzicht 2019 kan op dit moment nog niet gegeven worden. Dit is afhankelijk van de definitieve vaststelling van de tarieven voor afvalstoffenheffing. Wij zullen het overzicht opnemen in het voorstel over de vaststelling van de tarieven in december 2018. De mogelijk financiële gevolgen worden bij de vaststelling van de verordening en de tarieven in de raad van december a.s. voorgesteld.

Afvalstoffentarieven

De afvalstoffentarieven (basis/ variabel) zullen verhoogd worden. Dit heeft een drietal oorzaken. In de eerste plaats wordt door het goede scheidingsgedrag van de inwoners meer GFT en Grof tuinafval ingezameld. De verwerkingskosten hiervan worden doorberekend in het basistarief. Daartegenover staat dat het variabele tarief voor de inwoners hierdoor gemiddeld omlaag zal gaan door het goede scheidingsgedrag.

De tweede oorzaak is de verbrandingsbelasting die door de rijksoverheid is ingevoerd op restafval. De(ze) verwerkingskosten voor restafval worden verwerkt in het variabel tarief.

Tot slot nemen de vergoedingen voor de hoeveelheid herbruikbare grondstromen van Nedvang af. Dit alles leidt er toe dat de tarieven verhoogd moeten worden.

Ozb

Afhankelijk van de uitkomsten van de herwaardering worden de definitieve tarieven vastgesteld. Deze gevolgen brengen we nader in beeld bij het raadsvoorstel en verordening OZB. Voor huurders (geen OZB) is de lastenstijging in dit geval 3,15%.

Commerciële WOZ bureaus

Sinds enkele jaren bieden steeds meer bedrijven aan om op no-cure-no-pay-basis "gratis" bezwaar te maken tegen WOZ-beschikkingen. Dit is een groeiende groep commerciële bedrijven, die naast het ondersteunen van de burger bij bezwaar tevens gebruik maakt van de in de AWB vastgestelde uitgangspunten voor bezwaar en beroep. Steeds meer burgers laten zich op deze wijze ondersteunen. Hierdoor zien we ook in onze gemeente een lichte toename van bezwaren maar ook de vergoedingen van proceskosten.

Kwijtscheldingsbeleid

Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in de Leidraad invordering. De hierin gestelde criteria zijn afgeleid van de rijksregelgeving. De kwijtschelding betreft met name de afvalstoffenheffing en het rioolrecht. De genormeerde kosten van bestaan zijn door het Rijk bepaald op 90% van de

bijstandsuitkering. Het staat de gemeente vrij dit percentage te verhogen tot 100%. Wij hanteren de norm van 100%. Een hoger percentage is niet toegestaan. Er vindt een toets plaats naar het inkomen en het vermogen.

In de begroting is rekening gehouden met een bedrag van € 100.000,- aan kwijtscheldingen. Voor de ledigingen wordt slechts beperkt kwijtschelding verleend, zodat er ook voor de minima een prikkel blijft bestaan om bewust met het aanbieden van huishoudelijk afval om te gaan.

Belasting/heffing	Geraamde kwijtschelding in 2019
Kwijtschelding	€ 100.000,-

BELASTINGEN, NADERE TOELICHTING

Onroerende zaakbelasting (OZB)

Het college stelt elk jaar de WOZ-waarde van onroerende en roerende zaken vast. Op basis van deze jaarlijkse herwaardering gaan we de tarieven voor de onroerende- en roerende zaakbelasting voor 2019 opnieuw berekenen. Per september 2018 zijn de conceptwaarden van de herwaardering nog onvoldoende om nauwkeurige tarieven te berekenen voor het heffen van de belasting in 2019. De raad stelt de tarieven voor de onroerende- en roerende zaakbelasting 2019 uiterlijk in december vast. Voor de opbrengst OZB is voor 2018 uitgegaan van 1,4% stijging. Verder wordt uitgegaan van de (geactualiseerde) toename van de woningvoorraad volgens de begrotingsrichtlijnen 2019-2022. De status van diverse objecten per september 2018 is als volgt:

Aantallen te gebruiken voor bepalen tarief 2019 Olst-Wijhe	
aantal wooneenheden, gebruikscodes 10-12	7682
aantal (niet)-woningen, gebruikscodes 20-30	987
in aanbouw woningen* soc 5100	28*
in aanbouw niet woning soc 5300	4*
totaal objecten	8669

* Inclusief totaal telling

De tariefbepaling OZB is afhankelijk van de uitkomsten van de herwaardering 2019. Voor 2019 wordt de waarde bepaald naar het waarde niveau op 1 januari 2018. Alle onroerende zaken worden jaarlijks gewaardeerd. Op basis van deze waardering wordt het OZB tarief bepaald. De herwaardering voor 2019 is nog niet afgerond. Er is een analyse uitgevoerd op de waardeontwikkeling. Mogelijk wordt deze nog bijgesteld na afronding van de herwaardering.

De opbrengsten worden geraamd op:

Belasting	Geraamde opbrengst in 2019
OZB eigenaar woning	2.958.000
OZB eigenaar niet-woning	790.000
OZB gebruiker niet-woning	467.000
Totaal OZB	4.215.000

Baatbelastingen riolering buitengebied

De gemeente heeft wettelijk de mogelijkheid tot het heffen van een baatbelasting wanneer onroerende zaken door het aanbrengen van gemeentelijke voorzieningen zijn 'gebaat'. De

belasting wordt geheven van de eigenaar van de onroerende zaak. Onze gemeente kent baatbelastingen voor de riolering van het buitengebied. Deze oude belastingsoorten lopen nog jaren. Echter gezien de tijdsduur, die aan de individuele contracten is verbonden vermindert de gerealiseerde opbrengst langzaam.

Belasting	Geraamde opbrengst in 2019
Baatbelastingen*	€ 15.599

* i.v.m. oude overeengekomen contracten geldt hier geen inflatiecorrectie

Toeristenbelasting

Voor de toeristenbelasting is het besluit betreffende vaststelling belastingverordeningen 2017 en het tarief toeristenbelasting 2018 van 7 november 2016 het uitgangspunt. Overeenkomstig dit besluit is het tarief voor 2019 € 0,50 per overnachting. De uitgestelde inflatie van 2016, 2017 en 2018 berekenen we in de tarieven door op het moment dat we tot een afgerond bedrag van € 0,05 uitkomen. Op basis van werkelijk opgegeven aantal persoonsovernachtingen uit 2017 wordt de geraamde opbrengst € 70.790.

Belasting	Geraamde opbrengst in 2019
Toeristenbelasting	€ 70.790

Reclamebelasting

De opbrengst reclamebelasting voor Wijhe wordt (na aftrek van de perceptiekosten) overgemaakt aan de Stichting ondernemersfonds Wijhe (SOFW), welke de reclamegelden beheert en zorgdraagt voor een goede besteding (conform die in het convenant/de statuten benoemde doelstellingen). Het tarief voor 2019 blijft ongewijzigd (t.o.v. 2018) € 500,00. Jaarlijks vindt er een controle plaats t.a.v. de reclame-uitingen. De aanslag reclamebelasting wordt gecombineerd met de aanslag gemeentelijke belastingen in februari van het jaar. Ook wordt de mogelijkheid geboden de aanslag met automatische incasso te betalen.

In 2018 is op verzoek van de Olster ondernemers gestart met een verkenning naar de mogelijkheden van de reclamebelasting in het centrum van Olst tbv de vorming van een ondernemersfonds.

Belasting	Geraamde opbrengst in 2019
Reclamebelasting Wijhe	€ 19.434
Reclamebelasting Olst	p.m.

RECHTEN, NADERE TOELICHTING

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing en valt voor de lokale heffingen onder belastingen. De bestemmingsbelasting wordt geheven van een burger die geacht wordt van bepaalde overheidsuitgaven profijt te hebben en wordt alléén daarvoor gebruikt. De afvalstoffenheffing mag maximaal kostendekkend zijn. Bij de afvalstoffenheffing is het belastbare feit het gebruik van een perceel ten aanzien waarvan de gemeente een inzamelplicht heeft voor de huishoudelijke afvalstoffen die in een particuliere huishouding kunnen ontstaan.

In onze gemeente wordt in de kernen omgekeerd ingezameld. Succesvol afval scheiden levert een toename van herbruikbare grondstoffen op en een afname van de hoeveelheid restafval.

Herbruikbare materialen worden aan huis opgehaald. Het overgebleven restafval wordt weggebracht naar een ondergrondse verzamelcontainer in de buurt. In de toekomst zal ook het buitengebied overgaan naar omgekeerd inzamelen.

De tarieven worden gebaseerd op de meest actuele ramingen voor het verzamelen en verwerken van afval. Het uitgangspunt is dat tarieven 100% kostendekkend zijn. De definitieve tarieven afvalstoffenheffing 2019 worden bepaald in de Verordening afvalstoffenheffing om de heffing mogelijk te maken. Daarvoor komt een raadsvoorstel in december.

Recht	Geraamde opbrengst in 2019
Afvalstoffenheffing basis	€ 1.020.195
Afvalstoffenheffing ledigingen	€ 278.480

Omschrijving	Taakveld	2019
Kosten taakveld afval	7.3	1.407.107
Kosten taakveld afval (rente)	7.3	2.350
Inkomensregelingen(kwijtschelding)	6.3	35.600
Inkomst taakveld (Nedvang)	7.3	-358.892
Netto kosten taakvelden		1.086.165
Toe te rekenen kosten:		
Overhead *)	0.4.	74.000
BTW		138.510
Totale kosten		1.298.675
Opbrengst heffingen		1.298.675
Dekking %		(100,00)

*) De overhead is toegerekend in aansluiting met het gepresenteerde meerjarenperspectief in het raadsbesluit van 30 november 2015 (besluit tot vaststellen van het afvalstoffentarief - vast en variabel 2016). De compensabele btw wordt als kostenpost beschouwd en loopt mee in het verhaal van kosten.

Rioolheffing

De rioolheffing heeft het karakter van een bestemmingsheffing waarmee kosten kunnen worden verhaald om collectieve maatregelen te treffen die de gemeente noodzakelijk acht voor een doelmatig werkende riolering en overige maatregelen ten aanzien van hemelwater en grondwater. Het is toegestaan belasting te heffen voor de kosten van die zorgplicht. De te heffen belasting is bedoeld om de kosten en investeringen te dekken welke gemoeid zijn met het uitvoeren van de volgende taken:

- Het inzamelen en transporteren van afvalwater;
- Het inzamelen en verwerken van hemelwater;
- Het treffen van maatregelen ter voorkoming of beperking van de nadelige gevolgen van hoge grondwaterstanden.

Grondslag voor deze belasting is het direct of indirect afvoeren van afvalwater en/of hemelwater op de gemeentelijke riolering en/of via andere daartoe aangelegde gemeentelijke voorzieningen. De belastingplichtige is de gebruiker van een eigendom dat is aangesloten op de gemeentelijke riolering of die gebruik maakt van gemeentelijke voorzieningen voor de afvoer van afvalwater, hemel- en/of grondwater. De tarieven voor de rioolheffing zijn gebaseerd op het GRP.

Ter bekostiging van nieuwe zorgtaken is de verbrede rioolheffing ingevoerd. De nieuwe zorgtaken zijn verwerkt in het door de raad in december 2015 vastgestelde Verbrede gemeentelijk rioleringsplan (GRP). Vooral nog wordt uitgegaan van het huidige beleid. Het uitgangspunt is dat de heffing 100% kostendekkend is voor de totale kosten rioleringszorg.

Voor het rioolaansluitrecht zijn de tarieven verdeeld in 3 categorieën; aansluiting gemengde riolering in bebouwd gebied, aansluiting gescheiden stelsel in bebouwd gebied en aansluiting op de drukriolering in het buitengebied.

Heffing	Geraamde opbrengst in 2019
Rioolheffing (basis)	1.725.380

Omschrijving	Taakveld	2019
Kosten taakveld riolering	7.2	1.334.051
Kosten taakveld riolering (rente)	7.2	64.971
Verkeer en vervoer (straatveegkosten)	2.1	19.050
Inkomensregelingen (kwijschelding)	6.3	39.400
Inkomsten taakveld (overig)	0.64+7.2	-61.711
Netto kosten taakveld(en)		1.395.761
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	0.4	134.620
BTW		195.000
Totalen kosten		1.725.381
Opbrengst heffingen		-1.725.380
Dekking %		100

*) De overhead is toegerekend in aansluiting met het vastgesteld Gemeentelijk Rioleringsplan Olst-Wijhe 2016-2020. De compensabele btw wordt als kostenpost beschouwd en loopt mee in het verhaal van kosten.

Leges

Leges is het bedrag dat aan de gemeente betaald dient te worden bij gebruik van hun dienst of product. In de tarieventabel van de legesverordening wordt onderscheid gemaakt tussen drie titels:

- Titel 1: Dienstverlening algemeen
- Titel 2: Omgevingsvergunning en bestemmingswijziging
- Titel 3: Europese Dienstenrichtlijn

Titel 1 betreft de leges voor een reisdocument, rijbewijs, burgerlijke stand, uittreksel uit de basisregistratie personen en enkele kleinere leges.

Titel 2 betreft de leges voor een omgevingsvergunning en bestemmingswijziging.

Titel 3 betreft de leges voor een evenement, horeca en enkele kleinere leges.

Algemeen beleid is de tarieven zoveel mogelijk kostendekkend te laten zijn. In een aantal gevallen is dat structureel niet mogelijk, gelet op sociaal maatschappelijke factoren of wettelijk vastgestelde (maximum-)tarieven. Er zijn onderlinge verschillen in kostendekkendheid tussen de verschillende producten uit de legesverordening.

Sinds 9 maart 2014 is de geldigheid van een paspoort en identiteitskaart voor volwassenen aangepast van 5 jaar naar 10 jaar. Dit betekent dat het verwachte aantal uit te geven paspoorten en identiteitskaarten en geraamde baten en lasten voor 2019 aanzienlijk lager zullen zijn dan de voorgaande jaren.

De volgende bedragen zijn opgenomen in de begroting 2019:

Recht	Raming 2019
<i>Titel 1:</i>	
Reisdocumenten	€ 52.000
Rijbewijzen	€ 87.000
Overige leges	€ 65.000
<i>Titel 2:</i>	
Omgevingsvergunningen / bestemmingswijziging	€ 275.000
<i>Titel 3:</i>	
Evenementen, horeca en overig	€ 7.500

De afgelopen jaren is gestart met het onderzoek kostenonderbouwing en kostendekkendheid tarieven. Voor verschillende tarieven is de kostenonderbouwing helder gemaakt en de kostendekkendheid opnieuw beoordeeld. In 2018/2019 vindt hierop een vervolg plaats.

Lijkbezorgingsrechten/begraafplaatsen

Deze heffing heeft betrekking op rechten voor het gebruik van een begraafplaats, voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. Bij het bepalen van de tarieven dient de gemeente er rekening mee te houden dat niet meer dan 100% van de kosten kunnen worden verhaald. De opbrengst blijft fors onder het maximaal toegestane verhaalspercentage.

Recht	Geraamde opbrengst in 2019
Begraafrechten	€ 58.000

PARAGRAAF 2 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

INLEIDING

Onder weerstandsvermogen wordt verstaan “de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten dan wel risico’s te dekken waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie”.

Het gaat bij weerstandsvermogen om die risico’s die niet via verzekeringen of gevormde voorzieningen kunnen worden ondervangen. De niet verzekerde risico’s hebben, als ze zich voordoen, (grote) financiële consequenties. Het is dus zaak voor een gemeente, dat ze zich bewust is van de risico’s die ze loopt, en ze beheerst. Het uitsluiten van risico’s is echter niet mogelijk. Uw raad heeft in 2013 de Nota Weerstandsvermogen vastgesteld.

Begrip risico

Onder een risico wordt verstaan “het gevaar voor schade of verlies door interne en/of externe omstandigheden”. Het gaat hierbij om gevaar, schade en verlies van financiële aard. Er wordt dus een omschrijving van alle redelijke voorzienbare risico’s gegeven waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd (niet volledig kwantificeerbare risico’s) of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot het balanstotaal of de financiële positie.

Risico’s gemeente Olst-Wijhe

Voor het verkrijgen van een getrouw beeld van de financiële positie is het nodig inzicht te krijgen in de risico’s die niet in de begroting zijn verwerkt.

Er is een drietal categorieën risico’s te onderscheiden:

- A. Top 10 Budgettaire risico’s;
- B. Risico’s grondexploitaties;
- C. Overige risico’s.

Voor het continue beheersen van de risico’s hanteert de gemeente de cyclus van: identificeren, kwantificeren en risicoweging naar klassen. In deze paragraaf staat de top 10 risico’s, de weerstandscapaciteit en de actuele ratio van het weerstandsvermogen.

RISICO’S

TOP 10 RISICO’S

Meldplicht datalekken

Met de invoering van de meldplicht datalekken (vanaf mei 2018: Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)) zijn we verplicht elk ernstig datalek actief te melden. Hieraan zijn enorme boetes gekoppeld. Daarnaast kunnen bestuurders persoonlijk aansprakelijk worden gesteld. Er is een beleidsplan privacy door ons college vastgesteld. Er wordt gewerkt aan een uitvoeringsplan. Er wordt gerekend met een bedrag van € 150.000 met een matige kans (50%) van voordoen.

Onverzekerd eigen risico

De Algemene wet bestuursrecht (Awb) bevat een schadevergoedingsregeling voor vermogensschade. Hierbij kan worden gedacht aan geweigerde vergunningen of het toepassen van bestuursdwang. Op grond van het Burgerlijk Wetboek (BW) zijn bijvoorbeeld claims mogelijk bij schade aan voertuigen als gevolg van het in onvoldoende mate onderhouden van openbare wegen. Tegen bovengenoemde claims is de gemeente verzekerd.

De vaste activa van de gemeente zijn alle verzekerd tegen de meest voorkomende gevallen van schade. Samengevat is de gemeente onder andere verzekerd tegen schade door:
- brand, schade aan opstal en inventaris; - fraude; - aansprakelijkheidsstelling college en medewerkers; - vermogensaansprakelijkheid; - risico's bij de uitvoering van werken; - ongevallen. Met het formuleren van een ARBO beleidsplan en ARBO actieplannen wordt ernaar gestreefd de medewerkers een veilige werkomgeving te bieden en ze bewust te maken van veilig gedrag. Het aantal solide verzekeraars die gemeentelijke risico's willen verzekeren is de afgelopen jaren afgenomen. De verzekeringsmaatschappij heeft het eigen risico vastgesteld op € 2.500 voor schade aan zaken (per geval), € 2.500 voor schade aan personen (per geval) en € 12.500 voor vermogensschade per geval.

Bepaalde risico's zijn in het geheel niet meer bij een verzekering onder te brengen. Hierbij valt te denken aan het niet nakomen van toezeggingen of gewekte verwachtingen. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 45.000 met een grote kans (70%) van voordoen.

Algemene uitkering

Periodiek wordt er "groot onderhoud" gepleegd aan de verdeling van het gemeentefonds om de werkelijke kosten aan gemeentelijke taken aan te laten sluiten met de ijkpunten in het gemeentefonds. Als gevolg van de onderhoudsoperatie wijzigt de (landelijke) omvang van het gemeentefonds niet. Wel worden gelden overgeheveld van clusters onderling. Dit leidt bij individuele gemeenten tot herverdeeffecten. In 2015 heeft de eerste tranche van de herijking van het gemeentefonds plaatsgevonden welke 75% van het gemeentefonds betrof. Deze verliep voor de gemeente Olst-Wijhe nagenoeg budgettair neutraal. Met ingang van 2016 is 1/3e van de resultaten van de tweede fase van de herijking doorgevoerd waarbij besloten is een verdiepingsonderzoek in te voeren. Het gaf omvangrijke herverdeeffecten te zien in het voordeel van gemeenten met een groot buitengebied. Voor onze gemeente resulteerde dit in een hogere uitkering van 17 euro per inwoner. Effecten (positief en negatief) zullen worden afgetopt tot € 15 per inwoner per jaar. De drempel stijgt dus jaarlijks € 15 per inwoner. Het maximale nadeel in de jaren 2017 t/m 2020 bedraagt op basis van 17.957 inwoners: van €269.355 (2018) tot € 1.074.420 (2021). Aangezien recent het grootste deel van de uitkering is herijkt wordt voor de berekening van het risico uitgegaan van €269.000 (afgerond) met een kleine kans (30%) van voordoen.

Exploitatie maatschappelijk vastgoed

Het gaat hier om maatschappelijk vastgoed waar wij eigenaar van zijn maar die door derden wordt beheerd en geëxploiteerd (bijv. Zalencentrum Wesepe, dorps huis Welsum). Op dit moment worden geen grote financiële risico's voorzien, maar wij blijven als eigenaar financieel verantwoordelijk wanneer stichtingsbesturen niet langer in staat zijn om het pand te beheren en te exploiteren. Vanuit financieel perspectief wordt het risico als volgt ingeschat: € 50.000 met een matige (50%) kans van voordoen.

Omgevingsdienst IJsselland (OD)

Op 1 januari 2018 is de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst in werking getreden en zijn de basistaken Milieu van Olst-Wijhe en de betrokken medewerkers onder gebracht bij de OD. De financiële gevolgen van de oprichting van de GR en de overdracht van taken en personeel zijn opgenomen in de begroting 2018. De begroting is voor een groot deel gebaseerd op de geschatte werkvoorraad van alle partners. Hierin zit het risico dat de geschatte werkvoorraad in de praktijk hoger of lager is. Alle kosten die te maken hebben met de VT&H informatievoorziening voor de Omgevingsdienst worden vanaf 2018 verantwoord op de begroting van de Omgevingsdienst IJsselland. Daarnaast wordt in de begroting rekening gehouden met de doorontwikkeling. Onze begroting voorziet in een bijdrage aan de OD van ca. € 500.000. De OD verwacht dat deze post toereikend is.

Door de OD is aangegeven dat de kwaliteit van de in het informatiesysteem (IJVI) ingebrachte data ernstig te wensen overlaat. Een verbeteringslag is nodig. Hierdoor zou het ontwikkelbudget ICT ontoereikend kunnen zijn. Daarnaast bestaat er het risico dat de geplande koppelingen van dit systeem met het zaakstelsel langer duren dan voorafgaand was verwacht. Dit zou kunnen drukken op de bezuinigingsstaakstelling van de OD op langeretermijn. Doordat de OD (nog) maar

over een beperkte reserve of voorziening beschikt, kan dit gevolgen hebben voor onze gemeentelijke bijdrage aan de OD. Gelet op deze situatie wordt op dit moment voor de berekening van het risico uitgegaan van 10% van de gemeentelijke bijdrage (afgerond € 500.000) is: € 50.000 met een matige kans (50%) van voordoen.

Aanleg breedband

Investeringsmaatschappij CIF legt glasvezel aan in het buitengebied van Olst-Wijhe. De gemeente verleent voor de aanleg een instemmingsbesluit. Ook is het belang van de gemeente dat de glasvezelkabel zo wordt aangelegd dat de weg en bermen na aanleg goed berijdbaar blijven. Hiervoor is toezicht nodig. Met CIF zijn hoofdlijnsafspraken gemaakt over betaling voor het instemmingsbesluit en voor toezicht. We gaan er van uit dat het door CIF betaalde bedrag volstaat. Moet er toch extra toezicht worden gehouden, blijken er meer uren benodigd voor verlening van het instemmingsbesluit of is de staat van de bermen en wegen slechter dan verwacht, dan is er een risico. Het gaat om de aanleg van veel kilometers in het buitengebied, dus het kan om flinke kosten gaan. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 110.000 met een kleine kans (30%) van voordoen. De kern Welsum en de buurtschap Marle worden meegenomen in de vraagbundeling (2018) en mogelijke uitvoering (2019) op de Veluwe.

Organisatierisico's

Met betrekking tot haar eigen organisatie loopt de gemeente continu werkgeverrisico's. Het gaat er dan vooral over of wel de juiste mensen op de juiste plaats zitten en of de organisatie in het geheel haar taken wel aankan. De risico's die hieruit voort kunnen vloeien worden beperkt via een adequaat stelsel van interne controle, het beschrijven en borgen van werkprocessen en het formuleren en bewaken van de HRM gesprekscyclus.

Een kleine organisatie kent over het algemeen veel 'solo' functies, functies die door slechts één medewerker worden uitgeoefend. Uitval van de medewerker of onvoldoende functioneren heeft tot gevolg dat taken onvoldoende worden uitgevoerd of tot werkloosheid. De gemeente is eigen risicodragers voor dergelijke werkgeverrisico's. De kosten die voortvloeien uit onvoorziene situaties zijn niet begroot. Voorts dient bij uitval achtervang of tijdelijke capaciteit ingezet te worden om de dienstverlening te kunnen garanderen. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 100.000 met een kleine kans (30%) van voordoen.

Proeftuin Olst

Voor het project proeftuin Olst (Wonen voor Morgen) wordt een verkennings- en planstudie gedaan, dit vooruitlopend op de vaststelling van een grondexploitatie (naar verwachting 3e kwartaal 2019). Hiervoor is een krediet nodig. Bij een No Go in het vervolg van het project kan het aangevraagde krediet niet worden verwerkt in de grondexploitatie en moet het krediet worden afgeboekt. Vanuit financieel perspectief wordt het risico als volgt ingeschat: € 150.000 met een kleine kans (30%) van voordoen.

Wachtgeld wethouders

Aftredende wethouders hebben recht op een uitkering. Hiervoor is een reserve gevormd (voorlopig tot en met 2018). Gelet op de historie is het risico op tussentijds aftredende wethouders en daarmee het risico op het uitbetalen van wachtgelduitkeringen klein. De kans dat de gevormde reserve onvoldoende is, is aanwezig. De kans wordt als klein ingeschat (30%).

Rente

Het totaal aan jaarlijkse aflossingen op de aangegane langlopende geldleningen bedraagt in de jaren 2017 t/m 2020 jaarlijks gemiddeld ca. 3 miljoen. De gemiddelde rentevergoeding over de aangetrokken leningen bedraagt ruim 3%. Voor de korte financiering van het financieringstekort wordt structureel een rentepercentage van 2,75% aangehouden. Rekening houdend met een financieringstekort van € 3 miljoen bedraagt de (jaarlijkse) financieringsbehoefte € 6 miljoen. 1% rentestijging leidt tot € 60.000 extra lasten. Gelet op de huidige historisch lage rentetarieven wordt op dit moment de kans als klein geschat. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van €60.000 met een kleine kans (30%) van voordoen.

Risico's	Bedrag
Top 10:	
Meldplicht datalekken	75.000
Onverzekerd eigen risico	31.500
Algemene uitkering	80.700
Exploitatie maatschappelijk vastgoed	25.000
Omgevingsdienst IJsselland	25.000
Aanleg breedband	33.000
Organisatierisico's	30.000
Proeftuin Olst	45.000
Wachtgeld wethouders	15.000
Rente	18.000
Subtotaal	378.200
Overige risico's	220.153
Totaal	598.353

RISICO'S GRONDEXPLOITATIES

Voor de risico's met betrekking tot grondexploitaties geldt een apart regime. De omvang van de risico's worden per exploitatie bepaald en voor voorziene verliezen wordt per exploitatie een verliesvoorziening getroffen. Het beleid is om het totaal van deze risico's als weerstandsvermogen in de Algemene Reserve Grondexploitaties (ARG) aan te houden.

Voor een toelichting van de verschillende risico's wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid in de Jaarstukken 2017. De risico's worden ten behoeve van de jaarrekening 2018 begin 2019 weer geactualiseerd.

OVERIGE RISICO'S

Niet alle risico's hebben financiële consequenties of kunnen moeilijk financieel vertaald worden, maar kunnen wel impact hebben, zoals imago-risico's. Als de gemeente op een ongunstige manier in beeld komt, kan dit aanzienlijke risico's met zich meebrengen. Hiervoor heeft Olst-Wijhe het Communicatiebeleidsplan 2013-2017 vastgesteld. De naleving hiervan en de controle hierop moet ervoor zorgen dat imago-risico's zich nauwelijks voordoen. Zowel de kans als het financiële gevolg zijn niet te berekenen.

De overige risico's met een beperkt financieel effect belopen een totaal van € 220.153.

WEERSTANDSCAPACITEIT

Onder weerstandscapaciteit wordt het geheel van middelen en mogelijkheden verstaan, waarmee niet begrote en onverwachte substantiële kosten kunnen worden opgevangen. Het is als het ware een buffer om er voor te zorgen dat het bestaande beleid en voorzieningen niet in gevaar komen, wanneer risico's werkelijkheid worden. De volgende componenten maken onderdeel uit van de weerstandscapaciteit:

Reserve nader te bestemmen middelen

Het geraamde saldo van deze reserve bedraagt begin 2019 € 4.443.773.

RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

De ratio van het weerstandsvermogen wordt als volgt berekend:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Totale weerstandscapaciteit}}{\text{Financiële impact risico's bij 90\% zekerheid}}$$

Op grond van de huidige gegevens bedraagt de ratio: € 4.443.773/ 598.353 = afgerond 7,43. Volgens de door uw raad vastgestelde Nota Weerstandsvermogen en risicomangement dient minimaal een ratio van 1,0 als streefwaarde te worden aangemerkt.

FINANCIËLE KENGETALLEN

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv) schrijft voor dat in deze paragraaf een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen wordt opgenomen met een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen.

De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht over de financiële positie van de gemeente.

Het gaat om de volgende kengetallen:

- 1a. netto schuldquote
- 1b. netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- 2. solvabiliteitsratio
- 3. grondexploitatie
- 4. structurele exploitatieruimte
- 5. belastingcapaciteit.

Voor de beoordeling van de financiële positie van gemeenten is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken.

De kengetallen *netto schuldquote* en *netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen*, *solvabiliteitsratio* en *grondexploitatie* hebben betrekking op de balans. De kengetallen *structurele exploitatieruimte* en *belastingcapaciteit* brengen tot uitdrukking of een gemeente over voldoende structurele baten beschikt en welke mogelijkheid de gemeente heeft om de structurele baten op korte termijn te vergroten.

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De *netto schuldquote* weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

De *solvabiliteitsratio* drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Het kengetal *grondexploitatie* geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten uit de programmabegroting/jaarrekening. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Voor de berekening van dit kengetal wordt de bouwgrond in exploitatie gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting/jaarrekening (exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

De relevantie van het kengetal *structurele exploitatieruimte* is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel moet conform het Bbv in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een

begroting, waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Voor de gemeenten wordt de *belastingcapaciteit* gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten van een meerpersoonshuishouden. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1, uitgedrukt in een percentage. omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).

Toelichting kengetallen

Er zijn door het Rijk en de provincie Overijssel geen normen gesteld, waaraan de financiële kengetallen van de gemeente moeten voldoen. Het is ook niet de bedoeling dat deze normen er komen. Het stellen van streefwaarden is een bevoegdheid van de gemeente. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft in een kamerbrief in mei 2016 over het financiële toezicht op gemeenten wel een categorie-indeling gepresenteerd hoe de kengetallen gespecificeerd zouden kunnen worden. Hij heeft de gemeenten per kengetal onderverdeeld naar 3 categorieën (zie de eerste tabel hieronder). In het algemeen is categorie A minder risicovol dan categorie B en B weer minder risicovol dan C. Dit is ook het geval bij grondexploitatie, maar in geval van een hoge netto schuldquote kan een hoge grondexploitatie juist een mogelijkheid bieden om een hoge netto schuldquote te verlagen. Bij de belastingcapaciteit worden de belastingen per gemeente vergeleken met het landelijk gemiddelde. Kleiner dan 100% betekent dat de gemeente nog beneden het landelijk gemiddelde zit.

Financieel kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1a. netto schuldquote	<90%	van 90% t/m 130%	>130%
1b. netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90%	van 90% t/m 130%	>130%
2. solvabiliteitsratio	>50%	van 20% t/m 50%	<20%
3. grondexploitatie	<20%	van 20% t/m 35%	>35%
4. structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
5. belastingcapaciteit: woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde	<95%	van 95% t/m 105%	>105%

Het beeld van Olst-Wijhe

Kengetallen voor gemeente Olst-Wijhe bij begroting 2019	Rekening 2016	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
1a. netto schuldquote	90,62%	78,13%	99,48%	93,56%	93,08%	88,00%	80,36%
1b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	68,85%	59,06%	78,23%	74,86%	74,45%	72,60%	64,73%
2. solvabiliteitsratio	24,00%	27,79%	20,05%	22,37%	22,95%	23,35%	24,67%
3. grondexploitatie	22,80%	19,07%	23,73%	20,72%	21,37%	21,27%	21,41%
4. structurele exploitatieruimte	4,25%	3,17%	0,02%	0,18%	1,09%	1,67%	2,30%
5. belastingcapaciteit: woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde	111,34%	109,32%	109,20%	109,45%	110,07%	110,70%	111,35%

De *netto schuldquote* en de *netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen*, nemen af door een afname van de schuldpositie, veroorzaakt door aflossingen. Het percentage valt voor een deel in categorie A, de laagste risicocategorie. In meerjarenbegroting zakt het percentage.

De *solvabiliteitsratio* vertoont in de meerjarenbegroting een stabiel beeld. Het eigen vermogen neemt jaarlijks af, doordat er meer aan de reserves wordt onttrokken dan dat er wordt toegevoegd.

Daarnaast neemt het balanstotaal ook af, door aflossing van langlopende gemeentelijke schulden. Het percentage ligt in risicocategorie B.

Het kengetal *grondexploitatie* wijkt in de meerjarenbegroting niet significant af van de jaarrekening 2017. Het verschil met de primitieve begroting 2018 wordt veroorzaakt door lager boekwaarden overeenkomstig de jaarrekening 2017. Het percentage ligt in risicocategorie B.

Uit het kengetal *structurele exploitatieruimte* blijkt dat de gemeente haar structurele lasten met haar structurele baten kan dekken. Het percentage ligt in risicocategorie A.

Het kengetal *belastingcapaciteit* geeft aan dat onze gemeente boven het landelijk gemiddelde uitkomt (=100%). Het percentage neemt de komende jaren marginaal toe. Dit komt enerzijds doordat er meerjarig rekening wordt gehouden met de stijging van 2% op de rioolheffing. Daarnaast wordt bij deze berekening het landelijk gemiddelde belastingtarief van 2017 (conform waarstaatjegemeente.nl) constant gehanteerd in het meerjarig perspectief. Het percentage ligt in risicocategorie C.

PARAGRAAF 3 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

INLEIDING

Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv) dient de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen tenminste de kapitaalgoederen wegen, riolering, water, groen en gebouwen te bevatten. Van deze kapitaalgoederen moeten in deze paragraaf zowel het beleidskader als de daaruit voortvloeiende financiële consequenties en de vertaling daarvan in de begroting worden aangegeven. De paragraaf geeft daarmee een dwarsdoorsnede van de begroting.

Het onderhoud van de kapitaalgoederen is van groot belang voor het optimaal functioneren van de gemeente, onder meer op het gebied van veiligheid, vervoer, recreatie en welzijn en welbevinden. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard de (jaarlijkse) lasten.

De kapitaalgoederen van onze gemeente kunnen als volgt gerubriceerd worden:

- infrastructuur (wegen, water, riolering, civieltechnische kunstwerken);
- voorzieningen (groen, verlichting, speel- en sportfaciliteiten);
- gebouwen.

Al deze kapitaalgoederen dienen onderhouden te worden. Gezien de duurzaamheid van de kapitaalgoederen is dat een taak die continue budgettaire middelen vergt.

Voor het verwezenlijken van de meeste gemeentelijke programma's spelen de kapitaalgoederen een rol. Omdat het onderhouden van de kapitaalgoederen veel geld kost en het uitstellen van onderhoud aanvankelijk niet tot problemen leidt (maar later des te meer), is het van belang er voor te waken dat onderhoud van kapitaalgoederen niet zonder nadere besluitvorming van de raad de sluitpost van de begroting wordt.

Dit wil niet zeggen, dat er geen flexibiliteit is bij het onderhoud van kapitaalgoederen. De vereiste kwaliteit is daarbij een sterk bepalende factor.

Voor de verschillende categorieën kapitaalgoederen zijn door ons afzonderlijke onderhoudsnota's en onderhoudsplanningen opgesteld. In het meerjaren onderhoud/investering programma (MJOP / MJIP) wordt de samenhang en integraliteit, zowel organisatiebreed als met externe partijen, afgestemd. Het MJOP/MJIP kijkt telkens 5 jaar vooruit en wordt elke 2 jaar bijgesteld. De uitgangspunten voor beheer en onderhoud van de verschillende kapitaalgoederen zijn in deze paragraaf opgenomen.

BELEIDSKADER, UITVOERING EN BUDGETTEN

Het onderstaande beleidskader voor het onderhoud van de kapitaalgoederen wordt gehanteerd.

Openbare ruimte

<p>Beleidskader</p>

<p>De kwaliteit van de openbare ruimte is vastgesteld op de onderstaande niveaus (verwezen wordt naar het raadsvoorstel Integraal beheer openbare ruimte (IBOR) van mei 2016). Daarvoor zijn de benodigde middelen in deze begroting opgenomen (op basis van besluitvorming in de Kadernota 2017-2021).</p>

Het onderhoudsniveau vanaf 2019:

Extra middelen zijn beschikbaar gesteld om daarmee het onderhoud van de infrastructuur op scenario 'voldoende' te kunnen onderhouden.

Beheercategorie	Centrum	Hoofdinfra	Woongebied	Bedrijventerrein	Buitengebied
Groen	Hoog	Basis	Basis	Laag	Laag
Wegen en water	Hoog	Basis	Basis	Laag	Laag
Meubilair	Hoog	Basis	Basis	Laag	Basis
Reiniging	Hoog	Basis	Basis	Laag	Laag
Technische installatie	Hoog	Basis	Basis	Laag	Basis
Kunstwerken	Hoog	Basis	Basis	Laag	Basis

Wegen

Beleidskader	<p>Beheer en onderhoud aan wegen vindt plaats op basis van het door ons in 2018 in verband met het IBOR plan vastgestelde Beleidsplan Wegen. Dit gebeurt op basis van de landelijk gebruikte systematiek van rationeel wegbeheer van de CROW en een schouw van de beeldkwaliteit.</p> <p>Elk jaar wordt de toestand van de wegverharding gemonitord. Het ene jaar op basis van beeldkwaliteit (monitor / kwaliteit schouw) en het andere jaar op basis van een uitgebreide weginspectie. Op basis daarvan stellen wij elke twee jaar een geactualiseerd beheerplan vast. In het beheerplan wordt aangegeven in hoeverre we voldoen aan de gestelde eisen en welk budget voor onderhoud nodig is voor de komende vijf jaar.</p> <p>Uit ons onderhoudsplan 2017 blijkt dat onze wegen op een voldoende kwaliteitsniveau zijn, waarbij de veiligheid van weggebruikers gegarandeerd is.</p> <p>Reconstructies van wegen: In het rationeel wegbeheer worden wegen beheerd volgens het rationeel wegbeheer tot vijf jaar voor reconstructie. De laatste vijf jaar wordt alleen het hoogst noodzakelijke onderhoud uitgevoerd. Reconstructies van wegen vinden plaats om uiteenlopende redenen, onder andere vanwege het einde van de levensduur van de gebruikte materialen, vervanging van riolering en verandering van de inrichting door wijziging van de functie van een weg. In programma 2 staat vermeld welke activiteiten in het kader van reconstructies worden uitgevoerd.</p>	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Aantal kilometers weg:	294 km
	waarvan (w.v.) buiten bebouwde kom	ca. 67 %
	w.v. binnen bebouwde kom	ca. 33 %
	Oppervlakte wegennet:	1.486.600 m ² ²⁹
	w.v. asfalt	57 %
	w.v. klinkers	38 %
w.v. overig	5 %	
Vertaling naar begroting	De budgetten zijn verwerkt in programma 2, taakveld 2.1 Verkeer en vervoer.	

Openbare verlichting

Beleidskader	Het beleidsplan, Licht In Openbare Ruimte, LIOR is in 2016 vastgesteld. Het is een beeldend beleidsplan, ontsloten via internet www.olst-
--------------	--

²⁹ Ontleend aan Beleidsplan wegen 2018

	<p>wijhe.verlichtinginbeeld.nl/map. Het beleidsplan gaat verder dan alleen openbare verlichting. Het gaat in op alle kunstmatige verlichting in de buitenruimte van onze gemeente, inclusief de openbare verlichting. In 2017 is er een uitvoeringsplan gemaakt voor het vervangen van 992 armaturen en 250 lichtmasten in drie jaar tijd. Het eerste vervangingsjaar is 2018. In 2020 zijn er 992 armaturen vervangen en bestaat ons areaal uit 50 % led verlichting.</p> <p>Uitgangspunten bij het beheer en onderhoud zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Periodieke controle van de lampen op hun goede werking. Defecte lampen worden vervangen. Uitgangspunt is dat minimaal 97% van onze openbare verlichting brandt. ➤ Verouderde verlichting, masten en armaturen worden vervangen op volgorde van prioriteit, tijdens reconstructies en projectmatig. ➤ Duurzaamheid. In het kader van duurzaamheid passen we armaturen toe met energie zuinige verlichting en een lange levensduur. 	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Lichtpunten	3.250 stuks
Vertaling naar begroting	De budgetten zijn verwerkt in programma 2, taakveld 2.1 Verkeer en vervoer.	
Riolering en water		
Beleidskader	<p>Naast de zorg voor het inzamelen van afvalwater heeft de gemeente de zorg voor hemelwater en grondwater. De daaruit voortvloeiende taken zijn geregeld in het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Olst-Wijhe 2016-2020, dat door uw raad in december 2015 is vastgesteld. In het plan staat aangegeven:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ welk beleid de gemeente voert voor de zorgplichten riolering; ➤ wat de gemeente aan rioleringsvoorzieningen heeft; ➤ hoe deze worden beheerd; ➤ welke voorzieningen aan vervanging of renovatie toe zijn; ➤ welke verbeteringen nog nodig zijn, onder meer voor het milieu; ➤ hoeveel dat alles kost; ➤ hoe deze kosten op de burgers en bedrijven worden verhaald. 	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Vrijvervalriolering	94 km
	(Riool)gemalen	20 stuks
	Persleidingen	2.500 m1
	Pompunits drukriolering	908 stuks
	Drukriolering	178 km
	Gemengde overstorten	16 stuks
	Regenwateruitlaten/-overstorten	34 stuks
	Randvoorzieningen (BergBezinkBassins)	4 stuks
	Inspectieputten	2.450 stuks
	Kolken	5.678 stuks
Lijngoten	1.800 m1	
Vertaling naar begroting	De budgetten zijn verwerkt in programma 2, taakveld 7.2 Riolering.	
Kunstwerken		
Beleidskader	<p>Onder kunstwerken worden verstaan: bruggen, duikers, loswal, steigers en beschoeiingen. Voor de uitvoering van het onderhoud op het niveau, zoals hierboven onder het kopje Onderhoud openbare ruimte is weergegeven, is een budget geraamd. Uitgangspunten bij dit niveau van beheer en onderhoud zijn:</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Er vindt regulier onderhoud plaats. ➤ Schades worden gerepareerd. ➤ De brugdekken worden regelmatig gereinigd. ➤ Het dek van de houten bruggen en betonnen bruggen wordt stroef gehouden d.m.v. een coating of slijtlaag. ➤ Leuningen worden regulier geschilderd <p>Het totaalbeeld heeft een minimale beeldkwaliteit. Ten gevolge van de bezuinigingen in het verleden besteden we meer aandacht aan veiligheid dan aan het aanzien. (Een stroef brugdek is belangrijker dan mooi geschilderde leuningen). De nota is in 2018 geactualiseerd in verband met het IBOR plan, waarbij ook is gekeken naar de technische kwaliteit en het budget dat nodig is om veiligheid te waarborgen en tijdig voor vervanging te kunnen zorgen.</p>	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Verkeersbruggen	29
	Spoortunnel	1
	Fietstunnel	1
	Fietsbrug	13
Vertaling naar begroting	De budgetten zijn verwerkt in programma 2, taakveld 7.1 Verkeer en vervoer.	
Openbaar groen/begraafplaatsen		
Beleidskader	<p>Het Groenbeleidsplan Olst-Wijhe 2007-2017 is door uw raad in 2006 vastgesteld. Op basis van de besluitvorming over de IBOR in 2016 vindt het onderhoudsniveau plaats, zoals hierboven bij het kopje Onderhoud openbare ruimte is aangegeven.</p> <p>Bij de vaststelling van het Bomenbeleidsplan in 2014 is het groenbeleid geëvalueerd. De gemeentelijke bomen, groter dan 40 cm. diameter, worden eens per 3 jaar gecontroleerd op veiligheid en onderhoud. Hiermee voldoen we aan onze zorgplicht.</p> <p>Het onderhoudsniveau van de begraafplaatsen handhaven we op een hoog niveau. Met het oog op het kostendekkend maken van de begraafplaatsen is in 2014 een nieuw beleids- en beheersplan vastgesteld.</p>	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Stedelijk groen binnen de bebouwde kom:	
	beplantingen	15 ha.
	gras (gazon, ruw gras, berm)	43 ha.
	Landschappelijk groen:	
gras, berm	80 ha.	
beplanting	2 ha.	
Begraafplaatsen	3 stuks	
Vertaling naar begroting	De budgetten zijn verwerkt in programma 2, taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie en taakveld 7.5 begraafplaatsen.	
Speel terreinen		
Beleidskader	<p>Het beleidskader (Zo spelen wij in Olst-Wijhe) is in 2015 geëvalueerd. In de uitvoering ligt de nadruk op het aantrekkelijk en uitdagend maken van de bestaande speelvoorzieningen. Een aantal beleidsuitgangspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Alle speeltoestellen die in beheer van de gemeente zijn worden twee keer per jaar geïnspecteerd. Onderhoud vindt plaats volgens het Attractiebesluit. ➤ In nieuwe woonwijken wordt 3% van de beschikbare ruimte als speelruimte bestemd. ➤ Het budget voor onderhoud en vervanging van speeltoestellen is gekort. Deze korting wordt opgevangen door een verruiming van de 	

	<p>speelcirkels. Indien speeltoestellen aan vervanging toe zijn, wordt onderzocht of het betreffende speelterrein op grond van deze ruimere speelcirkels verwijderd kan worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Onderhoud en beheer wordt uitgevoerd op een sober niveau. ➤ Efficiency in de uitvoering is gerealiseerd door samen met buurgemeente Raalte de inkoop van speeltoestellen en valondergronden aan te besteden. 	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Aantal speelplaatsen	75
	Aantal speeltoestellen	355
Vertaling naar begroting	De budgetten zijn opgenomen onder programma 2, taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie speelvoorzieningen.	
Gebouwen		
Beleidskader	Voor de in gemeentelijk beheer zijnde panden zijn Meerjarenonderhoudsplanningen (MJOP's) opgesteld. Uitgangspunt daarbij is dat de technische staat van de panden conform wettelijke richtlijnen moet zijn/blijven en dat de staat van onderhoud op redelijk/goed niveau moet zijn.	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Welzijnsgebouwen	10
	Brandweerkazernes Olst en Wijhe	2
	Gymnastieklokalen	3
	Kerktorens	3
	Aula's begraafplaatsen	2
	Gemeentegebouwen	2
	Onderwijsgebouwen	Het groot onderhoud is vanaf 1-1-2015 niet langer een gemeentelijke verantwoordelijkheid.
Vertaling naar begroting	De lasten van de gebouwen zijn verwerkt binnen de verschillende programma's in de begroting.	
	Sinds 1 januari 2015 zijn de schoolbesturen voor het primair onderwijs verantwoordelijk voor de kosten van buitenonderhoud aan hun schoolgebouwen.	
	De schoolbesturen hebben scenario's beschreven, die ervoor moeten zorgen dat op de lange termijn kwalitatief goede, kansrijke, toekomstbestendige en betaalbare voorzieningen voor onderwijs en kinderopvang in onze gemeente voorhanden zijn.	
	Verwezen wordt naar programma 3.	

PARAGRAAF 4 FINANCIERING

INLEIDING

De wet Financiering Decentrale Overheid (FIDO) stelt regels voor het financieringsgedrag van decentrale overheden. In het kader van deze wet is in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv) een paragraaf Financiering voorgeschreven, in zowel de begroting als in het jaarverslag.

Het beleid ten aanzien van het sturen, beheersen, verantwoorden over en toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's is vastgelegd in het Treasurystatuut Olst-Wijhe 2011 welke op 7 februari 2011 ter kennisname is gebracht aan uw raad.

Bij de wijzigingen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de invoering van Vennootschapsbelasting (VPB) voor de lagere overheden met ingang van 2016 is de toerekening van rente een belangrijk aandachtspunt.

Hoe met ingang van 1 januari 2016 met rente dient te worden omgegaan bij de grondexploitatie staat beschreven in de notitie grondexploitaties 2016 die de commissie BBV heeft uitgebracht. In de notitie rente 2017 wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en -baten in de begroting en jaarstukken. De bepalingen en richtlijnen van deze notitie treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2018.

DOELSTELLINGEN VAN DE TREASURYFUNCTIE

De treasuryfunctie dient tot:

- verzekeren van duurzame toegang tot de financiële markten tegen acceptabele condities;
- het tegengaan van ongewenste financiële risico's, zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's;
- het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
- het optimaliseren van de renteresultaten binnen de gegeven kaders en richtlijnen.

RISICOBEBEER FINANCIERING

Algemeen

Om de risico's te beperken is in het treasurystatuut een aantal uitgangspunten en verplichtingen opgenomen. Zo is in het statuut bepaald dat de gemeente in principe geen leningen aan derden verstrekt uit hoofde van haar "publieke taak". Ook staat de gemeente niet garant voor de betaling van rente en aflossingen van leningen die door derden worden aangegaan wanneer er sprake is van een zogenoemde voorliggende voorziening. Op deze algemene regel kan een uitzondering worden gemaakt voor welzijnsinstellingen.

Koersrisico's

Om het koersrisico te beperken is in het treasurystatuut bepaald welke producten gehanteerd mogen worden in de situatie van uitzettingen uit hoofde van treasury. Van structurele financieringsoverschotten op lange termijn (langer dan twee jaar) is op dit moment geen sprake.

Renterisicobehaar

In het kader van het renterisicobehaar mag de gemiddelde netto-vlokkende schuld per kwartaal van een openbaar lichaam de kasgeldlimiet niet overschrijden en mag het renterisico op het begrotingstotaal van een openbaar lichaam de renterisiconorm niet overschrijden.

De kasgeldlimiet en de renterisiconorm bedragen beide een percentage (8,5% respectievelijk 20%) van het begrotingstotaal van de gemeente. Indien een openbaar lichaam voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, stelt het daarvan de toezichthouder op de hoogte, en legt het de kwartaalrapportage en een plan om binnen de kasgeldlimiet te blijven ter goedkeuring voor aan de toezichthouder.

Hieronder treft u de berekende kasgeldlimiet en renterisiconorm aan.

De kasgeldlimiet geeft de toelaatbare omvang van de netto vlottende schuld aan en dient derhalve om het renterisico op de korte termijn te beheersen.

Berekening kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet moet berekend worden naar de situatie bij de aanvang van het kalenderjaar.	
Begrotingstotaal 2019	€ 44.254.474
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	8,50%
Kasgeldlimiet voor 2019 (afgerond)	€ 3.762.000

De renterisiconorm heeft betrekking op schuld met een looptijd van meer dan een jaar. De norm is gericht op een evenwichtige opbouw van de vaste schuld door gemeenten. Beoogd wordt te voorkomen dat er te grote renterisico's ontstaan in enig jaar door renteherziening of (her)financiering.

Verloop stand renterisiconorm (bedragen x € 1.000)				
Basisgegevens renterisiconorm	2019	2020	2021	2022
1 Renteherzieningen op leningen o/g				
2 Betaalde aflossingen	1.984	1.987	1.990	1.993
3 Renterisico (1 + 2)	1.984	1.987	1.990	1.993
4a Begrotingstotaal	44.254	41.871	42.010	41.049
4b Het bij Min. Regeling vastgesteld %	20	20	20	20
5 Renterisiconorm (4a x 4b /100)	8.851	8.374	8.402	8.210
6a Ruimte onder de risiconorm (5-3)	6.867	6.387	6.412	6.217
6b Overschrijding risiconorm (3-5)				

Conclusie: gedurende de planperiode blijft het renterisico ruim beneden de aangegeven normering.

Liquiditeitsrisico's

Om zo optimaal mogelijk om te gaan met de beschikbare liquiditeiten is een overeenkomst gesloten met de Bank Nederlandse Gemeenten. Voor wat betreft de bij de andere banken aangehouden rekeningen geldt dat het streven er op gericht is om daar te kunnen beschikken over beperkte saldi. Overschotten die op deze rekeningen ontstaan, worden periodiek overgeheveld naar de hoofdrekening bij de Bank Nederlandse Gemeenten.

OPTIMALISEREN VAN DE RENTERESULTATEN

Om maximaal te kunnen profiteren van een gunstige rentestand is het van belang dat naast inzicht in de renteontwikkelingen, beschikt wordt over actuele en betrouwbare informatie over de liquiditeitspositie. In dit kader worden er periodiek liquiditeitsplanningen opgesteld. Op basis hiervan wordt inzicht verkregen in de liquiditeitspositie op korte termijn. Daarnaast worden er planningen opgesteld voor de langere termijn. Voor juiste werking van deze planningen is het tijdig kunnen beschikken over betrouwbare informatie van evident belang.

Hieronder wordt de liquiditeitenplanning voor de periode 2019-2022 weergegeven.

Liquiditeitenplanning (lange termijn)			bedragen x 1.000		
Jaar	rente	aflossing	cashflow grondexploitatie	investeringen	totaal
2019	849	1.984	- 3.151	413	95
2020	780	1.987	- 1.888	426	1.305
2021	710	1.990	- 1.166	500	2.034
2022	640	1.993	- 1.070	0	1.563

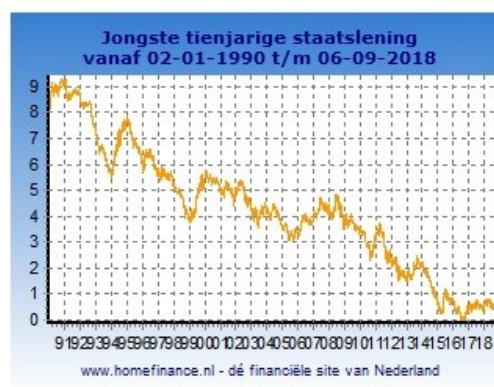
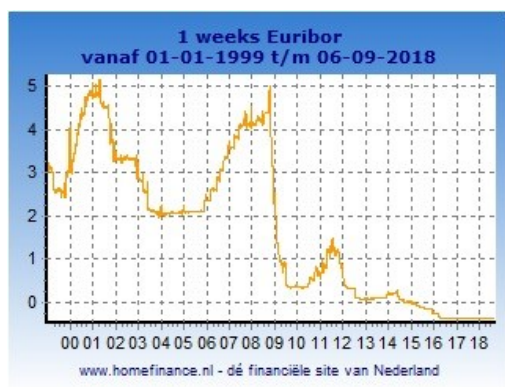
De begroting laat per 01-01-2019 een substantieel financieringstekort zien. Afhankelijk van met name de voortgang van de cashflow van de grondexploitatie zullen ter voldoening aan de wettelijke financieringsvoorschriften eventueel aanvullende geldleningen worden aangetrokken.

Schatkistbankieren/Schatkistbeleggen

Eind 2013 heeft het parlement de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) gewijzigd in verband met het rentedragend aanhouden van liquide middelen in 's Rijks schatkist (verplicht schatkistbankieren). Voor decentrale overheden (waaronder gemeenten) betekent dit dat zij verplicht zijn om hun overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Aangezien onze gemeente niet (structureel) beschikt over overtollige middelen is de impact van de wet, afgezien van extra administratieve handelingen, voor onze gemeente beperkt.

RENTEVISIE

Zoals blijkt uit navolgende grafieken bevinden de huidige rentetarieven zich op een historisch laag niveau. Het monetaire beleid van de ECB blijft zeer ruim. De effectenaankopen zullen na september 2018 verder worden verminderd, maar de officiële tarieven blijven onveranderd. De lange rentetarieven lopen in de komende 12 maanden naar verwachting wat op.

FINANCIERINGSBELEID

Wij hanteren in beginsel het principe van integrale financiering. In dit systeem bestaat er geen direct verband tussen een bepaalde investering en het financieringsmiddel. De rentekosten voor investeringen worden toegerekend via een gemiddeld percentage, de zogenaamde omslagrente. Met ingang van 2011 bedroeg deze 4%.

Bij expliciete besluitvorming kan hier van worden afgeweken (projectfinanciering).

In onze gemeente is dit van toepassing voor in het verleden aangetrokken woningbouwleningen ten behoeve van SallandWonen, welke onder dezelfde condities zijn doorverstrekkt.

Op basis van de notitie grondexploitatie 2016 wordt de aan de grondexploitatie toe te rekenen rente vanaf 2016 jaarlijks bepaald op het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente (2019: 2,87%) naar de verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen (0,72).

Met ingang van 2018 gelden voor de berekening van de (overige) omslagrente op basis van de notitie rente 2017 van de commissie BBV nieuwe voorschriften.

In onderstaand overzicht is de berekening van deze omslagrente weergegeven.

Conform de toegestane mogelijkheid is de berekende renteomslag naar boven afgerond op 2%.

RENTERESULTAAT TAAKVELD TREASURY

Overeenkomstig de door uw raad vastgestelde begrotingsrichtlijnen wordt voor zowel de berekening van de zogenaamde bespaarde rente alsmede voor de rentebijschrijving aan de reserves een percentage van 1,5% gehanteerd. Een uitzondering hierop vormt de bestemmingsreserve kapitaallasten gemeentehuis waaruit (gedeeltelijk) de kapitaallasten van het nieuwe gemeentekantoor worden gedekt (4%).

Voor de rente van op te nemen financieringsmiddelen met een korte looptijd (kasgeld) wordt op basis van de begrotingsrichtlijnen meerjarig 2,0% gehanteerd.

Gelet op de huidige historisch lage rentetarieven voor kort geld wordt voor 2019 1,5% gehanteerd.

Onderstaand overzicht schetst het renteresultaat op het taakveld Treasury over 2019.

Boekwaarde vaste activa per 1 januari 2019		62.662.856
Financieringsmiddelen per 1 januari 2019:		
Leningschuld	29.645.718	
Reserves	15.438.566	
Voorzieningen	10.419.055	
		55.233.339
Tekort aan financieringsmiddelen		7.429.517
De externe rentelasten over de korte en lange financiering:		
Rente van langlopende geldleningen		957.855
Rente van kasgeld (1,5% van € 6.948.232)		111.443
De externe rentebaten		- 350.489
Saldo rentelasten en baten		718.809
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend (2,07% van € 12.418.852)	- 257.070	
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (woningbouwleningen SallandWonen)	- 108.510	
De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken, die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	108.510	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		461.739
Rente over eigen vermogen		211.622
Rente over voorzieningen		88.697
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente (1,90%)		762.058
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag 2,00%)		- 802.732
Renteresultaat op het taakveld Treasury		40.674

PARAGRAAF 5 BEDRIJFSVOERING

BELEID EN STRATEGIE

De gemeentelijke organisatie ontwikkelt zich aan de hand van de Bedrijfsvoeringsvisie “naar de organisatie van morgen”. Daarmee speelt de organisatie in op de veranderende wereld, de gemeenschap van de toekomst en vraagstukken voor de nabije toekomst op bijvoorbeeld het gebied van het sociaal en ruimtelijk domein. De organisatie onderscheidt zich op basis van deze visie op dienstverlening, partnerschap en communicatie. Deze Bedrijfsvoeringsvisie is vertaald in een gefocust Uitvoeringsprogramma, met Wendbaarheid en Balans als leidende thema's. Ook zijn er ondersteunende programma's, zoals de visie dienstverlening, de nota participatie en het programma digitalisering.

MANAGEMENT

Op managementniveau wordt door middel van teamontwikkelplannen gewerkt aan het verder toegroeien naar taakvolwassen medewerkers en taakvolwassen teams. Daarmee kan de organisatie wendbaar inspelen op opgaven, is er eigentijds ruimte en uitdaging voor medewerkers én wordt de omvang van het management beperkt gehouden.

FINANCIËN EN MEDEWERKERS

De afgelopen jaren hebben verschillende heroverwegingen plaatsgevonden, waardoor de organisatie een substantieel kleinere omvang heeft gekregen. De bedrijfsvoering heeft vanwege de afgeslankte formatie in het teken gestaan van wendbaarheid en balans. Getracht is om ondanks de doorgevoerde bezuinigingen te blijven anticiperen op nieuwe ontwikkelingen en kwaliteit te blijven leveren aan de samenleving zonder de grenzen van ontoelaatbare werkdruk te overschrijden. Door een aantal autonome ontwikkelingen, maar ook door politiek-bestuurlijke ambities én beleidsintensivering is het nodig om de formatie op specifieke onderdelen in de organisatie uit te breiden. De financiële consequenties hiervan zijn in de begroting verwerkt. Hiermee rekening houdende zitten wij nog steeds ruim onder de landelijke norm van formatie die gemeenten van onze omvang kennen. De indicator bezetting in fte is voor onze gemeente in 2017 namelijk 6,1 fte per 1.000 inwoners en incl. DOWR 7 fte per 1.000 inwoners, terwijl het landelijke cijfer bij gemeenten minder dan 20.000 inwoners 8,5 fte per 1.000 inwoners is. In de Kadernota 2019-2022 zijn de ontwikkelingen met betrekking tot de formatie verder toegelicht en in deze begroting verwerkt.

Wij vinden het vanuit onze werkgeversrol belangrijk te werken aan een inclusieve samenleving waar iedereen en dan specifiek mensen met een arbeidsbeperking mee kunnen doen. Hier geven wij invulling aan door op diverse plekken in de organisatie extra banen te creëren. Ook voor de komende jaren blijft dit een belangrijk speerpunt.

Met teamplannen wordt door de Directie gestuurd op een effectieve en gestructureerde inzet van de beschikbare capaciteit voor bestuurlijke ambities en 'going concern' werkzaamheden. Keuzes worden aan de hand van het bestuurlijk dashboard in de portefeuilleoverleggen en in het overleg college – directie gemaakt.

Dat de organisatie met de aanpak van een Bedrijfsvoeringsvisie, een Uitvoeringsprogramma én een passend HRM beleid tot resultaat komt, blijkt uit het predicaat 'Zilver', dat vanuit Investors in People aan onze gemeente is toegekend. Om medewerkers ook in de toekomst te blijven binden en boeien aan onze organisatie is dit belangrijk en draagt dit bij aan een toekomstbestendige organisatie. Olst-Wijhe wil een zogenaamde 'ontwikkelgemeente' blijven. Dit geven wij vorm door de HR instrumenten in samenhang en ter ondersteuning van de strategische doelen in te zetten. Speerpunten hierbij zijn een strategisch personeelsbeleid, het werving- en selectiebeleid, competentie- en talentmanagement en een geactualiseerd opleidingsprogramma met als thema 'externe spiegeling op de bedoelingen'.

INFORMATIE

De VNG heeft in haar verenigingsstrategie De Gemeente 2020 de volgende passage opgenomen over de informatiemaatschappij.

“Vrije toegang tot kennis en informatie hebben de samenleving ingrijpend veranderd. Iedereen kan in principe meedoen: de hoeveelheid informatie neemt niet alleen exponentieel toe, het gebruik dat mensen en bedrijven ervan maken ook. De invloed van die ontwikkeling op het openbaar bestuur is immens, we profiteren van de geweldige kansen maar ondervinden ook de schaduwzijden van de democratisering van de informatie en informatietechnologie. Daarbij mogen we overigens niet vergeten dat een deel van onze samenleving niet voldoende aan kan haken. We zullen groepen in de samenleving moeten blijven ondersteunen, zodat zij niet over de rand van de informatiemaatschappij vallen. Het openbaar bestuur moet zich aan de informatiesamenleving aanpassen, anders zal de samenleving het openbaar bestuur wel aanpassen. Dat gaat een stuk verder dan papierloos vergaderen of het onderhouden van een website met gemeentelijke informatie. De aanpassing aan en adaptatie van de informatiesamenleving zal op verschillende niveaus moeten plaatsvinden: bij de bestuurlijke taakuitoefening, in de interne werkprocessen en in de gemeentelijke dienstverlening. Informatietechnologie is een belangrijke sleutel voor de verbetering van de gemeentelijke dienstverlening.

Een gestroomlijnde ICT-infrastructuur is belangrijk, zowel binnen de overheid als tussen de overheid en betrokken partners. Onder de noemer Digitale Agenda 2020 zetten we in op een collectieve aanpak voor gemeenten.

Dit doen we door middel van het faciliteren van projecten, met als kern ‘samen doen wat samen kan: collectief optreden waar mogelijk maakt ons sterk’.

De drie ambities van de Digitale Agenda 2020 zijn:

1. Transparant en efficiënt werken.
2. Werken als één overheid.
3. Standaardiseren waar mogelijk en lokaal maatwerk bieden waar nodig”.

In DOWR verband is met het oog op bovenstaande ontwikkelingen in de informatiemaatschappij en de Digitale agenda 2020 gewerkt aan een nieuwe I-visie, waarin een meerjarenperspectief voor de Informatie en ICT ontwikkeling van de gemeente wordt geschetst, inclusief een doorkijk van te verwachten kosten voor realisatie van het meerjarenperspectief. Op basis van de I-visie worden uitvoeringsplannen opgesteld. Hiervoor zal budget nodig zijn.

De DOWR gemeenten kennen ieder een eigen ontwikkelagenda om invulling te geven aan de positionering en taakinvulling. Het DOWR programma digitalisering is bijvoorbeeld vertaald naar een Programma Informatiemanagement dat in 2018 gestart is.

Het belang van informatieveiligheid en privacybescherming neemt toe. Investerings zijn nodig in de ICT-infrastructuur om informatieveiligheid op het vereiste niveau te krijgen. Ook nieuwe regelgeving als de AVG dwingt ons tot extra maatregelen, processen en procedures.

In de begroting zijn voor informatieveiligheid en privacy budgetten geraamd.

PROCESSEN

Met permanent verbeteren (‘lean’), met werken aan taakvolwassen medewerkers en teams, met programmatisch werken, met samenwerken in DOWR verband, met digitalisering, met investeren in het bestuurlijk – ambtelijk samenspel wordt gewerkt aan een organisatie die goede resultaten laat zien, op basis van de kracht van de kleine gemeente.

RESULTAATGEBIEDEN

De kwaliteit van onze bedrijfsvoering wordt uiteindelijk afgemeten aan de behaalde resultaten. Resultaten die gerealiseerd moeten worden met beperkte financiële middelen en met een relatief kleine formatie.

Het optimaliseren (lees: minimaliseren) van het kostenniveau blijft een belangrijk speerpunt voor de bedrijfsvoering. Daarbij mag de kwaliteit van de dienstverlening in de richting van onze burgers, bedrijven en instellingen niet uit het oog worden verloren. Door ons instrumentarium van

klanttevredenheidsonderzoeken, medewerkerstevredenheidsonderzoeken, Investor in People, Vensters voor Bedrijfsvoering en deelname aan de burgerpeiling van www.waarstaatjegemeente.nl consequent toe te passen, monitoren wij periodiek en gestructureerd onze resultaten. Door middel van periodieke deelname aan bepaalde benchmarks plaatsen we dit ook in een perspectief. Eind 2017 is ook weer een audit uitgevoerd volgens het Overheids- en Ontwikkelmodel (OO audit). Dit vormt input voor de teamontwikkelingsplannen 2019.

PARAGRAAF 6 VERBONDEN PARTIJEN

INLEIDING

Onze gemeente werkt met een aantal verbonden partijen samen om de gewenste beleidseffecten uit de begroting op een efficiënte - en doelmatige wijze te realiseren. Met deze externe partijen is de samenwerking op verschillende manieren georganiseerd.

VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partijen zijn partijen waarin de gemeente een financieel en bestuurlijk belang (deelneming) heeft. We spreken van financieel belang als de gemeente aansprakelijk is bij niet nakoming van verplichtingen of als er geen verhaalmogelijkheden zijn bij een faillissement. We spreken van een bestuurlijk belang als de gemeente zeggenschap heeft, bijvoorbeeld als een wethouder, raadslid of ambtenaar zitting heeft in het bestuur of namens de gemeente stemt bij een algemene vergadering van aandeelhouders.

In de “Kadernota Verbonden Partijen” zijn de verschillende soorten verbonden partijen toegelicht en zijn er regels vermeld voor het aangaan van diverse nieuwe samenwerkingen. Het proces van deelnemingen is een dynamisch gebeuren. Daarom treft u net als vorig jaar weer een aantal wijzigingen, c.q. aanvullingen aan die passen binnen de huidige kaders van de “Kadernota Verbonden Partijen”.

ONTWIKKELINGEN

Vordering op Enexis BV

Op dit moment resteert alleen nog de lening van de 4e tranche. De 4e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de 4e tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen.

Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 geliquideerd kunnen worden.

CSV Amsterdam BV

Na afwikkeling van eventuele claims zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang. Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 kunnen worden geliquideerd

Recreatiegemeenschap Salland

Door het wegvallen van de provinciale subsidie, het ontbreken van een gemeenschappelijke meerjarige oplossing voor deze financiële adering, de ontwikkeling van het recreatieschap (incl. recreatieplan) naar een beherend recreatieschap van de recreatief-toeristische (basis)voorzieningen hebben het Dagelijks en Algemeen Bestuur van de RGS op 16 maart 2016 besloten om een Quick Scan naar de mogelijkheden van opheffing uit te voeren. Het Dagelijks Bestuur van de RGS heeft op basis van de Quick Scan op 30 mei 2016 besloten om een projectorganisatie op te zetten die een verkenning doet naar de mogelijkheden tot en consequenties van opheffing van het RGS.

Het Dagelijks Bestuur van het Recreatieschap is uiteindelijk in juli 2018 akkoord gegaan met het liquidatieplan van de RGS, waarna het liquidatieplan eind 2018 voor besluitvorming zal worden voorgelegd aan de Colleges en Raden van de drie betrokken gemeenten. De liquidatie is voorzien per 1 januari 2019,

RISICO'S

Afhankelijk van de mate van verbondenheid (bijv. geplaatst aandelenkapitaal) zijn wij in meer of mindere mate in staat om invloed op het beleid van de betreffende verbonden partij uit te oefenen. In de “Kadernota Verbonden Partijen” is besloten gebruik te maken van arrangementensystematiek. Om te bepalen welk arrangement op een verbonden partij van toepassing is, wordt er om de twee jaar, in de periode na het zomerreces van de Raad, een

algemene (bestuurlijke en financiële) risicoanalyse uitgevoerd. Deze analyse leidt tot een risicoclassificatie van elke verbonden partij waaraan een sturingsarrangement gekoppeld wordt. Hoge risico's worden meegenomen in het weerstandsvermogen van de gemeente.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Uw raad van 5 februari 2018 heeft ingestemd met de gekoppelde arrangementen per verbonden partijen. Voor de actuele risicoanalyse wordt daarnaar verwezen. In deze paragraaf wordt uw raad conform dit beleid geïnformeerd over het risico bij de verbonden partijen in het arrangement extra en standaard, niet over het risico bij de verbonden partijen in het arrangement basis.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN EN PROGRAMMA'S

Hieronder staat een overzicht met de verbonden partijen van onze gemeente. In dit overzicht wordt vermeld wie de gemeente vertegenwoordigt en op welk beleidsterrein de verbonden partij actief is.

Verbonden partij	Soort	Relatie met programma	Bestuurlijke vertegenwoordiging
GGD IJsselland	GR	3	Dhr. A.G.J. Strien
Veiligheidsregio IJsselland	GR	1	Dhr. A.G.J. Strien
Konnected (voorheen Sallcon)	GR	3	Dhr. H.G. Engberink en dhr. A.G.J. Bosch
Recreatiegemeenschap Salland	GR	2	Dhr. H.G. Engberink en dhr. A.G.J. Bosch
Regionaal Sereviceteam Jeugd IJsselland	GR	3	Dhr. M. Blind
Omgevingsdienst IJsselland	GR	2	Dhr. M. Blind
Stichting de Mare	ST	3	Dhr. R. Leber en dhr. H. Olthof
Dimpact	VN	4	Dhr. D. Zielhuis
Publiek Belang Elektriciteitsproductie	B.V.	4	Dhr. A.G.J. Bosch
ROVA	N.V.	2	Dhr. M. Blind
Enexis Holding	N.V.	4	Dhr. A.G.J. Bosch
Wadinko	N.V.	4	Dhr. A.G.J. Bosch
Bank Nederlandse Gemeenten	N.V.	4	Dhr. A.G.J. Bosch
CBL Vennootschap	B.V.	4	Dhr. A.G.J. Bosch
Claim Staat Vennootschap	B.V.	4	Dhr. A.G.J. Bosch
Verkoop Vennootschap	B.V.	4	Dhr. A.G.J. Bosch

OVERZICHT PER VERBONDEN PARTIJEN

Vervolgens geven wij per verbonden partij nadere informatie. Deze informatie beperkt zich tot het wettelijk minimum conform Bbv. Van deze verbonden partijen zijn de laatst bekende cijfers meegenomen.

GGD IJsselland (GR)		Zwolle	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Burgemeester A.G.J. Strien	
Openbaar belang (doelstelling)			
Beschermen en bevorderen van de gezondheid van onze inwoners.			
Bestuurlijk belang			
De GGD IJsselland wordt gevormd door elf gemeenten (Dalftsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle). Iedere gemeente heeft 1 stem. Onze burgemeester heeft zitting en inspraak in het algemeen bestuur.			
Financieel belang			
Er wordt aan de GGD een jaarlijkse bijdrage betaald. In 2019 bedraagt deze € 607.732,-.			
Eigen vermogen (x € 1.000)		Vreemd vermogen (x € 1.000)	
31 december 2018	31 december 2019	31 december 2018	31 december 2019
€ 1.239	€ 1.227	€ 5.511	€ 5.283
Resultaat 2019 (x € 1.000)	€ -		
Risico's en kansen			
Elke gemeente geeft een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonerbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. Aanvullende producten en diensten worden gefinancierd door de gemeenten die deze afnemen. Voor de risico's voor incidentele aanvullende diensten (maatwerk en projecten) is een aparte voorziening getroffen. Indien de weerstandscapaciteit niet voldoet, kunnen gemeenten – naar rato van het inwonertal - worden aangesproken op een eventueel exploitatietekort.			

Veiligheidsregio IJsselland (GR)		Zwolle	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Burgemeester A.G.J. Strien	
Openbaar belang (doelstelling)			
Zorgdragen voor de veiligheid van onze inwoners door veiligheidstaken uit te voeren op basis van de Wet veiligheidsregio's.			
Bestuurlijk belang			
De veiligheidsregio wordt gevormd door elf gemeenten. Onze burgemeester heeft zitting en inspraak in het dagelijks bestuur en in het algemeen bestuur.			
Financieel belang			
De bijdrage over 2019 aan de Veiligheidsregio bedraagt € 1.416.417,-. Dat is ongeveer 4,09% van de totale bijdrage van de 11 gemeenten. Onze gemeente heeft ook in 2019 weer een maatwerkafpraak met de veiligheidsregio van € 33.419.			
Eigen vermogen (x € 1.000)		Vreemd vermogen (x € 1.000)	
31 december 2018	31 december 2019	31 december 2018	31 december 2019
€ 3.435	€ 4.008	€ 30.899	€ 31.421
Resultaat 2019 (x € 1.000)	€ (352,00)		
Risico's en kansen			
<p>Er is een risicoprofiel opgesteld om de risico's van de organisatie in kaart te brengen. Deze zijn in een rapportage vastgelegd. Op basis van alle risico's met bijbehorende inschatting is een analyse gemaakt van het benodigde weerstandsvermogen voor Veiligheidsregio IJsselland. Met behulp van een zogenaamde Monte-Carlo (MC)-simulatie is het verband tussen risico en aan te houden weerstandsvermogen bepaald. Uit de rapportage van risicomangement blijkt dat, op basis van een zekerheidspercentage van 90%, het weerstandsvermogen 1,18 mln. euro zou moeten bedragen. De benodigde weerstandscapaciteit ligt in de lijn der verwachting op basis van de bedragen die andere veiligheidsregio's hanteren. Veiligheidsregio IJsselland heeft op dit moment een weerstandsvermogen van één mln. euro, dat geeft een betrouwbaarheid van 85%. Dit betekent dat de veiligheidsregio bij een dergelijke weerstandscapaciteit naar verwachting eenmaal in de zes à zeven jaar niet in staat zal zijn zonder aanvullende financiering een positief eigen vermogen te behouden.</p>			

Konnected (GR)		Deventer	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder A.G.J. Bosch en wethouder H.G. Engberink	
Openbaar belang (doelstelling)			
Konnected (voorheen Sallcon) is een sociaal werkvoorzieningsschap voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Konnected is één van de partijen die de participatiewet uitvoert.			
Bestuurlijk belang			
De Gemeenschappelijk Regeling (GR), het samenwerkingsverband tussen de gemeenten Deventer en Olst-Wijhe, is 100% aandeelhouder van Konnected.			
Financieel belang			
Onze gemeente verstrekt een jaarlijkse bijdrage aan Konnected. Voor 2019 bedraagt deze € 2.029.542,-.			
Eigen vermogen ((x € 1.000)		Vreemd vermogen (x € 1.000)	
31 december 2018	31 december 2019	31 december 2018	31 december 2019
€ 10.542	€ 10.279	€ 293	€ 156
Resultaat 2019	€ -		
Risico's en kansen			
Door de afbouw van de rijksbijdrage WSW worden in meerjarenperspectief exploitatieverliezen geleden die met inzet van eigen reserves t/m 2024 (GR en BV tezamen) kunnen worden afgedekt			

Recreatiegemeenschap Salland (GR)		Raalte	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder H.G. Engberink en wethouder A.G.J. Bosch	
Openbaar belang (doelstelling)			
Het beheren en onderhouden van de recreatieve infrastructuur en het behartigen van de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van openluchtrecreatie (in ruime zin)			
Bestuurlijk belang			
Wethouders hebben zitting in het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur van de GR			
Financieel belang			
De Recreatiegemeenschap Salland (GR) is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Deventer, Raalte en Olst-Wijhe. Alle gemeenten zijn gezamenlijk 100% eigenaar van de RGS. Iedere gemeente betaalt een bedrag per inwoner. De deelnemende gemeenten in de RGS hebben in 2016 besloten mogelijkheden tot en consequenties van opheffing in beeld te brengen. De liquidatie is voorzien per 1 januari 2019.			
* Financiële cijfers van het begroting 2019 zijn nog niet bekend. Om deze reden zijn de cijfers van de jaarrekening 2017 hier weergegeven			
Eigen vermogen (x € 1.000)		Vreemd vermogen (x € 1.000)	
31 december 2016	31 december 2017	31 december 2016	31 december 2017
€ 612	€ 589	€ 663	€ 506
Resultaat 2017 (x € 1.000)	€ 25		
Risico's en kansen			
n.v.t			

Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland (GR)		Zwolle	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder M. Blind	
Openbaar belang (doelstelling)			
Het Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland handelt namens onze gemeente de facturen van de jeugdzorgaanbieders af. De organisatie heeft ten doel dit efficiënter en effectiever te doen dan de gemeente.			
Bestuurlijk belang			
Het RSJ wordt gevormd door 11 gemeenten in de regio IJsselland (Dalftsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle). Alle gemeenten zijn gezamenlijk 100% eigenaar.			
Financieel belang			
Er wordt een jaarlijkse bijdrage uitbetaald aan het Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland (2019 ; € 2.814.608,-). Daarnaast wordt er een jaarlijkse bijdrage betaald voor apparaatskosten (2019 ; € 68.296,-). Het RSJ IJsselland heeft geen eigen vermogen. De financiering door de 11 gemeenten vindt op basis van de meicirculaire plaats. Aan het eind van het begrotingsjaar vloeien overschotten terug naar de gemeenten of zullen gemeenten extra moeten bijdragen.			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2018	31 december 2019	31 december 2018	31 december 2019
nvt	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat 2019	Geen Resultaat		
Risico's en kansen			
De uitgaven 2018 zijn mogelijk hoger dan het beschikbare budget. Het risico bestaat dat ondanks diverse transformatiebewegingen dit ook in 2019 het geval zal zijn. Dit risico wordt onder andere gedekt binnen het totaalbudget sociaal domein, danwel de Reserve Nader te bestemmen middelen.			

Omgevingsdienst IJsselland (GR)		Zwolle	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder M. Blind	
Openbaar belang (doelstelling)			
De omgevingsdienst IJsselland (OD) voert voor onze gemeente een deel van de taken uit voortvloeiende uit de wet WABO. Daarnaast voert de OD de VTH-taken uit (vergunning, toezicht en handhaving) op bedrijven en inwoners.			
Bestuurlijk belang			
De Omgevingsdienst (OD) en de deelnemende overheden werken samen door middel van Dienstverleningsovereenkomsten (DVO). De OD wordt gevormd door elf gemeenten en de provincie Overijssel. Onze wethouder M. Blind heeft zitting en inspraak in het algemeen bestuur.			
Financieel belang			
Iedere gemeente betaalt een bedrag via een vastgestelde verdeelsleutel. De totale gemeentelijke bijdrage (2019) voor onze gemeente bedraagt € 520.940,-.			
Eigen vermogen (x € 1.000)		Vreemd vermogen (x € 1.000)	
31 december 2018	31 december 2019	31 december 2018	31 december 2019
nihil	nihil	nihil	nihil
Resultaat 2019 (x € 1.000)	Geen Resultaat		
Risico's en kansen			
Op 1 januari 2018 is de Omgevingsdienst IJsselland gestart als opvolger van de RUD (Regionale Uitvoeringsdienst IJsselland). Inmiddels is de OD gehuisvest in het stadskantoor van Zwolle. Aangezien sprake is van een "startende" organisatie, zijn nog geen ervaringscijfers voor handen en is daardoor het risico op afwijkingen groter. De opstartbegroting van de OD is opgesteld aan de hand van al bestaande omgevingsdiensten. Het is daarom nog onduidelijk of de huidige opstartbegroting 'volledig' is. Uit de laatste financiële risicoanalyse blijkt dat de Omgevingsdienst 1% van de totale begroting heeft opgenomen om onvoorziene kosten te dekken. Daarnaast beschikt de OD (nog) niet over een reserve of voorziening. Dit heeft als gevolg dat de partners (gemeenten en provincie) bij financiële tekorten direct worden aangesproken.			

Stichting de Mare (Openbaar basisonderwijs) (ST)		Raalte	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Raadslid dhr. R. Leber en raadslid dhr. H. Olthof	
Openbaar belang (doelstelling)			
Het verzorgen van goed en waardevol onderwijs voor onze inwoners.			
Bestuurlijk belang			
Bij oprichting van de stichting is gebruik gemaakt van de Wet gemeenschappelijke regelingen door het instellen van een 'toezichhoudend orgaan'. Dit orgaan oefent het wettelijk verplichte toezicht op het openbaar onderwijs uit namens de beide gemeenteraden.			
Financieel belang			
Stichting de Mare wordt hoofdzakelijk gefinancierd door het Ministerie van OC en W en is een financieel zelfstandige entiteit.			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2018	31 december 2019	31 december 2018	31 december 2019
n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat 2019	n.v.t.		
Risico's en kansen			
n.v.t.			

Coöperatie Dimpact (VN)		Enschede	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Gemeentesecretaris D. Zielhuis	
Openbaar belang (doelstelling)			
Vereenvoudigen en verbeteren van digitale (dienstverlenings) processen en digitale aanvragen voor onze gemeenten, ter bevordering van de service naar onze inwoners.			
Bestuurlijk belang			
Via stemrecht als lid. Onze gemeente heeft zeggenschap over de entiteit en de bedrijfsvoering van de organisatie. Alle lidgemeenten bepalen het beleid en sturen de ontwikkelingen aan, via de governance structuur. Daarin hebben de lidgemeenten een gelijke stem, ongeacht inwonersaantal. De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens).			
Financieel belang			
Onze gemeente verstrekt een contributie aan Dimpact middels de DOWR bijdrage.			
* Financiële cijfers van het begroting 2019 zijn nog niet bekend. Om deze reden zijn de cijfers van de jaarrekening 2017 hier weergegeven.			
Eigen vermogen (x € 1.000)		Vreemd vermogen (x € 1.000)	
31 december 2016	31 december 2017	31 december 2016	31 december 2017
€ 773	€ 1.105	€ 1.991	€ 1.416
Resultaat 2017 (x € 1.000)	€ 22		
Risico's en kansen			
n.v.t.			

Publiek Belang Elektriciteitsproductie (B.V.)		's-Hertogenbosch	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder A.G.J. Bosch	
Openbaar belang (doelstelling)			
Borging publieke belangen kerncentrale Borssele voor den duur van 8 jaar na 30 september 2011.			
Bestuurlijk belang			
Via stemrecht als aandeelhouder. Onze gemeente heeft inspraak op de verbonden partij in de Algemene vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang			
Onze gemeente bezit 64.662 aandelen met een nominale waarde van € 1, - per aandeel (totaal belang € 64.662, -).			
Eigen vermogen (x € 1.000)		Vreemd vermogen (x € 1.000)	
31 december 2018	31 december 2019	31 december 2018	31 december 2019
€ 1.610	€ 1.590	€ 5	€ -
Resultaat 2019 (x € 1.000)	€ (20)		
Risico's en kansen			
n.v.t			

ROVA (N.V.)		Zwolle	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder M. Blind	
Openbaar belang (doelstelling)			
ROVA houdt zich bezig met een efficiënte en effectieve uitvoering van de gemeentelijk afvalzorgplicht voor onze burgers.			
Bestuurlijk belang			
Via stemrecht als aandeelhouder. Onze gemeente heeft inspraak op de verbonden partij in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens).			
Financieel belang			
Onze gemeente is in het bezit van 112 aandelen categorie A en 90 aandelen categorie B. ROVA levert daarnaast een structureel dividend voor haar aandeelhouders.			
* Financiële cijfers van het begroting 2019 zijn nog niet bekend. Om deze reden zijn de cijfers van de begroting 2018 hier weergegeven.			
Eigen vermogen (x € 1 mln.)		Vreemd vermogen (x € 1 mln.)	
31 december 2017	31 december 2018	31 december 2017	31 december 2018
36,8	37,8	50,5	50,5
Resultaat 2018 (x 1 mln.)	4,0		
Risico's en kansen			
Gezien de activiteiten van ROVA (zij opereert vrijwel alleen voor gemeenten) en de financiële positie van de ROVA (een eigen vermogen van € 38 mln.) wordt het risico gering geacht.			

Enexis Holding (N.V.)		's-Hertogenbosch	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder A.G.J. Bosch	
Openbaar belang (doelstelling)			
Enexis beheert het energienetwerk voor onze inwoners. Enexis distribueert en transporteert energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water.			
Bestuurlijk belang			
Via stemrecht als aandeelhouder. Onze gemeente heeft inspraak op de verbonden partij in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens).			
Financieel belang			
Onze gemeente bezit 64.662 aandelen met een nominale waarde van € 1, - per aandeel (totaal belang € 64.662, -).			
* Hieronder zijn geraamde financiële gegevens uit de begroting 2019 van de partij			
Eigen vermogen (x € 1 mln.)		Vreemd vermogen (x € 1 mln.)	
31 december 2018	31 december 2019	31 december 2018	31 december 2019
3.804	3.804	4.052	4.052
Resultaat 2019 (x 1 mln.)	€ 200		
Risico's en kansen			
n.v.t			

Wadinko (N.V.)		Zwolle	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder A.G.J. Bosch	
Openbaar belang (doelstelling)			
Het stimuleren van gezonde bedrijvigheid (vooral stuwende sectoren, zoals zakelijke dienstverlening en industrie) en daarmee de groei en het behoud van werkgelegenheid in de regio.			
Bestuurlijk belang			
Via stemrecht als aandeelhouder. Onze gemeente heeft inspraak op de verbonden partij in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens).			
Financieel belang			
Onze gemeente bezit 60 van de 2389 geplaatste aandelen (2,5%).			
Eigen vermogen (x € 1 mln.)		Vreemd vermogen (x € 1 mln.)	
31 december 2018	31 december 2019	31 december 2018	31 december 2019
68	68,5	1,5	1,5
Resultaat 2019 (x 1 mln.)	1,25		
Risico's en kansen			
n.v.t			

Bank Nederlandse Gemeenten (N.V.)		's-Gravenhage	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder A.G.J. Bosch	
Openbaar belang (doelstelling)			
BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. BNG is een betrouwbare eigentijdse bank en expert in het financieren van publieke voorzieningen. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG duurzaam bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.			
Bestuurlijk belang			
Via stemrecht als aandeelhouder. Gemeente Zwolle vertegenwoordigt de Overijsselse gemeenten tijdens de Algemene vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang			
Onze gemeente bezit 18.252 aandelen à € 2,50 nominaal met een nominale waarde van € 45.630. BNG levert daarnaast een structureel dividend voor haar aandeelhouders. * Financiële cijfers van het begroting 2019 zijn nog niet bekend. Om deze reden zijn de cijfers van de jaarrekening 2017 hier weergegeven.			
Eigen vermogen (x € 1 mln.)		Vreemd vermogen (x € 1 mln.)	
31 december 2016	31 december 2017	31 december 2016	31 december 2017
€ 4.486	€ 4.953	€ 149.483	€ 135.041
Resultaat 2017 (x 1 mln.)	€ 393		
Risico's en kansen			
n.v.t			

CBL Vennootschap (B.V.)		's-Hertogenbosch	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder A.G.J. Bosch	
Openbaar belang (doelstelling)			
De functie van deze vennootschap was de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent te vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en te fungeren als "doorgeefluik" voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds. Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.			
Bestuurlijk belang			
Ondanks dat het CBL Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.			
Financieel belang			
Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.			
Eigen vermogen (x € 1.000)		Vreemd vermogen (x € 1.000)	
31 december 2018	31 december 2019	31 december 2018	31 december 2019
€ 135	€ 125	€ 5	€ 5
Resultaat 2019 (x € 1.000)	€ (10)		
Risico's en kansen			
n.v.t			

Claim Staat Vennootschap (B.V.)		's Hertogenbosch	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder A.G.J. Bosch	
Openbaar belang (doelstelling)			
Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent en Attero. (namens de verkopende aandeelhouders van Essent en Attero)			
Bestuurlijk belang			
De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld. Eventuele claims kunnen door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) worden ingediend. Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang. Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 kunnen worden geliquideerd.			
Financieel belang			
De gemeente Olst-Wijhe is klein aandeelhouder van deze BV.			
Eigen vermogen (x € 1.000)		Vreemd vermogen (x € 1.000)	
31 december 2018	31 december 2019	31 december 2018	31 december 2019
€ 770	€ 670	€ 65	€ -
Resultaat 2019 (x € 1.000)	€ (100)		
Risico's en kansen			
n.v.t			

Verkoop Vennootschap (B.V.)		's Hertogenbosch	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder A.G.J. Bosch	
Openbaar belang (doelstelling)			
Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent. (namens de verkopende aandeelhouders Essent)			
Bestuurlijk belang			
Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap. Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.			
Financieel belang			
Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.			
Eigen vermogen (x € 1.000)		Vreemd vermogen (x € 1.000)	
31 december 2018	31 december 2019	31 december 2018	31 december 2019
€ 138	€ 125	€ 8	€ 8
Resultaat 2019 (x 1.000)	€ (13)		
Risico's en kansen			
n.v.t			

PARAGRAAF 7 GRONDBELEID

INLEIDING

Grondbeleid is om twee redenen van belang. In de eerste plaats vanwege de relatie met de doelstelling van programma 2 Leefomgeving en in de tweede plaats vanwege het financiële belang en de risico's.

Grondbeleid gemeente Olst-Wijhe

In de Nota Grondbeleid 2018 – 2021 wordt het begrip grondbeleid als volgt gedefinieerd: *“Het op zodanige wijze handhaven van het bestaande grondgebruik, het innemen van grondpositie, dan wel het zodanig realiseren van gewenste veranderingen in dat grondgebruik, dat dit past in de doelstellingen die de gemeente geformuleerd heeft in het kader van het ruimtelijke beleid.”* Hieruit blijkt dat het grondbeleid een belangrijke bijdrage levert aan de realisatie van de ruimtelijke doelstellingen.

In de huidige Nota Grondbeleid wordt uitgegaan van een situationeel grondbeleid, waarbij per initiatief/ontwikkeling wordt gekozen welke vorm van grondbeleid door de gemeente wordt gehanteerd: actief of faciliterend. De gemeente heeft voor de komende jaren voldoende grondposities om de geplande ontwikkelingen mogelijk te maken. Daarnaast bewegen andere partijen zich op de grondmarkt waardoor ook de instrumenten voor het faciliterende grondbeleid steeds meer moeten worden ingezet. De Wet ruimtelijke ordening (grondexploitatiewet) biedt de mogelijkheid om via overeenkomsten of exploitatieplannen gemeentelijke kosten te verhalen. Daarnaast kunnen eisen aan bijvoorbeeld woningbouwprogrammering, fasering of de inrichting van de openbare ruimte worden gesteld.

Jaarlijks worden de grondexploitaties van de lopende projecten aangepast aan de huidige marktsituatie. Dit betekent dat voor alle exploitaties is gekeken naar het uitgiftetempo van de kavels en de grondprijzen. Ook is nauwkeurig gekeken naar de in elke grondexploitatie opgenomen plankosten. Wij streven naar sluitende grondexploitaties. Dit is echter niet altijd het geval, mede als gevolg van de slechte marktomstandigheden tijdens de economische crisis. Is er sprake van een verwacht verlies op een grondexploitatie, dan wordt er op basis van de Bbv-regelgeving een verliesvoorziening getroffen.

Uitvoering grondbeleid

De uitvoering van het grondbeleid behelst voornamelijk de volgende taken:

- Het beheer van onroerende zaken (permanent beheer)
- Productie van bouwgronden, grondexploitatie (verwerving, tijdelijk beheer, bouwrijp maken, verkoop bouwgrond en woonrijp maken).
- Het maken en vastleggen van afspraken met derden in een (anterieure) overeenkomst betreffende de kosten van de grondexploitatie van de locatie, planschadekosten, financiële zekerheidsstelling, tijdvak en fasering, locatie-eisen, woningbouwcategorieën en de planologische procedures.

Regelgeving

Binnen de grondexploitatie zijn de financiële risico's die worden gelopen vaak groot en de doorlooptijden lang. Een helder beeld en een reële inschatting van de financiële risico's is dan op zijn plaats. Van de resultaten van de grondexploitaties wordt verwacht dat deze positief zijn en/of een substantiële bijdrage leveren aan de (ruimtelijke) doelstellingen. Als blijkt dat het (geprognosticeerde) resultaat van een exploitatie negatief uitvalt, moet er, conform de voorschriften in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv) een voorziening ter afdekking van het tekort gevormd te worden ten laste van de algemene middelen of reserves. Heeft een grondexploitatie een gecalculerde winst, dan moet deze (tussentijdse) winst worden genomen volgens de percentage of completion methode (poc-methode). Deze methode houdt in dat voor

zover er gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd er naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst genomen moet worden. Als er nog risico's of onzekerheden bestaan ten aanzien van het te realiseren resultaat, dan moeten deze eerst in het verwachte resultaat worden verdisconteerd alvorens de poc-methode wordt toegepast. Winstnemingen worden toegevoegd aan de algemene reserve grondexploitatie.

De Commissie BBV heeft een aantal stellige uitspraken gedaan ten aanzien van de regelgeving met betrekking tot de grondexploitatie in hun Notitie Grondexploitatie 2016 (maart 2016). Eén van de uitspraken betreft de rente. Deze moet worden gebaseerd op het gewogen gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding VV/TV (vreemd vermogen/totaal vermogen). Het gemiddelde rentepercentage wordt jaarlijks vastgesteld. Een andere stellige uitspraak betreft de disconteringsvoet. Dit is voor alle gemeentes bepaald op maximaal 2%. Hierbij is aangesloten bij het prijsinflatiestreefcijfer van de Europese Centrale Bank.

Resultaten grondexploitatie

De huidige grondexploitatie is opgesteld conform de stellige uitspraken van de Commissie BBV. In onderstaand overzicht zijn de resultaten van de grondexploitatie weergegeven, zoals deze zijn opgenomen in de jaarrekening 2017. Eveneens is inzichtelijk gemaakt welk deel van het verschil ten opzichte van de jaarrekening 2016 het gevolg is van projectinhoudelijke wijzigingen.

Resultaten onderhanden werken	A	B	C	D	D-C	
	Resultaat* JR 2016 per 1-1-2017	Toevoeging 2% rente	Resultaat* JR 2016 per 1-1-2018	Resultaat* JR 2017 per 1-1-2018	Projectinhoudelijk verschil	
Meente Zuid	€ 295.522	€ 5.910	€ 301.432	€ 248.426	€ -53.006	Nadelig
Wesepe bedrijventerrein	€ -145.793	€ -2.916	€ -148.709	€ -171.975	€ -23.266	Nadelig
Wesepe woningbouw	€ -924.859	€ -18.497	€ -943.356	€ -828.514	€ 114.842	Voordelig
Noorder Koeslag**	€ 1.111.134	€ 22.223	€ 1.133.357	€ 1.368.238	€ 234.881	Voordelig
Boerhaar	€ -251.217	€ -5.024	€ -256.241	€ -204.206	€ 52.035	Voordelig
Zonnekamp Oost	€ 71.538	€ 1.431	€ 72.969	€ 253.206	€ 180.237	Voordelig
Zonnekamp West***	€ 383.899	€ 7.678	€ 391.577	€ 5.395	€ -386.182	Nadelig
De Enk	€ -2.212.706	€ -44.254	€ -2.256.960	€ -2.322.967	€ -66.007	Nadelig
Totaal	€ -1.672.482	€ -33.450	€ -1.705.932	€ -1.652.397	€ 53.535	Voordelig
					D-C	D-A
Totaal verlies	€ -3.534.575		€ -3.605.267	€ -3.527.662	€ 77.605	€ 6.913
Totaal winst	€ 1.862.093		€ 1.899.335	€ 1.875.265	€ -24.070	€ 13.172

* : contante waarde per 1 januari

** : Resultaat JR2017 na winstneming van

€ 648.767

*** : Resultaat JR 2017 na winstneming van

€ 364.940

€ 1.013.707

Het resultaat/perspectief voor het totaal van alle grondexploitatie ziet er in het kort als volgt uit:

- Het verwachte resultaat van de grondexploitatie op contante waarde 1 januari 2018 bedraagt circa € 1,65 miljoen negatief (was per 1 januari 2017: € 1,67 miljoen negatief). Dit is na winstneming uit de projecten Noorder Koeslag van € 648.767 en Zonnekamp West van € 364.940.
- De opbrengst grondverkoop in 2017 (inclusief rente) bedraagt € 3,33 miljoen, in 2016 was deze € 2,94 miljoen.
- De verliesvoorziening wordt gevormd ter afdekking van alle negatieve complexen, per contante waarde 1 januari van dat jaar. In de jaarrekening 2017 was dit een bedrag van € 3,53 miljoen.

Specifieke ontwikkelingen grondexploitaties

Algemeen

De grondexploitaties zijn bij de jaarrekening 2017 uitgebreid tegen het licht gehouden. Dit heeft geleid tot aanpassingen van de grondexploitaties en de verliesvoorziening. De economie trekt aan. Dit heeft vooral zijn weerslag op de verkoop van woningbouw kavels. In de grondexploitaties voor woningbouw is rekening gehouden met deze economisch gunstiger tijden. Ook is merkbaar dat de markt voor bedrijfskavels enigszins aantrekt. Op basis van onderzoeken van Stec en de provincie is een overschot aan bedrijventerreinen geconstateerd voor de komende 10 jaar, waarbij een deel van dit overschot is toe te rekenen aan gemeentelijke gronden. In de jaarrekening 2016 zijn de opbrengsten van het bedrijventerrein Wesepe reeds verder uitgefaseerd en de grondopbrengsten van het bedrijventerrein De Enk naar beneden bijgesteld naar agrarische waarde. Derhalve is deze overprogrammering financieel verwerkt in de grondexploitaties. Door onder andere extra personele inzet wordt de verkoop van bedrijfskavels gestimuleerd. De resultaten hiervan worden langzaam zichtbaar.

Meente Zuid

Op dit bedrijventerrein is bijna 0,5 hectare uitgeefbaar. In de grondexploitatie wordt uitgegaan van een verkoop in twee delen in 2019 en 2020.

Wesepe bedrijventerrein

Op dit bedrijventerrein zijn nog 6 bouwrijpe kavels van gezamenlijk 1,3 hectare uitgeefbaar. De looptijd van het project is tot en met 2028. De belangstelling voor dit bedrijventerrein trekt duidelijk aan. Dit blijkt uit het feit dat er momenteel drie grondaanbiedingen zijn gedaan aan potentiële kopers. Hiernaast vinden enkele oriënterende gesprekken plaats met belangstellenden voor dit gebied. De verwachting over eventuele verkoop staat hierin (nog) niet aangegeven omdat wij e.e.a. pas verwerken als dit meer concreet is. Binnenkort verwachten we wel meer duidelijkheid te krijgen. Dit zullen we dan meenemen in de actualisatie van de grondexploitaties bij de jaarrekening.

Wesepe woningbouw

Dit zijn twee woonvelden tussen het kerkdorp en het lintdorp. Het woonveld Tollenaar is geheel uitgegeven. Woonveld Veldwachter deels. Voor het resterende deel is in 2018 een nieuw stedenbouwkundig plan vastgesteld. Hier worden in het najaar 2018 nog zeven kavels uitgegeven. In 2019 wordt samen met de bewoners het inrichtingsplan voor het openbaar gebied afgerond. Uitvoering hiervan zal plaatsvinden nadat de meeste woningen gerealiseerd (2020/2021).

Noorder Koeslag

In de woonwijk Noorder Koeslag worden kavels verkocht door de gemeente. Ook worden er woningen verhuurd door SallandWonen en verkocht door projectontwikkelaar Rotij Grondvast BV (voorheen Roosdom Tjhuis/BPD Ontwikkeling BV).

In 2016 en 2017 zijn verkoopcampagnes gevoerd voor de verkoop van 35 kavels in particulier opdrachtgeverschap. Dit is zeer succesvol gebleken. Voor het laatste deel, waar nog 90 woningen gerealiseerd kunnen worden, is in de eerste helft van 2018 een uitwerkingsplan van het bestemmingsplan vastgesteld. Vanaf eind 2018 worden woningbouw kavels door de gemeente en woningen, waaronder sociale woningbouw, door Rotij Grondvast BV gefaseerd te koop aangeboden.

Bij de jaarrekening 2017 is conform de BBV ca. € 650.000 winst genomen.

Boerhaar III

Voor het project Boerhaar is de laatste kavel in 2018 verkocht, waardoor deze grondexploitatie kan worden afgerond.

Zonnekamp Oost

In Zonnekamp Oost zijn de afgelopen jaren circa 90 woningen gerealiseerd. Tot 2023 kunnen hier nog 60 woningen worden gebouwd. Eind 2017 en voorjaar 2018 hebben we respectievelijk 15 en 12 kavels voor twee-onder-een-kap- en vrijstaande woningen aangeboden, waarvan het merendeel is verkocht of in optie is genomen. Daarnaast is een aanbestedingsprocedure voor de verkoop van grond voor 12 kavels doorlopen, waarbij overeengekomen is dat er minimaal vier 'nul op de meter' (Nom)-woningen gerealiseerd worden. Bouwbedrijf Bongers is voornemens 8 Nom-woningen te realiseren in 2019/2020. De overige kavels worden via de kavelwinkel aangeboden (verkoop volgens het principe 'wie het eerst komt, het eerst maalt'). Eind 2018/begin 2019 zal een herziening van het bestemmingsplan voor de laatste bouw kavels in procedure worden gebracht. Eind 2018 verwachten we een overeenkomst te kunnen sluiten met Salland Wonen voor de koop van grond waarop zij 4 Nom-woningen (sociale woningbouw) gaan realiseren. De bouw van deze woningen staat gepland in 2019. De straten worden, in overleg met bewoners, nadat de bebouwing gereed is, woonrijp gemaakt.

Zonnekamp West

In Zonnekamp West ligt nog één bouwrijpe kavel. In 2018 is het laatste gebied woonrijp gemaakt. Na verkoop van de laatste kavel kan dit project worden afgesloten en de resterende winst worden genomen. Bij de jaarrekening 2016 en 2017 is conform de BBV respectievelijk € 850.000 en ca. € 365.000 winst genomen.

De Enk

De uitvoerende werkzaamheden voor de herstructurering van De Enk bevinden zich in de afrondende fase. De bedrijfsverplaatsing is inmiddels geconcretiseerd. In 2019 zal duidelijkheid verkregen worden over hoe om te gaan met de twee resterende kavels en worden de mogelijkheden onderzocht om deze grondexploitatie af te ronden.

Materiële vaste activa (MVA)

De Meente Noord

Gronden die nog niet gekwalificeerd zijn als bouwgrond in exploitatie (BIE) moeten op de balans onder materiële vaste activa (MVA) worden verantwoord. Het bedrijventerrein de Meente Noord is daarom herlabeld (raadsbesluit 28-11-2016) en is als MVA aangemerkt en tegen de boekwaarde ultimo 2015 onder de MVA opgenomen. Uiterlijk 31 december 2019 moet er een besluit worden genomen om deze in exploitatie te nemen (BIE) dan wel dat er een marktwaardetoets moet plaatsvinden tegen de geldende bestemming, welke mogelijk kan leiden tot een afwaardering.

HOOFDSTUK 3 FINANCIËLE BEGROTING

3.1 OVERZICHT BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA

Meerjaren Begroting

(x €1.000)

Begroting 2018 - 2021	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	N/V
Lasten programma 1	3.186	2.886	3.036	2.932	2.962	2.961	
Lasten programma 2	14.935	14.049	12.219	10.442	9.912	9.091	
Lasten programma 3	21.210	20.289	20.701	20.260	20.511	20.377	
Lasten programma 4	6.199	7.530	7.903	7.481	7.639	7.391	
Toevoegingen aan reserves	3.096	1.728	376	365	363	360	
Saldo van de totale lasten	48.625	46.482	44.235	41.480	41.388	40.179	N
			Begroting 2018				
Baten programma 1	674	340	243	217	226	220	
Baten programma 2	12.428	9.119	8.497	6.990	6.492	5.673	
Baten programma 3	3.509	3.319	3.717	3.500	3.518	3.540	
Baten programma 4	30.886	29.228	30.585	30.670	30.991	31.175	
Ontrekkingen aan reserves	3.658	4.476	1.214	493	784	441	
Saldo van de totale Baten	51.155	46.482	44.254	41.871	42.010	41.049	V
Resultaat	-2.530	0	-20	-390	-623	-870	V

3.2 GEPROGNOSTICEERDE BALANS

ACTIVA (bedragen x € 1.000)	Rekening 31-12-2017	Begroting 31-12-2018	Begroting 31-12-2019	Begroting 31-12-2020	Begroting 31-12-2021	Begroting 31-12-2022
Vaste activa						
<i>Immateriële vaste activa</i>	284	251	270	255	240	225
<i>Materiële vaste activa</i>	39.996	38.546	41.332	40.113	38.811	37.236
<i>Financiële vaste activa</i>	10.706	10.353	9.445	8.634	7.290	5.390
Totaal vaste activa	50.986	48.899	51.047	49.002	46.341	42.851
Vlottende activa						
<i>Voorraden</i>	9.060	9.715	8.918	8.844	8.770	8.693
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar</i>	1.635	1.773	1.635	1.635	1.635	1.635
<i>Liquide middelen</i>	24	276	24	24	24	24
<i>Overlopende activa</i>	3.644	3.365	3.644	3.644	3.644	3.644
Totaal vlottende activa	14.363	15.129	14.221	14.147	14.073	13.996
Totaal - generaal	65.349	64.028	65.268	63.149	60.414	56.848

PASSIVA (bedragen x € 1.000)	Rekening 31-12-2017	Begroting 31-12-2018	Begroting 31-12-2019	Begroting 31-12-2020	Begroting 31-12-2021	Begroting 31-12-2022
Vaste passiva						
<i>Eigen vermogen</i>	18.158	12.840	14.601	14.493	14.107	14.025
<i>Voorzieningen</i>	5.540	5.042	5.094	4.841	4.725	4.884
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer</i>	32.923	29.646	27.314	25.293	22.223	18.472
Totaal vaste passiva	56.621	47.528	47.010	44.627	41.054	37.382
Vlottende passiva						
<i>Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar</i>	5.602	13.836	15.132	15.397	16.234	16.340
<i>Overlopende passiva</i>	3.126	2.664	3.126	3.126	3.126	3.126
Totaal vlottende passiva	8.728	16.500	18.258	18.523	19.360	19.466
Totaal - generaal	65.349	64.028	65.268	63.150	60.414	56.848

3.2.1. TOELICHTING ACTIVA

VASTE ACTIVA

De balanswaarde van de materiele vaste activa neemt door afschrijvingen per jaar af. De balanswaarde van de financiële vaste activa neemt door aflossingen per jaar af.

VLOTTENDE ACTIVA

De voorraden nemen per jaar af. Dit komt doordat de toenemende contante waarde verliesvoorziening grondexploitatie op de balans in mindering wordt gebracht op de boekwaarde van de voorraad bouwgronden.

De boekwaarde van de vorderingen, liquide middelen (kas) en overlopende activa zijn gelijk gehouden aan de stand van de jaarrekening 2016.

3.2.2. TOELICHTING PASSIVA

VASTE PASSIVA

Het eigen vermogen en de voorzieningen nemen jaarlijks af. Er wordt jaarlijks meer onttrokken dan er wordt toegevoegd. Wij lossen onze vaste schulden (1 jaar of langer) jaarlijks af, wat resulteert in afnemend lang vreemd vermogen op de balans

VLOTTENDE PASSIVA

De vlottende passiva bestaat met name uit kortlopende leningen (korter dan 1 jaar). Voor de begroting 2018 e.v. ramen we een toenemend financieringstekort, welke gefinancierd worden middels kortlopende leningen.

De boekwaarde van de overlopende passiva zijn gelijk gehouden aan de stand van de jaarrekening 2016.

3.3 UITGANGSPUNTEN BEGROTING EN FINANCIËLE POSITIE

3.3.1. INLEIDING

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv) is bij de aanbidding van de begroting een uiteenzetting van de financiële positie voorgeschreven. In dit hoofdstuk wordt hieraan mede invulling gegeven. Voor de financiële positie wordt verder verwezen naar de overige paragrafen van hoofdstuk 3.

3.3.2. BEGROTINGSRICHTLIJNEN 2019-2022

De begrotingsrichtlijnen zijn vastgesteld als onderdeel van de Kadernota 2019-2022. Deze zijn uitgangspunt voor deze begroting.

Algemeen

De Beleids- en financiële begroting 2019-2022 wordt gebaseerd op de beleids- en financiële begroting 2018-2021, vastgesteld door de raad d.d. 6 november 2017, inclusief de begrotingswijzigingen tot en met de 1^e bestuursrapportage 2018.

Loonkostenmutatie gemeentepersoneel

In de begroting 2019-2022 moet rekening worden gehouden met de ontwikkelingen in de CAO Gemeenten en ontwikkelingen met betrekking tot de sociale lasten en de werkgeverpremies. De CAO Gemeenten loopt door tot en met december 2018. Vanaf 1 januari 2019 wordt een nieuw onderhandelingsresultaat verwacht voor het jaar 2019 en verder. De verwachting bestaat dat vanaf januari 2019 een salarisverhoging wordt afgesproken van ongeveer 2,0%. Ook dient rekening te worden gehouden met een stijging van 2,0% i.v.m. de pensioen- en WW-premies en sociale lasten. De loonkosten van het gemeentepersoneel worden gebaseerd op de vastgestelde formatie en de feitelijke loonkosten (peildatum april 2018) én rekening houdend met genomen besluiten met rechtspositionele consequenties.

Voor de begroting 2019 wordt voorgesteld te anticiperen op zowel de aankomende CAO als de stijging van de werkgeverpremies. De verwachte stijging nemen we op als stelpost in de begroting en kan om bijstelling vragen, zodra de nieuwe CAO gemeenten en de werkgeverpremies bekend zijn dan wel dat de looncompensatie die we via de algemene uitkering ontvangen (Meicirculaire 2018) een afwijkend beeld laat zien ten opzichte van deze stelpost. We stellen daarom voor rekening te houden met in totaal 4,0% voor de loonkostenontwikkeling.

Prijsmutatie (algemeen)

Voor 2019 wordt de prijsontwikkeling en daarmee de indexering ingeschat op 1,4%. Deze indexering is gebaseerd op het Indexcijfer voor Materiële Overheidsconsumptie (IMOC), zoals opgenomen in het Centraal Economisch Plan (CEP 2018) van het Centraal Planbureau dat in maart 2018 is gepubliceerd. Wij stellen voor in de begroting – evenals voorgaande jaren - rekening te houden met een prijsmutatie van 0% voor 2019, met uitzondering van de contractueel afgesproken prijsmutaties. De 0% prijsmutatie is ook van toepassing op subsidies, die gemeente verstrekt aan instellingen, verenigingen etc. en budgetten van de gemeente.

Omdat dit uitgangspunt is ingevoerd in de tijd van heroverwegingsmaatregelen zou bij de behandeling van de begroting 2019 overwogen kunnen worden om de toepassing van een prijsindexering van 1,4% als nieuw beleid in de afweging te betrekken. De lasten hiervoor bedragen in totaliteit € 120.000 structureel, opgebouwd uit € 20.000 voor indexering welzijnsinstellingen en sportverenigingen en € 100.000 voor het budget van de gemeente. In het raadsvoorstel bij de begrotingsbehandeling 2019 komen wij hierop terug.

De meerjarenraming wordt opgesteld op basis van constante prijzen. Dit betekent dat de meerjarenraming wordt gebaseerd op het prijsniveau van het begrotingsjaar en er in latere jaren geen verdere indexering wordt toegepast.

Loonkosten- en prijsmutatie professionele welzijnsinstellingen

Voor compensatie van de loonkostenmutatie van primaire voorzieningen gelden ten opzichte van 2018 de landelijke richtlijnen voor de CAO Welzijn en CAO bibliotheek (publicatie VNG). De 0% prijsmutatie geldt ook voor verstrekte subsidies aan instellingen voor primaire voorzieningen.

Bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen/samenwerkingsverbanden

Er wordt uitgegaan van de door de gemeenschappelijk regelingen/samenwerkingsverbanden laatst vastgestelde (meerjaren)begroting (2018 of 2019) en de wijzigingen daarop op basis van de door de samenwerkingsverbanden vastgestelde begrotingswijzigingen, tenzij er andere afspraken zijn gemaakt.

Eventuele financiële consequenties van besluitvorming door de regio (waaronder DOWR-bedrijfsvoering) die buiten het genoemde kader vallen worden afzonderlijk gemeld bij de behandeling van de Beleids- en financiële begroting 2019-2022.

Algemene heffingen

A. Gemeentelijke belastingen (algemene middelen)

1. Onroerendezaakbelastingen

Eigenarenbelasting woningen en eigenaren- en gebruikersbelasting niet-woningen.

Bij de begrotingsbehandeling 2018 heeft de raad besloten de opbrengst van de OZB voor 2018 niet te verhogen. Voor 2019 wordt voorgesteld de opbrengst met 1,4% te verhogen, zijnde het percentage van de prijsindexering.

2. Toeristenbelasting

Voor de toeristenbelasting is het besluit betreffende vaststelling belastingverordeningen 2018 en het tarief toeristenbelasting 2018 van 6 november 2017 het uitgangspunt. Overeenkomstig dit besluit is het tarief voor 2019 € 0,50 per overnachting.

B. Heffingen en rechten

1. Rioolheffing

Het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) Olst-Wijhe is in 2015 geactualiseerd.

Kaderstelling voor de berekening van de tarieven maakt hier onderdeel van uit. Het uitgangspunt is dat de heffing 100% kostendekkend is voor de totale kosten rioleringszorg.

2. Afvalstoffenheffing

De tarieven worden gebaseerd op de meest actuele ramingen voor het verzamelen en verwerken van afval. Het uitgangspunt is dat de tarieven 100% kostendekkend zijn. Voorgesteld wordt om de tarieven - zoals gebruikelijk - vast te stellen bij de behandeling van de Beleids- en financiële begroting.

3. Overige leges, rechten en tarieven

In afgelopen jaren is onderzoek gedaan naar de kostenonderbouwing en kostendekkendheid van de tarieven. Voor verschillende tarieven is de kostenonderbouwing helder gemaakt en de kostendekkendheid opnieuw beoordeeld. In 2019 vindt hierop een vervolg plaats.

Voor de legestarieven gerelateerd aan de omgevingsvergunningen en de algemeen plaatselijke verordening/bijzondere wetten vormen de raadsbesluiten van 17 november resp. 15 december 2014 het kader.

Voor overige leges, rechten en tarieven voor gemeenschapsvoorzieningen hanteren we voor 2019 een stijgingspercentage van 1,4%, gebaseerd op gegevens van het Centraal Planbureau (CPB) vanwege de optredende inflatie. Uitzondering hierop zijn de leges waarvan de tarieven wettelijk worden bepaald (zoals tarieven paspoorten en rijbewijzen).

Rentepercentages

Als gevolg van de vernieuwing BBV en de invoering van de Vennootschapsbelasting (VPB) is de wijze van rentetoe rekening aan taakvelden (voorheen producten) gewijzigd. De rentekosten moeten aan de desbetreffende taakvelden worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. In de notitie rente 2017 van de commissie BBV wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en -baten in de begroting en jaarstukken. De bepalingen en richtlijnen van deze notitie zijn in werking getreden met ingang van het begrotingsjaar 2018. In 2016 heeft de commissie BBV al een notitie uitgebracht over hoe om te gaan met de rente vanaf 2016 bij de grondexploitaties. Op basis van de begrotingscijfers 2018 is de verwachting dat voor de begroting 2019-2022 voor de grondexploitatie een rentepercentage van 2,11% moet worden gehanteerd en dat voor de (overige) aan taakvelden toe te rekenen rente (evenals het geval is voor de begroting 2018-2021) een omslagpercentage van 2,0% kan worden gehanteerd. Deze berekeningen worden bij het voorbereiden van de begroting 2019 geactualiseerd aan de hand van recente begrotingscijfers over 2019. Ook voor de berekening van kapitaallasten van toekomstige investeringen wordt het percentage van 2,0% gehanteerd.

Voor de rente van tijdelijk op te nemen financieringsmiddelen met een korte looptijd, het zgn. 'kortgeld', wordt voor 2019 1,50% aangehouden (dit was in de begroting 2018-2021 voor het jaar 2019 2,00%). De rente voor "kortgeld" is nog steeds historisch laag. Er zijn geen aanwijzingen dat daar op korte termijn verandering in komt. Voor het begrotingsjaar 2020 en de volgende jaren wordt daarom voorgesteld 2,00% aan te houden.

Aan voorzieningen die op contante waarde zijn gewaardeerd wordt rente toegevoegd gelijk aan het percentage waarmee de voorzieningen contant zijn gemaakt.

Voor de berekening van de zgn. bespaarde rente geldt een percentage van 1,5% en voor rentebijdriving aan de reserves wordt eveneens een percentage van 1,5% aangehouden.

Een uitzondering geldt voor reserves die dienen als dekking voor kapitaallasten van investeringsuitgaven (o.a. bestemmingsreserve kapitaallasten gemeentehuis). Hier wordt voor de rentebijdriving een percentage gelijk aan de oorspronkelijke omslagrente (is 4%) gehanteerd.

Verloop inwoners en woningen

Voor berekeningen van het meerjarig financieel perspectief worden onderstaande ramingen aan gehouden. Deze aantallen zijn onder andere van belang voor de berekening van de algemene uitkering en de OZB-ontvangsten.

Tabel verloop inwoners en woningen

Stand per:	Inwoners *)	Woningen **)
1 januari 2018	18.023	7.613
1 januari 2019	18.073	7.663
1 januari 2020	18.123	7.713
1 januari 2021	18.173	7.763
1 januari 2022	18.223	7.813

*) De stand per 1 januari 2018 is het definitief door het CBS vastgestelde bevolkingscijfer. Voor de jaren 2019-2022 is rekening gehouden met een voorzichtige inschatting van de bevolkingsontwikkeling (jaarlijks verhoging: 50 inwoners).

***) De stand per 1 januari 2018 (aantal verblijfsobjecten met een woonfunctie) is gebaseerd op de gegevens verzameling via de Landelijke voorziening Basisregistraties Adressen en Gebouwen (LV BAG). De toename van het aantal woningen (verblijfsobjecten) vanaf 2018 is gebaseerd op de Primos prognose (200 woningen in 4 jaar).

3.3.3. BELEIDSKADER PROVINCIE

Criteria repressief toezicht in 2019

Gedeputeerde Staten stellen in hun rol van toezichthouder op de gemeentefinanciën criteria vast voor repressief toezicht op de begroting 2019 en meerjarenraming 2020-2022. Door middel van de begrotingsbrief, gericht aan uw raad, worden deze criteria verder toegelicht. Deze brief is aan uw raad voorgelegd in de vergadering van 28 mei 2018.

Hieronder zijn de algemene uitgangspunten geformuleerd om voor het begrotingsjaar 2019 voor het repressieve toezicht in aanmerking te komen.

De Begroting 2019 moet structureel en reëel in evenwicht zijn. Als dat niet het geval is, dient de meerjarenraming aannemelijk te maken dat dit evenwicht uiterlijk in 2022 tot stand zal komen. De Begroting en Jaarrekening dienen binnen de wettelijke termijnen toegezonden te zijn aan de provincie. De vastgestelde Jaarrekening en de Begroting dienen tijdig, respectievelijk vóór 15 juli en 15 november 2018, aan Gedeputeerde Staten te zijn gezonden.

Het begrip structureel evenwicht houdt in dat in de begroting jaarlijks de structurele lasten gedekt worden door de structurele baten. Het begrip reëel evenwicht houdt in dat de begroting volledig, realistisch en haalbaar is.

Daarnaast worden er nog specifieke onderwerpen benoemd, die bij het opstellen van de begroting van belang zijn:

Het gaat voor zover voor onze gemeente van belang om de volgende onderwerpen/vragen:

- a. Op welke wijze worden de lasten binnen het sociaal domein beperkt?
- b. Wat zijn de gevolgen van de gewijzigde regelgeving rondom de grondexploitaties?
- c. Wat zijn de beleidsprestaties van de verbonden partijen?

Gedeputeerde Staten verwachten dat in de begroting 2019 inzichtelijk is gemaakt hoe wij als gemeente rekening houden met bovengenoemde onderwerpen. Hierop zullen wij in de begroting 2019 ingegaan.

(Geen) opschuivend sluitend meerjarenperspectief

Bij de beoordeling van het structureel en reëel evenwicht, beoordeelt Gedeputeerde Staten of er sprake is van een opschuivend perspectief. Daarmee wordt bedoeld dat het niet is toegestaan om ieder jaar opnieuw een (meerjaren)begroting aan te bieden, waarbij uitsluitend de laatste jaarschijf in evenwicht is. Is er in de (meerjaren)begroting alleen evenwicht in de laatste jaarschijf (2022) van de meerjarenraming 2020-2022, dan beoordeelt Gedeputeerde Staten of er sprake is van opschuivend sluitend meerjarenperspectief. Dit is het geval als ook bij de begroting 2018 alleen de laatste jaarschijf (2021) structureel en reëel in evenwicht was. Als dat zo is, dan moeten bij de begroting 2019 minimaal de laatste 2 jaarschijven structureel en reëel in evenwicht zijn (2021 en 2022).

3.3.4. ONTWIKKELINGEN FINANCIËEL MEERJARENBEELD

A. Uitkomst ontwerpbegroting 2019-2022 en verschillen met de Kadernota 2019-2022

In uw vergadering van 9 juli jl. heeft uw raad de Kadernota 2019-2022 besproken. De kadernota vormt het kader voor het financiële perspectief in de begroting 2019-2022.

Bij het opstellen van de gedetailleerde ramingen van baten en lasten (na vaststelling van de Kadernota) wordt duidelijk hoe bepaalde aannames in de Kadernota in de gedetailleerde begroting doorwerken.

Het beeld van het meerjarenperspectief van de ontwerpbegroting 2019-2022 (incl. het noodzakelijke nieuwe beleid, zoals opgevoerd in de Kadernota 2019) is als volgt. Het resultaat is over alle jaren positief.

Financieel kader Ontwerpbegroting	2019	2020	2021	2022
Ontwerpbegroting 2019-2022	19.646	390.427	622.875	870.031

Dit nieuwe financiële perspectief van de opgestelde begroting laat een afwijking zien ten opzichte van het beeld, zoals dat geschetst is in de Kadernota 2019-2022. De verschillen worden met name veroorzaakt bij de algemene uitkering. Hier vindt een verschuiving plaats van de algemene middelen naar het budget voor het sociale domein.

Hieronder worden de verschillen toegelicht. Per saldo zijn de verschillen als volgt.

Financieel kader Ontwerpbegroting	2019	2020	2021	2022
Ontwerpbegroting 2019-2022	19.646	390.427	622.875	870.031
Vastgesteld beeld Kadernota 2019-2022	110.448	592.884	994.996	1.270.296
Verschil ten opzichte van de Kadernota 2019-2022	-90.802	-202.457	-372.121	-400.265

De onderbouwing van de verschillen is als volgt:

Afwijkingen ten opzichte van de Kadernota	2019	2020	2021	2022
Loonmaatregelen	21.239	67.607	71.040	71.040
Prijscompensatie/indexering incl DOWR/Verbonden partijen	-32.277	-29.524	-31.708	-30.904
Kapitaallasten	2.413	2.304	2.262	-4.949
Rente/Financiering	-84.781	-89.086	-81.301	-60.924
Leges reisdocumenten				10.000
Algemene uitkering	92.062	-88.216	-266.872	-318.986
Uitbreiding formatie wethouders	-41.382	-41.382	-41.382	-41.382
Wet banen	25.000	25.000	25.000	25.000
Vervallen inkomsten Noordmanshoek	-23.916			
Vervallen inkomsten RGS	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Vervoer	-38.830			
Dekking via reserve nader te bestemmen middelen	38.830			
Domeinplannen DOWR I: koppelingen BGT/BAG/LV	-26.500	-26.500	-26.500	-26.500
Overige geringe autonome afwijkingen	-12.660	-12.660	-12.660	-12.660
Totaal afwijkingen ten opzichte van de Kadernota 2019-2022	-90.802	-202.457	-372.121	-400.265

Toelichting op de onderdelen:

Loonmaatregelen

Er is sprake van een voordeel. Dit is een gesaldeerd voordeel. Enerzijds is de doorberekening van de indexering lager uitgevallen en wordt de loonsom op onderdelen gedekt uit beschikbare budgetten, zoals het budget sociaal domein. Anderzijds wordt de loonsom conform voorgaande jaren geraamd op basis van de werkelijk te verwachten loonsom. Door het ontstaan van vacatures en het opnieuw invullen ervan is in een aantal gevallen een voordeel ontstaan door een lagere inschaling.

Prijsindexering en compensatie

Het nadeel is ontstaan, doordat de aan de gemeente doorberekende % prijscompensatie in subsidies aan primaire instellingen en bijdragen aan derden hoger is uitgevallen dan bij de Kadernota 2019 is verondersteld. De gecompenseerde prijsindexering is in de begroting berekend op de laatst bekende gegevens van vastgestelde cao's en dergelijke.

Rente/Financiering

In de Kadernota is beperkt rekening gehouden met te verwachten mutatie op rente en financiering. In de begroting is nu op basis van meerjarige balansgegevens een doorrekening gemaakt van de totale te verwachten financieringslasten. Conform bestaand beleid wordt aan de reserve Nader te bestemmen middelen rente toegevoegd. Het saldo van de reserve Nader te bestemmen middelen is hoger dan in de begroting 2018-2021. Door het hogere saldo van deze reserve zijn de

rentelasten hoger. Ook andere mutaties, als het aflossen van langlopende leningen, afschrijven van investeringen hebben invloed op de financieringsbehoefte en daarmee op de financieringslasten.

Leges reisdocumenten

De uitgifte van rijbewijzen is in juni door de RDW geactualiseerd. De verwachting voor 2022 is naar boven bijgesteld van 1.255 naar 1.588 rijbewijzen. Het verwachte nadeel in de kadernota 2019-2022 is daardoor met € 10.000 verlaagd.

Algemene uitkering

Bij het opstellen van de Kadernota 2019-2022 hebben we een zo volledig mogelijk beeld willen geven van de uitkomsten van de meicirculaire 2018. De tijd om de meicirculaire door te rekenen en de uitkomsten te doorgronden was beperkt, waardoor bij de opstelling van de kadernota aannames zijn gedaan. Bij het opstellen van de ontwerpbegroting 2019-2022 is een nadere analyse van de uitkomsten gemaakt. Deze analyse wijkt nadelig af ten opzichte van de kadernota. Dit komt door het volgende. In de meicirculaire 2018 is een groot deel van het budget sociaal domein, inclusief Wmo huishoudelijke verzorging, overgeheveld van een integratie-uitkering sociaal domein naar de algemene uitkering. De bepaling van de hoogte van het budget sociaal domein is daardoor minder eenvoudig geworden. Doordat het budget sociaal domein nu grotendeels onderdeel is van de algemene uitkering wordt een deel van het hoge accres als gevolg van de “trap op” systematiek ook toegerekend aan het budget sociaal domein. Dit is bij de kadernota niet onderkend, waardoor de budgetten sociaal domein te laag zijn geraamd en de algemene uitkering (algemene middelen) te hoog. In feite gaat het om een verschuiving van de middelen van algemeen naar sociaal domein.

In een apart raadsvoorstel wordt uw raad een voorstel gedaan hoe in we in het vervolg met het budget sociaal domein om kunnen gaan.

Een andere (positieve) afwijking ten opzichte van de kadernota betreft het Bcf-plafond (Btw-compensatiefonds). In de meicirculaire is het te verwachten voordeel van de ruimte onder het bcf-plafond komen te vervallen voor de jaren na 2018. Met deze verlaagde algemene uitkering is in de Kadernota rekening gehouden. De gemeente krijgt evenwel achteraf een compensatie van het rijk. De provincie heeft zich via het Interprovinciaal overleg landelijk uitgesproken over de vraag hoe gemeenten hiermee in de begroting om moeten gaan. Op basis van het advies van de provincie gaan we in de ontwerpbegroting uit van het voor 2017 vastgestelde bedrag. De Algemene uitkering is ten opzichte van de kadernota structureel verhoogd met € 120.000.

Uitbreiding formatie wethouders

Bij de installatie van de nieuwe wethouders in juni 2018 is tevens door uw raad besloten om de formatie voor wethouders uit te breiden met 0,6fte. De financiële consequenties zijn structureel in de begroting verwerkt.

Wet banen

De financiële consequenties van de Wet banen is in de Kadernota 2017-2020 voor het eerst opgenomen. De financiële consequenties waren op dat moment € 25.000 in 2017, oplopend naar € 75.000 structureel vanaf 2020. Vanwege de doelgroep is toen besloten de lasten te dekken uit de beschikbare middelen sociaal domein. Bij de aanpassing van de budgetten in de Kadernota 2019-2022 is geen dekking uit de middelen sociaal domein voorgesteld. In lijn van de besluitvorming bij de introductie van dit budget is dit in de begroting wel ten laste van het budget sociaal domein verwerkt.

Vervallen inkomsten Noordmanshoek Wijhe

Sinds het moment dat de grond van Noordmanshoek uit de grondexploitatie is gehaald en na afwaardering naar de algemene dienst is overgeheveld, worden de rentelasten gecompenseerd door een inkomstenstelpost. Uitgangspunt is steeds geweest dat de exploitatie van de grond kostendekkend moet zijn. Conform de handelswijze in eerder vastgestelde begrotingen is de

inkomstenraming in het eerste begrotingsjaar vervallen. De verwachting is niet dat op deze korte termijn inkomsten realiseerbaar zijn.

Vervallen inkomsten Recreatie Gemeenschap Salland (RGS)

Bij de herziene invulling van de horeca op de loswal is ook een andere invulling gegeven aan het havenmeesterschap. De inkomsten van RGS voor de inzet van de havenmeester en liggelden zijn daardoor vervallen. Dit was nog niet in de begroting verwerkt.

De financiële effecten van de opheffing van de RGS zijn nog niet in de begroting verwerkt. Deze komen in het raadsvoorstel aan de orde.

Vervoer

De kosten voor het leerlingenvervoer zijn in 2019 incidenteel hoger. Het leerlingenvervoer is voor de periode 2017-2019 samen met het Wmo zorgvervoer aanbesteed. Voor leerlingenvervoer valt deze aanbesteding nadelig uit, wat voor een groot deel wordt gecompenseerd door voordelen op het Wmo zorgvervoer van alle gemeenten die deelnemen in deze aanbesteding en een bijdrage van de provincie. De nieuwe aanbesteding vervoer vanaf 1 september 2019 is inmiddels gegund. Op basis van de huidige vervoergegevens is het bestaande budget toereikend. Omdat dit eenmalige lasten betreft kan de dekking plaatsvinden uit de reserve Nader te bestemmen middelen.

Domeinplannen DOWR I: koppelingen BGT/BAG/LV

De komst van de Omgevingswet betekent dat de huidige producten en primaire processen ingrijpend zullen wijzigen door de komst van nieuwe bevoegdheden, planvormen (bijv. bestemmingsplan wordt omgevingsplan), informatieproducten, regels en procedures. Hierdoor zal onder meer de informatiearchitectuur met betrekking tot BGT (Basisregistratie grootschalige topografie) en BAG (basisregistratie adressen gebouwen) fors wijzigingen: het zal leiden tot de implementatie van nieuwe standaarden, het aansluiten op nieuwe voorzieningen en het implementeren van nieuwe (interne) software. De verbetermaatregelen worden uitgewerkt in het uitvoeringsplan Fysiek domein 2018, dat naar aanleiding van de DOWR i-visie wordt opgesteld. Concreet zijn hierin voorgesteld het inrichten van automatisch berichtenverkeer en het uitvoeren van een fotosignalering en –mutering, waarbij het berichtenverkeer een wettelijke verplichting is. Op basis van een zelfevaluatie (ENSIA) is geconcludeerd dat wij ten aanzien van de borging van het proces rondom de BGT onder de norm scoren. De borging van het proces is een wettelijke verplichting op basis van de wet BGT. Om aan de zelfevaluatie in 2018 te kunnen voldoen voor de BGT en te blijven voldoen voor de BAG zijn verbetermaatregelen noodzakelijk. In het kader van wetgeving zijn koppelingen nodig om de uitwisseling van informatie tussen verschillende pakketten tot stand te brengen. De gemeente is verplicht om zich aan de BAG en BGT te houden en deze informatie conform de richtlijnen uit te wisselen onderling en met de Landelijke Voorzieningen (LV). De budgettaire consequenties van deze onuitstelbare maatregelen bedragen € 26.500 structureel.

Overige autonome ontwikkelingen

Kleine aanpassingen in de geraamde bedragen.

B. Budgetoverzicht Sociaal domein

In de ontwerpbegroting 2019-2022 is het budget sociaal domein conform het bestaande beleid verwerkt. De verschuiving van de algemene middelen naar het budget voor het sociale domein (algemene uitkering) is daarin budgettair neutraal verwerkt.

Het tekort in 2019 wordt aangevuld door onttrekking aan de reserve. Voor de overschotten in 2020-2022 is een stelpost in de ontwerpbegroting opgenomen.

Sociaal domein in ontwerpbegroting 2019-2022	2019	2020	2021	2022
Jeugd	-688.045	-560.601	-441.718	-337.078
WMO begeleiding	719.457	751.896	787.731	806.709
Participatie	-201.034	-226.034	-226.034	-226.034
WMO huishoudelijke hulp	-15.700	18.781	93.774	111.210
Uitvoering/Toegang	59.148	89.480	103.901	112.833
Resultaat budget sociaal domein	-126.174	73.522	317.654	467.640

C. Overzicht van noodzakelijk nieuw beleid dat is opgenomen in de ontwerpbegroting

In de ontwerpbegroting is overeenkomstig de Kadernota het volgende noodzakelijke nieuwe beleid opgenomen:

Noodzakelijk nieuw beleid (-/- is negatief financieel effect)	2019	2020	2021	2022
GGD IJsselland, suicidepreventie	-4.200	0	0	0
Veiligheidshuis IJsselland, bijdrage	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Aanvullende subsidieaanvraag MEE IJsselhoevers	-14.900	-14.900	-14.900	-14.900
Meldpunt Sociaal domein Olst-Wijhe	-15.000	0	0	0
Adviesraad Samenleving Olst-Wijhe	-10.800	-10.800	-10.800	-10.800
Implementatie Omgevingswet	-147.250	0	0	0
Omgevingswet	-8.300	-8.300	-7.200	-7.200
Strategisch beleidsadviseur	-86.500	-50.500	0	0
Subtotaal noodzakelijk nieuw beleid	-288.950	-86.500	-34.900	-34.900
Dekking noodzakelijk nieuw beleid				
Budget Sociaal domein	14.900	14.900	14.900	14.900
Budget Sociaal Domein	15.000	0	0	0
Budget Sociaal Domein	18.800	18.800	18.800	18.800
<i>T.l.v. reserve nader te bestemmen;</i>				
GGD IJsselland, suicidepreventie	4.200	0	0	0
Implementatie Omgevingswet	147.250	0	0	0
Strategisch beleidsadviseur	86.500	50.500	0	0
Subtotaal dekking noodzakelijk nieuw beleid	286.650	84.200	33.700	33.700
Totaal noodzakelijk nieuw beleid incl. dekking	-2.300	-2.300	-1.200	-1.200

D. Totaalbeeld ontwerpbegroting 2019-2022

Het vernieuwde totaalbeeld van de ontwerpbegroting 2019-2022 luidt, zoals hierboven is aangegeven, als volgt:

Financieel kader Ontwerpbegroting	2019	2020	2021	2022
Ontwerpbegroting 2019-2022	19.646	390.427	622.875	870.031

De begroting is in alle jaarschijven in evenwicht.

E. Gewenst nieuw beleid

De Kadernota 2019-2022 was beleidsarm. Daarin is aangekondigd dat de ambities met betrekking tot gewenst nieuw beleid tot een afweging komen bij de behandeling van de begroting 2019. Verder is daarin aangegeven dat het door de raadsfracties ondertekende Raadsakkoord op hoofdlijnen 2018-2022 wordt uitgewerkt in een collegeuitvoeringsprogramma. Dit uitvoeringsprogramma zal begin 2019 klaar zijn. De financiële effecten hiervan kunnen niet eerder aan de orde komen dan in de Kadernota 2020-2023.

In de Kadernota 2019-2022 is een aantal nieuwe beleidsambities genoemd. Aan verschillende nieuwe ambities is een budget gekoppeld, andere waren nog als Pm post weergegeven. In de kadernota is aangekondigd dat deze bij de begrotingsvergadering nader ingevuld worden. In het raadsvoorstel, dat bij deze begroting hoort, zullen wij een voorstel doen hoe om te gaan met de nieuwe beleidswensen, ook die met betrekking tot de inmiddels aan u voorgelegde raadsvoorstellen. Ook de consequenties van de Septembercirculaire 2018 zullen wij in het raadsvoorstel verwerken.

3.4 OVERZICHT BESCHIKBARE RESERVES EN VOORZIENINGEN

Naam reserve/voorziening	WBS nrs	Saldo aan het begin van 2019	bespaarde rente t.g.v. exploitatie	Vermeerdering dotatie rente 0,015	Overige vermeerderingen 2019	Verminderen 2019	Saldo aan het begin van 2020
A. Algemene reserve:							
Algemene reserve	U14100.00	6.953.343	104.300				6.953.343
Nader te bestemmen middelen	U14105.00	4.443.773		66.657		678.205	3.832.225
Reserve grondexploitatie	U14110.00	635.553		9.533			645.086
Totaal algemene reserves		12.032.669	104.300	76.190	-	678.205	11.430.654
C. Bestemmingsreserves:							
Investeringsreserve, algemeen	U14200.00	303.330		4.550		10.627	297.253
Investeringsreserve, binnensted vernieuwing	U14200.02	146.355		2.195			148.550
Investeringsreserve, kracht van Salland Leader	U14200.04	86.959		1.304			88.263
Decentralisatie huisvesting onderwijs	U14202.00	3.448		52			3.500
Bestemmingsreserve algemeen	U14205.00	60.164				20.020	40.144
Reserve recreatieve functies nabij IJssel Olst	U14210.00	36.465		1.477			37.942
Bestemmingsreserve extra afschrijvingen	U14212.00	69.856		118		3.793	66.181
Kapitaallasten gemeentehuis	U14213.00	487.085		19.483		72.330	434.238
Bestemmingsreserve privatisering groen	U14215.00	187.214					187.214
Reclamesport	U14222.00	19.731			2.200		21.931
Onderhoud gemeentehuis	U14240.00	368.720			79.421	109.180	338.961
Onderhoud huisvesting buitendienst	U14241.00	29.206			10.479	10.706	28.979
Onderhoud brandweergarages	U14242.00	109.218					109.218
Onderhoud welzijnsaccomodaties	U14243.00	645.798			157.130	107.176	695.752
Onderhoud kerktorens	U14244.00	76.047			13.335	26.887	62.495
Onderhoud gebouwen begraafplaats	U14245.00	90.077			6.556		96.633
Omgevingsvergunning	U14247.00	9.835					9.835
Duurzaamheid	U14248.00	154					154
Laanbeplanting Raalterweg Wesepe	U14249.00	20.000					20.000
Wachtgeldverplicht huidige wethouders	U14250.00	137.035		2.056			139.091
Reserve sociaal domein	U14255.00	526.094				174.692	351.402
Totaal bestemmingsreserves		3.405.897	-	31.131	269.121	535.411	3.170.737
D. Voorzieningen							
Afvalstoffen	U28305.00	100.000					100.000
Riolering	U28316.00	3.964.807			39.527	106.121	3.898.213
Ruimtelijke kwaliteit	U28330.00	55.406					55.406
Pensioenaanspraken wethouders	U28340.00	1015.375		16.733	8.500		1040.609
Totaal voorzieningen		5.135.588	-	16.733	48.027	106.121	5.094.227
TOTAAL		20.574.154	104.300	124.054	317.148	1.319.737	19.695.619
Verwachte verliezen grondexploitatie	U28300.00	3.598.215		71.964			3.670.180
Verwachte verliezen De Meente Noord	U28300.01	749.569					749.569
Voorziening dubieuze debiteuren soza	U2830100	476.767					476.767
Voorziening dubieuze debiteuren algemeen	U28313.00	188.916					188.916
Voorzieningen in mindering op activa		5.013.467	-	71.964	-	-	5.085.432
TOTAAL GENERAAL		25.587.621	104.300	196.018	317.148	1.319.737	24.781.050

Naam reserve/voorziening	WBS nrs	Saldo aan het begin van 2021	Saldo aan het begin van 2022	Saldo aan het begin van 2023
<i>A. Algemene reserve:</i>				
Algemene reserve	U14100.00	6.953.343	6.953.343	6.953.343
Nader te bestemmen middelen	U14105.00	3.800.188	3.717.784	3.763.552
Reserve grondexploitatie	U14110.00	654.762	664.583	674.552
Totaal algemene reserves		11408.273	11335.710	11391.447
<i>C. Bestemmingsreserves:</i>				
Investeringsreserve, algemeen	U14200.00	301.712	306.238	310.832
Investeringsreserve, binnensted vernieuwing	U14200.02	150.778	153.040	153.336
Investeringsreserve, kracht van Salland Leader	U14200.04	89.587	90.931	92.295
Decentralisatie huisvesting onderwijs	U14202.00	3.553-	3.606-	3.660-
Bestemmingsreserve algemeen	U14205.00	20.124	104	19.916-
Reserve recreatieve functies nabij IJssel Olst	U14210.00	39.441	40.963	42.507
Bestemmingsreserve extra afschrijvingen	U14212.00	63.681	62.000	62.000
Kapitaallasten gemeentehuis	U14213.00	379.278	322.119	262.674
Bestemmingsreserve privatisering groen	U14215.00	187.214	187.214	187.214
Reclamesport	U14222.00	24.131	26.331	28.531
Onderhoud gemeentehuis	U14240.00	321.406	76.085	7.003
Onderhoud huisvesting buitendienst	U14241.00	28.609	28.239	27.869
Onderhoud brandweergarages	U14242.00	109.218	109.218	109.218
Onderhoud welzijnsaccommodaties	U14243.00	673.718	653.984	634.250
Onderhoud kerktorens	U14244.00	73.245	83.995	94.745
Onderhoud gebouwen begraafplaats	U14245.00	103.189	109.745	116.301
Omgevingsvergunning	U14247.00	9.835	9.835	9.835
Duurzaamheid	U14248.00	154	154	154
Laanbeplanting Raalterweg Wesepe	U14249.00	20.000	20.000	20.000
Wachtgeldverplicht huidige wethouders	U14250.00	141.177	143.295	145.444
Reserve sociaal domein	U14255.00	351.402	351.402	351.402
Totaal bestemmingsreserves		3.084.347	2.771.287	2.634.035
<i>D. Voorzieningen</i>				
Afvalstoffen	U2.8305.00	100.000	100.000	100.000
Riolering	U2.8316.00	3.618.924	3.476.931	3.610.139
Ruimtelijke kwaliteit	U2.8330.00	55.406	55.406	55.406
Pensioenaanspraken wethouders	U2.8340.00	1066.258	1092.330	1118.831
Totaal voorzieningen		4.840.588	4.724.666	4.884.376
TOTAAL		19.333.208	18.831.664	18.909.859
Verwachte verliezen grondexploitatie	U2.8300.00	3.743.583	3.818.455	3.894.824
Verwachte verliezen De Meente Noord	U2.8300.01	749.569	749.569	749.569
Voorziening dubieuze debiteuren soza	U2.8301.00	476.767	476.767	476.767
Voorziening dubieuze debiteuren algemeen	U2.8313.00	188.916	188.916	188.916
Voorzieningen in mindering op activa		5.158.835	5.233.707	5.310.076
TOTAAL GENERAAL		24.492.043	24.065.371	24.219.935

3.5 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA

Begroting 2019 - 2022	Lasten / Baten	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	V/N
1. Bestuur, Dienstverlening en	Lasten	94.600		27.600	27.600	
	Baten	5.000		5.000	5.000	
2. Leefomgeving	Lasten	275.544	20.200	3.200		
	Baten					
3. Samenleving	Lasten	450.359	55.581	164.507		
	Baten	247.856	4.356	153.007		
4. Algemene dekkingsmiddelen, Overhead en Onvoorzien	Lasten	472.180	105.350	40.000	40.000	
	Baten	127.730	17.725			
Reserve mutaties	Toevoegingen					
	Onttrekkingen	853.524	98.850	11.500		
Resultaat		58.573	60.200	65.800	62.600	N

Toelichting:

In 2019 zijn er € 58.573 meer incidentele lasten dan baten. Dit resultaat komt door een incidentele lasten waar geen incidentele baten tegenover staan. In meerjarig perspectief loopt het resultaat op naar € 62.600. Onderdeel hiervan maakt de post onvoorzien ad. € 40.000.

Programma 1: Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid

De incidentele lasten binnen dit programma hebben te maken met de verkiezingen en een budgetraming voor een medewerker informatiemanagement/gegevensbeheer ruimtelijk domein.

Programma 2: Leefomgeving

De incidentele lasten binnen dit programma hebben te maken met de invoering omgevingswet, het Jaarprogramma duurzaamheid en het Koersdocument grootschalige duurzame energie Olst-Wijhe. Daarnaast is budget beschikbaar gesteld voor het aanstellen van een tijdelijke medewerker op het beleidsterrein Economische Zaken.

Deze incidentele lasten worden gedekt door een incidentele onttrekking aan de reserve.

Programma 3: Samenleving

De incidentele lasten binnen dit programma hebben te maken met diverse projecten waaronder: Project scoren samen, cultuur ad Basis en Cultuurmakelaar. Tegenover deze lasten staan incidentele subsidies (baten) van de provincie. Er worden ook incidentele lasten en baten verwacht in verband met aanbesteding leerlingenvervoer. Daarnaast zijn er incidentele lasten voor budget kindpakket, schulden en armoedebestrijding onder ouderen en kwijtschelding gemeentelijke lasten. tegenover deze last staat een hogere rijksbijdrage of een reserve onttrekking. Ook zijn er incidentele lasten in verband met het onderzoek naar de transitie, de uitvoering van de bestuursopdracht transformatie sociaal domein en de afnemende huurcompensaties bibliotheek voor taalpunt. Deze incidentele lasten worden gedekt door een incidentele onttrekking aan de reserve. Tot slot wordt in 2021 het kunstgrasveld op het sportpark Overwetering gerenoveerd. In verband met voortijdige afschrijving van de boekwaarde van de oude investeringen wordt een bedrag van € 153.007 onttrokken aan de reserve nader te bestemmen middelen.

4: Algemene dekkingsmiddelen, Overhead en Onvoorzien

De incidentele lasten binnen dit programma zijn onder andere het budget onvoorzien, inzet expertise voor de implementatie AVG en overheadlasten. Onder de overheadlasten vallen incidentele personeelslasten en de kosten van het programma informatiemanagement. Tegenover deze overheadlasten staat een incidentele hogere personeelsvergoeding of een onttrekking aan de reserve.

Reserve mutaties

Tegenover de incidentele onttrekkingen staan lasten in de programma's.

3.6 JAARLIJKS TERUGKERENDE ARBEIDSKOSTEN- GERELATEERDE VERPLICHTINGEN VAN VERGELIJKBAAR VOLUME

	onderdeel	geraamde sterkte begroting 2018 (aantallen)	geraamde sterkte begroting 2019 (aantallen)	geraamde sterkte begroting 2019 (fte's)	geraamde sterkte begroting 2018 (fte's)	personeelslasten begroting 2019	personeelslasten begroting 2018
1	Leden van de raad (excl.wethouders) vergoeding raadswerk onkostenvergoeding Totaal leden van de raad	17	17				
		17	17			166.482	170.074
2	Raadsgriffie	2	2	1.3889	1.3889	19.568	16.880
3	Burgemeester en wethouders - Burgemeester - Wethouders	1 3	1 3				
	Totaal burgemeester en wethouders	4	4			367.395	317.221
4	Burgerlijke stand	5	5			6.750	6.765
5	Openbaar Basisonderwijs Logopediste	1	1	0,5694	0,5694	41.494	40.270
6	Havenmeester	1	1	0	0,1375	0	5.626
7	Zwembad (desintegratieschade)	3		1.5833	1.5833	94.588	89.965
8	Leader coordinator	1	1	0,6667	0,6667	59.935	58.092
9	Directieteam Concerncontrol Team Communicatie en Ondersteuning Team Projectmanagement en Advies Team Bedrijfsvoering Team Klantcontactcentrum Team Werk, Inkom en Zorg Team Burgerzaken Team Fysieke Infrastructuur en Vastgoed Team Maatschappelijke Ontwikkelingen Team Leefomgeving	2 1 9 8 15 12 28 2 20 13 20	2 1 11 8 13 13 25 2 21 12 23	2.0000 10.000 7.1277 6.4722 11.2334 10.16883 21.8113 2.0000 18.0278 9.0557 17.0555	2.0000 10.000 6.0445 6.0667 10.9446 9.3335 20.2890 2.0000 16.8903 9.2224 14.1113	238.808 110.180 482.982 433.989 870.502 616.024 1500.321 145.742 1163.502 684.232 1340.869	230.902 106.693 392.695 455.243 794.794 546.961 1378.748 145.097 1105.519 701.928 1013.456
		130	131	105.9504	97.9023	7.587.151	6.872.036
9.1	Gedetacheerd personeel	1	1	0,6111	0,6111	42.342	40.666
	Totaal gedetacheerd	1	1	0,6111	0,6111	42.342	40.666
9.2	Voormalig personeel algemeen: - wethouders (via salarisadministratie)	2 2	1 1			19.750 19.750	19.750 19.750
	- Leef tijdsbewust personeelsbeleid - wachtgeld voormalig wethouder (raet)	1 1	1 1			29.175 29.175	6.800 25.075 31.875
	Totaal voormalig personeel	3	2			48.925	51.625
9.3	Overige lasten personeel Belasting WKR Stage-vergoedingen Reiskosten Totaal overige personeelslasten					10.000 43.297 53.297	24.000 10.000 43.297 77.297
	TOTAAL PERSONEELSLASTEN	168	165	110,7698	102,8592	8.587.927	7.845.517

3.7 OVERZICHT TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN RESERVE

Toevoegingen aan reserves						
Product	Omschrijving	Reservenr.	2019	2020	2021	2022
Programma 2 Leefomgeving						
U6.560.0103	Gemeentelijke recreatie voorzieningen	U14243.00	2.250	2.250	2.250	2.250
U6.724.010100	Begraafplaatsen algemeen	U14245.00	6.556	6.556	6.556	6.556
Programma 3 Samenleving						
U6.420.03.14	Gymlokaal de Nieuwe Coers	U14243.00	33.338	33.338	33.338	33.338
U6.420.03.12	Gymlokaal Watertorenstraat	U14243.00	10.462	10.462	10.462	10.462
U6.530.0101	Sporthof de Hooiberg Olst	U14222.00	2.200	2.200	2.200	2.200
U6.530.0101	Sporthof de Hooiberg Olst	U14243.00	49.856	49.856	49.856	49.856
U6.530.04.01	Zwembad Wijhe	U14243.00	32.000	32.000	32.000	32.000
U6.540.0101	M uziekent Olst	U14243.00	2.533	2.533	2.533	2.533
U6.5410101	Kerktorens	U14244.00	13.335	13.335	13.335	13.335
U6.670.04.01	Buurthuis Den Nul	U14243.00	4.905	4.905	4.905	4.905
U6.670.04.03	Sociaal cultureel centrum de Bongerd	U14243.00	12.078	12.078	12.078	12.078
U6.670.06.01	Zalencentrum Wesepe	U14243.00	9.708	9.708	9.708	9.708
Programma 4 Algemene dekkingsmiddelen, Overhead en Onvoorzien						
U6.960.02.65	FI & GB Buitendienst	U1424100	10.479	10.479	10.479	10.479
U6.960.02.20	Huisvesting Binnendienst	U14240.00	79.421	79.421	79.421	79.421
Subtotaal			269.121	269.121	269.121	269.121
U6.914.01.01	Toevoeging bespaarde rente aan reserves Geldleningen en uitzettingen 1 jaar		107.321	96.136	93.738	90.515
Totaal toevoegingen			376.442	365.257	362.859	359.636

Onttrekkingen aan reserves						
Product	Omschrijving	Reservnr.	2019	2020	2021	2022
Programma 1 Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid						
U6.210.03.0100	Geografische informatievoorziening	U14105.00	52.000			
Programma 2 Leefomgeving						
U6.210.03.0100	Openbare ruimte: verkeer algemeen	U14105.00	10.000	10.000	10.000	10.000
U6.210.02.0100	Openbare ruimte: wegen algemeen	U14205.00	17.370	17.370	17.370	17.370
U6.310.05.01	Economische ontwikkeling	U14105.00	4.150			
U6.560.0103	Gemeentelijke recreatie voorzieningen	U14243.00	1000	1000	1000	1000
U6.723.0102.00	Duurzaamheid algemeen	U14105.00	75.500			
U6.810.0110	Voorbereiding invoering omgevingswet	U14105.00	147.250			
Programma 3 Samenleving						
U6.420.02.02	Bijzonder onderwijs lokaal beleid	U14205.00	1325	1325	1325	1325
U6.420.03.14	Gymlokaal de Nieuwe Coers	U14243.00	5.780	5.559	5.559	5.559
U6.420.03.12	Gymlokaal Watertorenstraat	U14243.00	7.961	7.897	7.897	7.897
U6.420.02.01	Openbaar onderwijs lokaal beleid	U14205.00	1325	1325	1325	1325
U6.4210101	Openbaar basisonderw.andere.voorz.	U14212.00	1495	1463	626	
U6.480.02.01	Leerlingenvervoer	U14105.00	38.830			
U6.530.03.01	Ijsbaan Wijhe	U14212.00	1178			
U6.530.0101	Sporthl De Hooiberg Olst	U14212.00	1120	1100	1080	
U6.530.0101	Sporthl De Hooiberg Olst	U14243.00	49.666	42.789	42.789	42.789
U6.530.04.01	Zwembad Wijhe	U14243.00	17.265	23.271	23.271	23.271
U6.530.04.01	Sportparken	U14243.00			153.007	
U6.540.0101	Muziekcent Olst	U14243.00	1800	4.100	1800	1800
U6.5410101	Kerktorens	U14244.00	26.887	2.585	2.585	2.585
U6.510.0101	Openbare Bibliotheek Olst-Wijhe	U14105.00	22.000	22.000		
U6.670.04.01	Buurthuis Den Nul	U14243.00	952	7.497	7.497	7.497
U6.670.04.04	Kulturhusconcept	U14105.00	2.900			
U6.670.04.03	Sociaal cultureel centrum de Bongerd	U14243.00	4.674	4.200	4.200	4.200
U6.670.06.01	Zalencentrum Wesepe	U14243.00	18.078	82.851	82.851	82.851
U6.663.010104	PB werkgeversbenadering	U14255.00	12.261			
U6.614.0101	Minimabeleid	U14255.00	25.000			
U6.614.0101	Minimabeleid	U14255.00	11.500	11.500	11.500	
U6.666.02.1101	Uitvoeringskosten WMO begeleiding	U14255.00	162.431			
U6.714.0102	Overige gezondheidszorg	U14105.00	4.200			
Programma 4 Algemene dekkingsmiddelen, Overhead en Onvoorzien						
U6.930.0101	Uitvoering wet WOZ	U14105.00	7.425	7.425		
U6.930.0101	Uitvoering wet WOZ-niet woningen	U14105.00	7.425	7.425		
U6.960.02.10	ICT/GEO - E-facturering	U14105.00	4.025			
U6.960.02.11	Prog. Informatie management	U14105.00	50.000			
U6.960.02.20	Huisvesting binnendienst	U14213.00	72.330	72.330	72.330	72.330
U6.960.02.20	Huisvesting binnendienst	U14240.00	109.180	96.976	324.742	148.503
U6.960.02.40	BVO Teamleider -vastgoed	U14105.00	11.000			
U6.960.02.65	FI & GB Buitendienst	U14241.00	10.706	10.849	10.849	10.849
U6.960.03.10	BVO Teamleider - DIV	U14105.00	57.000			
U6.960.03.10	MO algemeen	U14200.00	10.627			
U6.960.03.11	Team BVO (AVG)	U14105.00	25.000			
U6.960.03.11	Team BVO (leges)	U14105.00	10.000			
U6.960.03.15	Team LO (strategisch adviseur)	U14105.00	86.500	50.500		
U6.960.03.19	Team KCC (post)	U14105.00	26.500			
Totaal onttrekkingen			1.213.616	493.337	783.603	441.151

3.8 EMU-SALDO

Omschrijving	2018	2019	2020
	x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2018, aangevuld met raming resterende periode	x € 1000,- Volgens begroting 2019	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2019
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-848	-817	262
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.768	1.784	1.786
3 Dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie minus vrijval van voorzieningen ten bate van de exploitatie	18	48	46
4 Bruto investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	2.110	413	426
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, geen betrekking hebbende op bouwgrondexploitatie en niet verantwoord op de exploitatie			
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord			
7 Aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d., alleen transacties met derden niet op de exploitatie			
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover niet al op de exploitatie verantwoord			
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	54		
10 Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder vraag 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht			
11 Verkoop van effecten:			
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee
b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo	-1.226	602	1.668
Ruimte voor toelichting			
Het overzicht van het EMU-saldo is bedoeld om op nationaal niveau te kunnen bepalen in hoeverre de verschillende overheden bijdragen aan het nationale EMU-saldo.			

3.9 OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD

(x €1.000)

Begroting 2019 - 2022 (x € 1.000)	Lasten 2019	Baten 2019	Resultaat	N/V
0.1 Bestuur	928		928	N
0.10 Reserve mutaties	376	1.214	-837	V
0.2 Burgerzaken	307	187	120	N
0.3 Beheer ov gebouwen en gronden	8		8	N
0.4 Ondersteuning organisatie (overhead)	6.888	248	6.640	N
0.5 Treasury	312	790	-478	V
0.61 OZB woningen	146	2.963	-2.817	V
0.62 OZB niet-woningen	121	1.257	-1.136	V
0.64 Belastingen Overig	8	35	-27	V
0.7 Algemene uitkering overige uitkeringen		24.838	-24.838	V
0.8 Overige baten en lasten	423	383	40	N
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	1.563	39	1.524	N
1.2 Openbare orde en Veiligheid	230	17	213	N
2.1 Verkeer en vervoer	1.857	43	1.815	N
3.1 Economische ontwikkeling	47	5	42	N
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	271	220	51	N
3.4 Economische promotie	42	71	-29	V
4.1 Openbaar basisonderwijs	168	21	147	N
4.2 Onderwijshuisvesting	706		706	N
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.104	311	793	N
5.1 Sportbeleid en activering	217	8	210	N
5.2 Sportaccommodaties	1.249	223	1.026	N
5.3 Cultuur present. -prod. -particip.	236	66	170	N
5.4 Musea	76		76	N
5.6 Media	410		410	N
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.200	1	1.199	N
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.758	43	1.716	N
6.2 Wijkteams	206		206	N
6.3 Inkomensregelingen	4.415	2.814	1.600	N
6.4 Begeleide participatie	1.971		1.971	N
6.5 Arbeidsparticipatie	257		257	N
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	395	3	392	N
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	2.875	228	2.647	N
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	3.975		3.975	N
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	86		86	N
7.1 Volksgezondheid	596		596	N
7.2 Riolering	1.334	1.771	-437	V
7.3 Afval	1.407	1.658	-250	V
7.4 Milieubeheer	672	3	670	N
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	102	58	44	N
8.1 Ruimtelijke ordening	577	161	416	N
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	4.169	4.148	21	N
8.3 Wonen en bouwen	547	430	117	N
Resultaat	44.235	44.254	-20	V

SPECIFICATIE OVERHEAD

taakveld 0.4 overhead	
Omschrijving	Totaal 2019 saldo
Overhead diverse teams	4.203.347
Bestuursondersteuning	96.949
Representatie	29.800
Bestuurlijke communicatie & voorlichting	121.532
Commissie advies bezwaarschriften	18.013
ICT/GEO	1.497.845
Programma informatiemanagement	60.000
Huisvesting binnendienst	817.767
DIV	12.250
Facilitaire lasten	200.287
Overige kosten P&O	337.673
Kosten OR	6.687
Financien algemeen	178.148
Huisvesting buitendienst	128.145
	7.708.443
toegerekend aan grondexploitatie en projecten	-885.181
toegerekend aan riool en afval	-183.127
saldo taakveld 0.4 overhead	6.640.135

BIJLAGE 1 KERNGEGEVENS

Onderdeel	Rekening 2017	Raming 01-01-2018	Raming 01-01-2019
	<i>specificatie</i>	<i>specificatie</i>	<i>specificatie</i>
Sociale structuur			
aantal inwoners :	18.023	18.007	18.073
<i>waarvan :</i>			
< 20 jaar	4.035	3.969	4.145
> 20 jaar en < 65 jaar	10.231	10.237	10.278
> 65 jaar	3.757	3.801	3.650
aantal bijstandsonvangers:	207	199	198
<i>waarvan:</i>			
Participatiewet tot 65 jaar	187	179	178
IOAW	18	16	18
IOAZ	2	4	2
Fysieke structuur			
Oppervlakte gemeente	11.837 ha	11.837 ha	11.837 ha
Volkshuisvesting:			
- woningen	7.613	7.579	7.663
- niet-woningen	882	849	849
Onderwijs (aantallen per teldatum 1 oktober)			
aantal leerlingen:	1.677	1.675	1.675 ³⁰
<i>waarvan:</i>			
Openbaar basisonderwijs	496	473	473
Bijzonder basisonderwijs	786	777	777
bVoortgezet onderwijs	395	425	425
Financiële structuur			
	<i>per inwoner:</i>	<i>per inwoner</i>	<i>per inwoner:</i>
lasten		42.167.865	2.342 44.234.828
opbrengst belastingen		4.133.000	230 4.215.000
algemene uitkering gemeentefonds		23.474.427	1.303 24.838.017
boekwaarde geactiveerde kapitaaluitgaven		64.400.861	3.576 62.662.856
vaste schuld,		32.923.287	1.828 29.645.718
<i>waarvan woningbouw</i>		3.436.016	191 3.389.576

³⁰ Cijfers per 1 oktober bij afronding begroting nog niet bekend

BIJLAGE 2 MATRIX PROGRAMMA'S EN TAAKVELDEN

Programma 1 Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid			
Taakveld	Taakveld omschrijving	omschrijving wbs	Portefeuillehouder
0.1	Bestuur	Raad en raadscommissies	A.G.J. Strien
0.1	Bestuur	College van B & W	A.G.J. Strien
0.1	Bestuur	Bestuurlijke samenwerking	A.G.J. Strien
0.1	Bestuur	Bestuursonderst. raad en rekenkamer	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Basisregistratie personen (BRP)	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Rijbewijzen	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Verkiezingen	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Burgerlijke stand	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Huwelijksvoltrekkingen	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Straatnaamgeving & huisnummering	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Geografische informatievoorziening	M. Blind
0.2	Burgerzaken	Secretarieleges burgerzaken	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Rijbewijzen	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Reisdocumenten	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Naturalisatie & geslachtsnaamwijziging	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Burgerlijke stand	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Huwelijksvoltrekkingen	A.G.J. Strien
0.3	Beheer ov gebouwen en gronden	vm obs Elshof Wechterholt 5	A.G.J. Bosch
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Brandweerkazerne Olst en Wijhe	A.G.J. Strien
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Brandweerkazerne Welsum en Wesepe	A.G.J. Strien
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Brandweer (vm kazerne Zylweg 3a Welsum)	A.G.J. Strien
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Omgevingsvergunning: activiteit gebruik	A.G.J. Strien
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Regionale brandweer	A.G.J. Strien
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Rampenbestrijding	A.G.J. Strien
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Overige beschermende maatregelen	A.G.J. Strien
1.2	Openbare orde en Veiligheid	Openbare orde en veiligheid	A.G.J. Strien
1.2	Openbare orde en Veiligheid	APV	A.G.J. Strien
Programma 2 Leefomgeving			
Taakveld	Taakveld omschrijving	omschrijving budget	Portefeuillehouder
2.1	Verkeer en vervoer	Openbare ruimte: wegen-algemeen	M. Blind
2.1	Verkeer en vervoer	Openbare ruimte: gladheidsbestrijding	M. Blind
2.1	Verkeer en vervoer	Openbare ruimte: verkeer algemeen	M. Blind
2.1	Verkeer en vervoer	Uitwerking verkeerstudie Olst	M. Blind
2.1	Verkeer en vervoer	Openbare ruimte: verkeer mobiliteit	M. Blind
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Openbare ruimte: groen-algemeen	M. Blind
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Openb groen-Onderhoud	M. Blind
7.2	Riolering	Riolering-algemeen	M. Blind
7.2	Riolering	Baten rioolheffing	M. Blind
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	Begraafplaatsen-algemeen	M. Blind
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	Baten begraafplaatsrechten	M. Blind
8.1	Ruimtelijke ordening	Procedures bestemmingsplannen	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Ruimtelijke ordening algemeen	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Actualisatie bestemmingsplannen algemeen	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Bestemmingsplannen stedelijk gebied	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Actualisatie structuurvisie	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Startnotitie woonvisie	M. Blind
8.1	Ruimtelijke ordening	Grolleman Herxen	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Vorbereiding invoering Omgevingswet	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Herontwikkeling zuidkant Langstraat	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Vitaal platteland	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Beheer- en uitv.kst. Leadercoordinator	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Beheer- en uitv.kst. plaatselijke groep	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Herontwikkeling Abersonterrein	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Hoogwaterbeschermingsprogramma	A.G.J. Strien
8.1	Ruimtelijke ordening	Ijsselzone Olst	H. Engberink

8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	Bouwgrondexploitatie woning (diverse projectnrs.)	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	De Meente Noord (project)	A.G.J. Bosch
8.3	Wonen en bouwen	Woningexploitatie en -bouw	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	Beheer en uitgifte gronden	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	Noordmanshoek	H. Engberink
8.3	Wonen en bouwen	Volkshuisvesting	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	Omgevingsvergunning: activiteit bouwen	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	Handhaving bouw & woningtoezicht	A.G.J. Strien
8.3	Wonen en bouwen	Omgevingsvergunning: activiteit slopen	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	Omgevingsvergunning: bouw leges	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	Omgevingsvergunning: welstand leges	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	Noordmanshoek (project)	H. Engberink
3.1	Economische ontwikkeling	Beheer & exploitatie markten	A.G.J. Bosch
3.1	Economische ontwikkeling	Econom.ontwikkeling/Bedrijfscontacten	A.G.J. Bosch
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Bouwgrondexploitatie bedrijf (div. projectnummers)	A.G.J. Bosch
3.4	Economische promotie	Infocentrum IJssel Den Nul	A.G.J. Bosch
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Gemeentelijke recreatie voorzieningen	A.G.J. Bosch
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Recreatie en toerisme	A.G.J. Bosch
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Overige recreatieve voorzieningen	M. Blind
7.3	Afval	Afvalstoffenverwijdering & -verwerking	M. Blind
7.3	Afval	Heffing & inning afvalstoffenheffing	M. Blind
7.4	Milieubeheer	Milieubeheer algemeen	M. Blind
7.4	Milieubeheer	Duurzaamheid-algemeen	M. Blind
7.4	Milieubeheer	Omgevingsvergunning:milieu	M. Blind
7.4	Milieubeheer	HH Milieu- algemeen	M. Blind
7.4	Milieubeheer	Milieu educatie en voorlichting	M. Blind
7.4	Milieubeheer	Uitvoering wet geluidhinder	M. Blind
7.4	Milieubeheer	Uitvoering wet bodembescherming	M. Blind
Programma 3 Samenleving			
Taakveld	Taakveld omschrijving	omschrijving wbs	Portefeuillehouder
4.1	Openbaar basisonderwijs	Openbaar onderwijs algemene lasten	A.G.J. Strien
4.1	Openbaar basisonderwijs	Openbaar onderwijs lokaal beleid	A.G.J. Strien
4.1	Openbaar basisonderwijs	Bijzonder onderwijs lokaal beleid	A.G.J. Strien
4.1	Openbaar basisonderwijs	Gymlokaal Watertorenstraat	A.G.J. Strien
4.1	Openbaar basisonderwijs	Gymlokaal de Nieuwe Coers	A.G.J. Strien
4.2	Onderwijshuisvesting	Openbaar basisonderw.andere voorz.	A.G.J. Strien
4.2	Onderwijshuisvesting	Bijzonder basisonderw.andere voorz.	A.G.J. Strien
4.2	Onderwijshuisvesting	Voortgezet onderwijs andere voorz.	A.G.J. Strien
4.2	Onderwijshuisvesting	Huisvestingsscenario's primair onderwijs	A.G.J. Strien
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Voortgezet onderwijs lokaal beleid	A.G.J. Strien
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Onderwijsbegeleiding	A.G.J. Strien
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Leerlingenvoer	A.G.J. Strien
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Uitvoering leerplicht	A.G.J. Strien
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Voor- en vroegtijdse educatie	A.G.J. Strien
5.1	Sportbeleid en activering	Overige sportaangelegenheden	A.G.J. Bosch
5.1	Sportbeleid en activering	Sport- cultuurstimulering	A.G.J. Bosch
5.2	Sportaccommodaties	Sporthal De hooiberg Olst	A.G.J. Bosch
5.2	Sportaccommodaties	Ijsbaan Wijhe	A.G.J. Bosch
5.2	Sportaccommodaties	Zwembad Wijhe	A.G.J. Bosch
5.2	Sportaccommodaties	Sporthal De Lange Slag Wijhe	A.G.J. Bosch
5.2	Sportaccommodaties	Sportparken	A.G.J. Bosch
5.2	Sportaccommodaties	Subsidie SKOW	A.G.J. Bosch
5.2	Sportaccommodaties	Sportveld Welsum	A.G.J. Bosch
5.3	Cultuurpresentatie, -productie, -partici	Muziektent Olst	A.G.J. Bosch
5.3	Cultuurpresentatie, -productie, -partici	Amateuristische kunstbeoef	A.G.J. Bosch
5.3	Cultuurpresentatie, -productie, -partici	Multifunctioneel gebouw Cappellenborg	A.G.J. Bosch
5.3	Cultuurpresentatie, -productie, -partici	Cultuureducatie en stimulering	A.G.J. Bosch

5.4	Musea	Kerktorens	A.G.J. Strien
5.4	Musea	Monumentenbeleid en beheer	A.G.J. Strien
5.6	Media	Openbare Bibliotheek Olst-Wijhe	A.G.J. Bosch
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Adviesraad samenleving	A.G.J. Strien
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Meldpunt SD (3D exp)	A.G.J. Strien
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Maatschappelijke begeleiding statushouders	M. Blind
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Kinderopvang	M. Blind
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Algemeen maatschappelijk werk	H. Engberink
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Overig maatschappelijk werk	H. Engberink
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Overige activiteiten WMO	H. Engberink
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Mantelzorgcomplimenten	H. Engberink
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Buurthuis Den Nul	A.G.J. Bosch
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Sociaal cultureel centrum de Bongerd	A.G.J. Bosch
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Kulturhusconcept	A.G.J. Bosch
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Sociaal cultureel werk	A.G.J. Bosch
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Zalencentrum Wesepe	A.G.J. Bosch
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Dorpsontwikkelingsplannen	A.G.J. Bosch
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Collectief vervoer	M. Blind
6.3	Inkomensregelingen	Wet Werk en Bijstand	H. Engberink
6.3	Inkomensregelingen	Bijstandsbesluit zelfstandigen	H. Engberink
6.3	Inkomensregelingen	I.O.A.W.	H. Engberink
6.3	Inkomensregelingen	I.O.A.Z.	H. Engberink
6.3	Inkomensregelingen	Minimabeleid	H. Engberink
6.4	Begeleide participatie	Sociale Werkvoorziening	H. Engberink
6.5	Arbeidsparticipatie	Participatiebudget algemeen	H. Engberink
6.5	Arbeidsparticipatie	PB werkgeversbenadering	H. Engberink
6.5	Arbeidsparticipatie	PB uitvoering	H. Engberink
6.2	Wijkteams	Eerstelijnsloket Wmo	H. Engberink
6.2	Wijkteams	Jeugdgezondheidsbeleid (maatwerk)	A.G.J. Strien
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	Leefvoorzieningen gehandicapten	H. Engberink
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	Woonvoorzieningen gehandicapten	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Huishoudelijke verzorging (natura)	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Begeleiding licht	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Begeleiding medium	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Begeleiding complex	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Dagbesteding licht	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Dagbesteding medium	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Dagbesteding complex/gespecialiseerd	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Vervoer van en naar dagbesteding	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Vervoer dagbesteding rolstoel & kinderen	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Coördineren en monitoren uitvoeringsplan	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Uitvoeringskosten Wmo begeleiding	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Eigen bijdragen Wmo	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Huishoudelijke verzorging (PGB)	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Uitv.kst.huishoudelijke verzorging	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	PGB begeleiding	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	PvA transformatie Sociaal Domein	A.G.J. Strien
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	J&O, JZ+, ASS	M. Blind
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	PGB Jeugd	M. Blind
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Zw-jeugd zorg GGZ	M. Blind
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	ex AWBZ LVB	M. Blind
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Jeugd- & opvdhlp (Jgdzrg(pls) en crisspvn	M. Blind
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Jeugd- en opvoedhulp (LTA)	M. Blind
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Uitvoeringskosten Jeugd zorg	M. Blind
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Transformatieplan Jeugd	M. Blind
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	Jeugd- en opvoedhulp (AMHK)	M. Blind
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	Jeugd- & opvdhlp (Jeugd zrg(pl) en crisi	M. Blind
7.1	Volksgezondheid	Volksgezondheidsbeleid	A.G.J. Strien

7.1	Volksgezondheid	Overige gezondheidszorg	A.G.J. Strien
7.1	Volksgezondheid	Jeugdgezondheidsbeleid (uniform deel)	A.G.J. Strien
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Respijtopvang per 24 uur	H. Engberink
Programma 4 Algemene dekkingsmiddelen, Overhead en onvoorzien			
Taakveld	Taakveld omschrijving	omschrijving wbs	Portefeuillehouder
0.4	Ondersteuning organisatie	Bestuursondersteuning(B&W)	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Representatie	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Bestuurlijke communicatie & voorlichting	M. Blind
0.4	Ondersteuning organisatie	Commissie advies bezwaarschriften	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Saldo van kostenplaatsen	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Overhead toedeling	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	ICT/GEO	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	huisvesting binnendienst	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	DIV	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Facilitaire lasten	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	BVO P&O	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Ondememersraad OW	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Financien algemeen	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	FI & GB buitendienst	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Overige overhead	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Directie	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Concercontrol	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Overhead kostenplaats teams	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Team BVO	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Team BZ	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Team C&O	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Team FIVA	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Team KCC	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Team LO	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Team MO	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Team PMA	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Team WIZ	A.G.J. Strien
0.5	Treasury	Deelneming nutsbedrijven	A.G.J. Bosch
0.5	Treasury	Beleggingen	A.G.J. Bosch
0.5	Treasury	Geldleningen en uitzettingen ? 1 jaar	A.G.J. Bosch
0.61	OZB woningen	Uitvoering Wet WOZ	A.G.J. Bosch
0.61	OZB woningen	OZB eigenaren	A.G.J. Bosch
0.61	OZB woningen	Baten&lasten heffing en invord.gem.bel.	A.G.J. Bosch
0.62	OZB niet-woningen	Uitvoering Wet WOZ niet woning	A.G.J. Bosch
0.62	OZB niet-woningen	OZB gebruikers	A.G.J. Bosch
0.62	OZB niet-woningen	OZB eigenaren niet-woningen	A.G.J. Bosch
0.62	OZB niet-woningen	Baten&lasten heffing en invordering ozb-	A.G.J. Bosch
0.64	Belastingen Overig	Baten baatbelasting	A.G.J. Bosch
0.64	Belastingen Overig	Baten reclamebelasting	A.G.J. Bosch
0.64	Belastingen Overig	Baten&lasten heffing en invord.gem.bel.	A.G.J. Bosch
3.4	Economische promotie	Baten toeristenbelasting	A.G.J. Bosch
3.4	Economische promotie	Baten&lasten heffing en invord.gem.bel.	A.G.J. Bosch
0.7	Algemene uitkering overige uitkeringen	Algemene uitkering gemeentefonds	A.G.J. Bosch
0.7	Algemene uitkering overige uitkeringen	Integratie-uitkering sociaal domein	A.G.J. Bosch
0.11	Resultaat van de rekening baten lasten	Resultaat rekening van baten en lasten	A.G.J. Bosch
0.8	Overige baten en lasten	Algemene baten en lasten	A.G.J. Bosch

BIJLAGE 3 VERKLARENDE LIJST WETTELIJKE BELEIDSINDICATOREN

Verklarende lijst van wettelijke beleidsindicatoren	
Programma's Bestuur en communicatie, Dienstverlening, Veiligheid	
Formatie	Formatie per 1.000 inwoners
Bezetting	Bezetting per 1.000 inwoners
Apparaatskosten	Apparaatskosten per inwoner
Externe inhuur	Externe inhuur (kosten als percentage van de totale kosten externe inhuur)
Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
Harde kern jongeren	Het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar. VERVALLEN
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.
WOZ-waarde woningen	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
Woonlasten éénpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Ziekenhuisopname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig	als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen. VERVALLEN
Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met een fietser	als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen. VERVALLEN
Programma Woon- en Leefomgeving, Economie, Duurzaamheid	
Funciemenging	De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Bruto gemeentelijk product (verwacht/gemeten)	VERVALLEN.
Vestigingen	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
Omvang huishoudelijk restafval	De hoeveelheid restafval per inwoner per jaar (kg)
Programma's Jeugd en onderwijs, Welzijn c.a., Werk en Inkomen	
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een

	jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen, in de leeftijd van 5-18 jaar.
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen, in de leeftijd van 5-18 jaar.
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
% achterstandsleerlingen	Indicator is VERVALLEN .
Niet-sporters	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.
Banen	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Jongeren met delict voor rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
% kinderen in uitkeringsgezin	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
% werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).
Bijstandsuitkeringen	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners.
Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.
Algemene dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien	
Overhead	Percentage van de totale lasten